

jaarverslag

2019

LIOF

Inhoud

Kerncijfers 2019	3
Bericht van de Raad van Commissarissen	4
Bestuursverslag	
Voorwoord	6
Missie, kerntaken en organisatiestructuur	8
Business Development	10
Participaties & Financiering	15
Corporate Governance	19
Risicomanagement	21
Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	23
Organogram	33
LIOF Jaarrekening 2019	35
Bijlagen	
Business Development - Overzicht clusters en programma's vanuit business opportunities	82
Participaties & Financiering - Overzicht Participaties	87
Profielschets van de leden van de RvC	90
LIOF vertegenwoordigingen/lidmaatschappen	91
Overzicht begrippen en afkortingen	92
Colofon	93

Kerncijfers 2019

Financieel resultaat en eigen vermogen	2019	2018
Netto resultaat (in mln €)	1,2	7,0
Eigen vermogen (in mln €)	93,0	91,8
Balanstotaal (in mln €)	104,5	104,4
Solvabiliteit (EV/balanstotaal in %)	89,0	87,9

Overzicht resultaten	2019	2018
----------------------	------	------

Participatie investeringen*

Nieuw:		
- in mln €	9,8	7,2
- in aantallen	10	14
Uitbreidingen:		
- in mln €	1,1***	2,5
- in aantallen	7	10

Business Development

Innovatieprojecten:		
- in mln €	27,2	20,1
- in aantallen	195	167
New Business Development cases:		
- in mln €	10,8	9,7
- in aantallen	11	16

Vestigingen en uitbreidingen van buitenlandse ondernemingen in Limburg:		
- in mln €	39,2	231,7
- in aantallen	13	14
- werkgelegenheidseffect (fte)	637	578

Business Development

Innovatieprojecten & New Business Development cases (in mln €)	2019	2018
Systems (Maakindustrie)	11,7	7,8
Logistiek	7,8	8,7
Agrofood	6,7	5,8
Overig****	11,8	7,5
Totaal*****	38,0	29,8

* Betreft het Participatiefonds

** Exclusief bedragen nog te storten

*** Exclusief bedragen nog te storten en inclusief bijgeschreven rente

**** Onder deze categorie zijn onder andere de sectoren smart services, agrofood, materials en healthcare opgenomen.

***** Door optellingen kunnen getallen op tienden afwijken.

Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen (RvC) rapporteert over 2019 voor het eerst in haar nieuwe samenstelling. De Raad herkent volledig de structurele bijdrage die LIOF levert aan de versterking en groei van de Limburgse economie. Met een team van betrokken en deskundige medewerkers is LIOF, vooral vanuit haar centrale positie in het Limburgse ecosysteem, hét aanspreekpunt voor de Limburgse ondernemer.

COVID-19

Alhoewel dit jaarverslag een weergave moet zijn van de behaalde resultaten over het boekjaar 2019, willen wij aan het begin van 2020 als Raad ook stilstaan bij de enorme tragedie die als gevolg van de COVID-19 virus pandemie wereldwijd burgers en ondernemers treft. De gevolgen zullen ingrijpend en langdurig zijn. Wij geven directie en medewerkers van LIOF alle support om de ondernemers in Limburg ook en juist nu te helpen met steunmaatregelen en persoonlijke assistentie.

In 2019 heeft LIOF, vanuit haar rol als uitvoeringsorganisatie voor de Provincie Limburg en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, twee additionele taken opgepakt: Versterking van de Euregio en Exportbevordering. Met twee nieuwe teams is hiermee de reeds aanwezige en deels natuurlijke verankering van LIOF in de internationale context en de Euregio verder versterkt. Samen met partners in Nederland én over de grens worden meer en meer structurele samenwerkingsverbanden gecreëerd. Dat biedt de Limburgse ondernemer een nog groter netwerk waarmee zijn/haar (internationale) concurrentiepositie verder kan worden versterkt.

Organisatiewijziging

Vanaf zijn aantreden in 2017 tot aan augustus 2019 vervulde de algemeen directeur LIOF een dubbelfunctie. Naast zijn directeurschap was hij ook manager van de afdeling Participaties & Financiering. Mede in het licht van de komst van de twee nieuwe taken en daarmee de uitbreiding van de externe vertegenwoordiging van de algemeen directeur én het proces rondom het Meerjarenplan 2021-2025, is besloten de dubbelfunctie weer te scheiden. In augustus 2019 is Siska van Houdt (vanuit de organisatie) benoemd tot manager Participaties & Financiering.

Governance investeringen LIOF Participatiefonds

In 2018 is de Investeringscommissie voor het LIOF Participatiefonds (IC) ingesteld onder voorzitterschap van de heer Dick Wammes. De IC heeft als belangrijkste taak de directie op een onafhankelijke manier te adviseren over de aan haar voorgelegde investerings- en exitvoorstellen, die het mandaat van de directie van € 250.000 overstijgen, tot een bedrag van € 2,5 miljoen. De IC kwam in het verslagjaar elf keer bijeen waarvan eenmaal met de RvC. Het totaal aantal positief geadviseerde voorstellen was achttien, leidend tot een totaal gecommiteerd bedrag van € 10,9 miljoen in vijftien verschillende bedrijven. De directie heeft tweemaal een investering binnen mandaat gedaan voor een totaalbedrag van € 245.000.

Investerings- en exits die € 2,5 miljoen te boven gaan hebben ook de goedkeuring nodig van de RvC. In 2019 heeft de RvC één investeringsvoorstel positief beoordeeld na positief advies van de Investeringscommissie.

Raad van Commissarissen

In de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) van 22 mei 2019 is San Croonenberg benoemd tot derde lid van de Raad van Commissarissen en trad de voorzitter Boy Litjens af. Boy Litjens werd in 2010 benoemd tot voorzitter en is tweemaal herbenoemd. Naast de voorzitter trad ook mevrouw Lenny Berkers af als lid van de Raad van Commissarissen. Lenny Berkers werd in 2011 benoemd en is eveneens tweemaal herbenoemd. De RvC dankt beide leden voor hun enorme inzet en bijdrage voor LIOF en de Limburgse economie tijdens hun zittingsperiode.

Ook met de nieuwe samenstelling van de RvC is er een bewuste keuze gemaakt voor een evenwichtige verdeling tussen man/vrouw.

De RvC kwam in het verslagjaar zesmaal bij elkaar, waarvan eenmaal met de ondernemingsraad en eenmaal met de Investeringscommissie. Periodiek terugkerende agendapunten zijn de governance binnen LIOF, de kwartaalrapportages, de terugkoppeling vanuit de Auditcommissie en sinds het najaar 2019 het Meerjarenplan 21-25.

De RvC is vanaf de start van het proces van het Meerjarenplan 21-25 intensief hierbij betrokken. De voorzitter maakte deel uit van de ingestelde Klankbordgroep. De RvC opereert in deze niet alleen als intern klankbord voor de directie maar gaat ook samen met de algemeen directeur het gesprek aan met de aandeelhouders, dit met het doel te komen tot een optimale aansluiting bij het beleid van de Provincie Limburg en het Ministerie van EZK.

Zoals gebruikelijk in de code Corporate Governance evalueert de RvC haar eigen functioneren en dat van de directie.

Positief resultaat

De jaarrekening en het jaarverslag van het boekjaar 2019 zijn door de directie opgesteld en door de RvC in haar vergadering van 20 mei 2020 goedgekeurd. Het boekjaar 2019 leverde voor LIOF een positief financieel resultaat op met een winst van € 1,2 miljoen. De RvC is verheugd over de mooie operationele en financiële resultaten van LIOF, die al vier jaar opeenvolgend een positief resultaat laten zien.

De directie stelt de AvA voor de jaarrekening 2019 vast te stellen. Inzake het resultaat stelt de Raad voor de winst van € 1,2 miljoen toe te voegen aan de overige reserves.

Tot slot dankt de Raad alle medewerkers van LIOF voor hun inzet die aan de basis ligt van dit succes.

Rob van Leen

Voorzitter Raad van Commissarissen

Bestuursverslag

Voorwoord	6
Missie, kerntaken en organisatiestructuur	8
Business Development	10
Corporate Governance	19
Risicomanagement	21
Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	23
Organogram	33

Voorwoord

Als regionale ontwikkelingsmaatschappij helpt LIOF het Limburgse Midden- en Kleinbedrijf (MKB) van 'voor de start tot voorbij de finish' met innoveren en het ontwikkelen van nieuwe bedrijvigheid. We financieren de start en groei van kansrijk MKB. Ook werft LIOF buitenlandse bedrijven en zorgt dat hun vestiging en ontwikkeling in Limburg soepel verloopt. Tot slot schept LIOF de voorwaarden voor verdere ontwikkeling van de sectoren industrie, logistiek en agrofood.

COVID-19

Op het moment van schrijven van dit jaarverslag woedt het Coronavirus wereldwijd. We leven in een onzekere tijd. Naast het persoonlijke drama voor veel mensen zijn het ook economische zeer zware tijden voor veel ondernemers. LIOF werkt samen met zijn partners hard aan steunmaatregelen voor de ondernemers. Op lange termijn zal deze crisis ongetwijfeld effect zal hebben op de eigen prestatie-indicatoren van LIOF. Maar de maatschappelijke impact van LIOF moet en kan nu vele malen groter zijn dan ooit.

2019 was het jaar van de uitbreiding van activiteiten en reikwijdte van LIOF. Met steun van het Ministerie van EZK en de Provincie Limburg kreeg LIOF er twee nieuwe taken erbij die de internationale uitbreiding mogelijk maken: Versterking van de Euregio en Exportbevordering. Deze taken hebben als doel internationale kennis, netwerken en financiering te ontsluiten voor de Limburgse ondernemers.

Met deze grensoverschrijdende samenwerking stellen wij het Limburgse bedrijfsleven in staat om succesvol Euregionaal en internationaal te ondernemen, te innoveren en te groeien door netwerken van onze internationale partners te ontsluiten. Ook zoeken wij met de partners naar financiële oplossingen, onder andere door gezamenlijk verdere aansluiting te zoeken bij door Interreg gefinancierde programma's.

Zo werden concrete samenwerkingsovereenkomsten gesloten met VOKA Limburg (Kamer van Koophandel Belgisch Limburg), de Limburgse Reconversie Maatschappij (LRM), de NRW Bank uit Noordrijn-Westfalen (NRW) en de Industrie und Handelskammer (IHK) in Aken. Daarnaast trad LIOF toe tot Trade & Innovate NL, het landelijk netwerk van publieke organisaties dat zich inzet voor de internationalisering van het Nederlandse bedrijfsleven.

LIOF verbindt met impact

Naast haar grensoverschrijdende inzet blijft LIOF uiteraard in Limburg de samenwerking versterken met de Brightlands-campusen en netwerkorganisaties als de Limburgse Werkgevers Vereniging (LWV), MKB Limburg, Limburgse Land- en Tuinbouw Bond en de triple helix-organisaties.

Tys van Elk, algemeen directeur

LIOF heeft de samenwerking met de kennisinstellingen buiten Limburg uitgebreid. Naast onze partnerships met de Universiteit Maastricht (UM), de hogescholen Fontys, HAS en Zuyd gaan we de toegang tot onder andere de RWTH in Aken verder vergroten. Zo wordt het enorme kennispotentieel van de (Eu)regio ontsloten én toegankelijk gemaakt voor de Limburgse ondernemer. Een concreet voorbeeld dat we verder willen uitbreiden is het samenwerkingstraject met de RWTH Aken waarbij zij een scan maakt bij Limburgse ondernemingen op het gebied van Industrie 4.0. Een ander voorbeeld is het Interreg-project eGLM dat de eerste elektrische vrachtwagens laat rijden tussen Noordrijn-Westfalen en Limburg.

In 2019 kwamen de maatschappelijke transitieopgaves meer dan ooit te voren hoog op de internationale, nationale en regionale agenda's. Maatschappelijke uitdagingen op het gebied van bijvoorbeeld energie, klimaat en circulaire economie kregen een prominente plek in de innovatiegedreven missies van het Ministerie van EZK en het coalitieprogramma van de Provincie Limburg. LIOF constateert dat deze maatschappelijke opgaves alleen opgelost kunnen worden door het bedrijfsleven, en dus ook het MKB, actief te betrekken. Wij hebben de verantwoordelijkheid de maatschappelijke transitie relevant voor het Limburgse bedrijfsleven te maken en ondernemers te ondersteunen daarin operationele keuzes te maken, maar ook verdienmodellen te ontwikkelen. Dit kan LIOF niet alleen. Samen met onze aandeelhouders, de Brightlands-campusen en kennisinstellingen, maar vooral met de Limburgse ondernemers kunnen we impact maken.

Met #FundRight committeerde een grote groep betrokken investeerders, waaronder LIOF, zich aan gelijke toegang en kansen tot financiering te adresseren voor alle ondernemeroprichters, ongeacht hun achtergrond of geslacht. Om dat te bereiken hebben de aangesloten Venture Capitalists (VC's) zich tot doel gesteld om hun beleggingsteams en de managementteams van hun huidige en toekomstige portfolio-bedrijven boven 35% diversiteit te brengen.

LIOF maakt strategische keuzes met maatschappelijke impact

In het najaar startten wij met het opstellen van het Meerjarenplan voor de periode 2021-2025. Ondersteund door de Universiteit Maastricht (UM) en in sessies met interne en externe stakeholders én bedrijven werden de kansen en uitdagingen voor de Limburgse economie in kaart gebracht in verband met de maatschappelijke transitie-opgaves. LIOF gaat drie transitie-opgaves verder uitwerken: gezondheid, energie en grondstoffen & circulaire economie. Ook de behoefte van de ondernemers naar ondersteuning in digitalisering en internationale en sectoroverstijgende netwerken gaat een prominente plek in het Meerjarenplan krijgen. Deze uitgangspunten zijn verder uitgewerkt en bieden de basis voor de verdere gesprekken tussen LIOF en haar aandeelhouders Provincie Limburg en het Ministerie van EZK om zo tot een optimale afstemming te komen tussen deze opgaves en de beleidskaders van deze aandeelhouders en subsidiënten.

Doelstelling van het Meerjarenplan is om de huidige activiteiten van LIOF, waar mogelijk en relevant, te continueren met het perspectief van de maatschappelijke opgaves en daarin netwerk, advies en financiering te ontsluiten.

Wij signaleren dat de Limburgse ondernemer wel degelijk openstaat voor deze nieuwe ontwikkelingen maar vooral kampt met de dagdagelijkse uitdagingen, zoals regel- en wetgeving, krappe arbeidsmarkt en behoefte aan technologische kennis. LIOF wil zich de komende jaren hard maken de noodzakelijke transities vooral toegankelijk en werkbaar te maken voor de Limburgse ondernemer.

LIOF financiert ook met maatschappelijk rendement

Naast het ondersteunen van de Limburgse economie door het realiseren van projecten, nieuwe banen en investeringen overweegt LIOF ook een breder maatschappelijk rendement en perspectief. Zo kijken we bij financieringen ook naar het directe effect op de werkgelegenheid en het belang van ondernemingen en projecten voor de economische structuurversterking in Limburg.

LIOF kan haar maatschappelijke rol nog verder versterken door bij de totstandkoming van een financiering te werken met banken, private investeerders of participatiemaatschappijen. Door onze instap verlagen wij vaak de toetredingsdrempel voor deze partijen. Want het is de kerntaak van LIOF als regionale ontwikkelingsmaatschappij om, ondanks de bijbehorende risicoprofielen, te investeren in ondernemingen waarin marktpartijen (banken en commerciële investeringsfondsen) dat alleen niet kunnen.

Limburg groeit

Wederom reflecteert de sterke economie in Limburg in de mooie financiële en maatschappelijke resultaten van LIOF in 2019:

- In totaal committeerde het LIOF Participatiefonds in 2019 meer dan € 11 miljoen in 17 bedrijven.
- In 2019 investeerde LIOF in totaal een bedrag van ongeveer € 16 miljoen middels 36 financieringen. LIOF investeerde zowel via het eigen LIOF Participatiefonds als de fondsen in beheer voor de Provincie Limburg en het Ministerie van EZK: het MKB Leninfonds (MKBLF) en het Limburg Business Development Fonds (LBDF). Nedermaas Hightech Ventures is een gesloten fonds dat uitsluitend in uitbreidingen investeert.
- 13 buitenlandse ondernemingen vestigden zich in Limburg of breidden hun bestaande vestigingen uit. De hiermee gepaard gaande investeringen bedragen € 39,2 miljoen. Het werkgelegenheidseffect is 637 arbeidsplaatsen.
- 195 MKB'ers ontwikkelden een innovatief product, dienst, proces of bedrijfsmodel, met een totale financiële omvang van € 27,2 miljoen
- 11 MKB'ers ontwikkelden rond een innovatief product, dienst, proces of bedrijfsmodel nieuwe bedrijvigheid met een totale financiële omvang van € 10,8 miljoen.

2019 eindigt met een positief financieel resultaat.

De geboekte winst van € 1,2 miljoen vloeit terug in de Limburgse economie en wordt geïnvesteerd in het Limburgse MKB.

Een kanttekening die we altijd weer maken is dat LIOF veel investeert in marktsegmenten en in bedrijfsfasen met een hoog risico. Het financiële resultaat in het jaar 2020 zal negatief worden beïnvloed door de effecten van de coronacrisis. Veel bedrijven in de LIOF participatieportefeuille zijn - of worden - geraakt door de effecten van deze crisis, op direct en/of indirect wijze. De negatieve impact op de waardeontwikkeling van de portefeuille in 2020 is niet betrouwbaar te schatten, maar we houden er rekening mee dat deze substantieel zal zijn. Mede dankzij een zeer sterke liquiditeits- en solvabiliteitspositie per 31 december 2019 bestaat er geen enkele twijfel omtrent de continuïteit van LIOF. We zullen in 2020 doorgaan met het verstrekken van financiering. In onzekere tijden als deze zal de behoefte aan ondersteuning van het Limburgse MKB naar verwachting alleen maar toenemen. Het aantal werknemers van LIOF zal in 2020 naar verwachting vrijwel niet veranderen.

LIOF: vijftig gedreven mensen één gezamenlijk doel

Een dankwoord gaat uit naar het LIOF-team dat met haar gedrevenheid en enthousiasme samenwerkt om de Limburgse ondernemer te helpen met haar kennis, netwerk en onze financieringsmogelijkheden. En vooral nu ook in deze zware COVID-19 tijden.

Tys van Elk

algemeen directeur

Missie, kerntaken en organisatiestructuur

LIOF is met ruim vijftig medewerkers dé uitvoeringsorganisatie van het regionale economische beleid voor de Provincie Limburg en het Ministerie van EZK.

Missie

LIOF is de regionale ontwikkelingsmaatschappij voor Limburg en heeft als doel de economische structuur met maatschappelijke impact en werkgelegenheid in de Provincie Limburg te versterken en te laten groeien.

Wij geven uitvoering aan het economisch beleid van de Provincie Limburg en het Ministerie van EZK. Onze belangrijkste doelgroep is het MKB in Limburg; hierop richten zich LIOF's kerntaken Participaties & Financiering en Business Development. Daarnaast richten wij ons op de vestiging en verankering van buitenlandse bedrijven in Limburg in nauwe samenwerking met het Nederlands Foreign Investment Agency (NFIA) en de Provincie Limburg. Ook bevorderen wij de exportactiviteiten van het Limburgse MKB in samenwerking met de onder andere de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Als rode draad door al onze activiteiten loopt de versterking van de economische activiteiten in Euregioonaal verband. Dit doen we samen met onze Duitse partners NRW Bank en IHK Aachen en onze Belgische partners VOKA en LRM.

Kerntaken

De verschillende activiteiten van LIOF sluiten op elkaar aan. Wij beschikken over vele vormen van advies, netwerk en financiering waarmee het Limburgse bedrijfsleven vooruit kan worden geholpen.

Organisatorisch gebeurt de ondersteuning van het Limburgse bedrijfsleven langs twee kerntaken respectievelijk afdelingen: Business Development en Participaties & Financiering.

Bij beide kerntaken streven wij naast financieel rendement ook duidelijk een maatschappelijk rendement na. Behoud en groei van werkgelegenheid en de spin-offs van bedrijfsactiviteiten in de regio zijn van belang voor de versterking en groei van de Limburgse economie en daarmee het welzijn van haar bewoners. Wij beschrijven dit ook in onze verslaglegging.

Business Development

LIOF is voor alle MKB'ers in Limburg hét aanspreekpunt voor innovatie-ondersteuning en business development. LIOF Business Development richt zich daarbij vooral op de zogenoemde DNA-sectoren van Limburg: industrie, logistiek en agrofood en hun cross-overs.

LIOF Business Development ondersteunt ondernemingen met advies, netwerk en financiering bij:

- het genereren van ideeën voor innovatieve producten, diensten, processen of bedrijfsmodellen.
- het omzetten van deze ideeën tot die producten, diensten, processen of bedrijfsmodellen, daarbij gebruikmakend van de brede competenties die in Limburg en de Euregio voorhanden zijn.
- het creëren van business met dergelijke innovaties in binnen- en buitenland.
- het vestigen van buitenlandse ondernemingen in Limburg en hun verdere verankering in de provincie.

Participaties & Financiering

LIOF Participaties & Financiering verstrekt risicodragend kapitaal aan innovatieve MKB-ondernemingen, start-ups en scale-ups met groot groeipotentieel in Limburg. Wij doen dit in de vorm van eigen of vreemd vermogen en combinaties hiervan. LIOF financiert middels een eigen fonds, het LIOF Participatiefonds, en via drie fondsen die wij beheren voor de Provincie Limburg en het Ministerie van EZK: het MKB Leningenfonds, het Limburg Business Development Fonds en Nedermaas Hightech Ventures. Dit laatste fonds is gesloten en bevindt zich in de beheerfase.

Wij werken binnen een hecht netwerk van financiële intermediairs, private investeerders en banken. Samen zorgen we voor een sterker financieel draagvlak om bedrijven in de regio te financieren. Ook kan LIOF zo de mogelijkheid maximaliseren op succesvolle co-financiering en vervolgfianciering.

Wij hebben door de variëteit aan financieringsvormen én ons uitgebreide netwerk de unieke mogelijkheid om de Limburgse ondernemingen in vrijwel elke bedrijfsfase te financieren.

Organisatiestructuur

LIOF is een privaatrechtelijke naamloze vennootschap. De aandelen worden gehouden in gelijke verhouding door twee publiekrechtelijke lichamen; de Provincie Limburg en het Ministerie van EZK.

Onze statuten bepalen dat besluiten aangaande de organisatie slechts genomen kunnen worden indien beide aandeelhouders vertegenwoordigd zijn.

De statuten bepalen de procedures rondom de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA). LIOF houdt tweemaal per jaar een AvA. De voorjaars-AvA stelt de jaarrekening van LIOF vast en verleent décharge aan directie en Raad van Commissarissen (RvC) over het gevoerde beleid en het gehouden toezicht van het afgesloten boekjaar. De najaars-AvA stelt het jaarplan en het budget voor het komende boekjaar vast.

De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken. Zij vergaderen in de regel zesmaal per jaar, waarvan eenmaal deels met de Ondernemingsraad en eenmaal met de Investeringscommissie (IC).

De Investeringscommissie van het LIOF Participatiefonds adviseert de directie op een onafhankelijke manier over de aan haar voorgelegde investerings- en exitvoorstellen, die het mandaat van de directie van € 250.000 overstijgen tot een bedrag van € 2,5 miljoen. Zij vergaderen iedere maand, waarvan eenmaal met de RvC.

Binnen LIOF is zesmaal per jaar overleg met de OndernemingsRaad (OR). Eenmaal per jaar is er tevens een overleg van de OR met de RvC. Er wordt dan gesproken over de algemene gang van zaken binnen LIOF met nadruk op medewerkers en organisatie.

Er is intern overleg op management-, afdelings- en teamniveau. Ook tussen de afdelingen is er regelmatig overleg. Deze overleggen borgen de één-loketfunctie die LIOF voor het bedrijfsleven in Limburg nastreeft. Om kennisdeling verder te faciliteren is de ICT-structuur met platforms als Sharepoint, Microsoft Teams en Intranet zodanig ingericht dat medewerkers snel op de hoogte zijn van elkaars actuele en inhoudelijke zaken.

Maandelijks vindt er voor en door alle medewerkers een personeelsinformatiebijeenkomst plaats.

Business Development

Kerntaken

LIOF's Business Development-afdeling (LIOF BD) helpt Limburgse ondernemingen bij het waarmaken van hun ambities. LIOF BD ondersteunt ondernemingen met advies, netwerk en financiering bij:

- het genereren van ideeën voor innovatieve producten, diensten, processen of bedrijfsmodellen.
- het omzetten van deze ideeën tot die producten, diensten, processen of bedrijfsmodellen, daarbij gebruikmakend van de brede competenties die in Limburg en de Euregio voorhanden zijn.
- het creëren van business met dergelijke innovaties in binnen- en buitenland.
- het vestigen van buitenlandse ondernemingen in Limburg en hun verdere verankering in de provincie.

Om voorgaande handen-en-voeten te kunnen geven, is LIOF BD georganiseerd rond vijf kerntaken:

Innovatieondersteuning

Het ondersteunen van Limburgse MKB'ers bij het innoveren van hun product, dienst, proces of bedrijfsmodel.

Business Development

Limburgse MKB'ers ondersteunen bij het ontwikkelen van nieuwe bedrijvigheid met een innovatief product, dienst, proces of bedrijfsmodel.

Exportbevordering

Het ondersteunen van Limburgse MKB'ers bij het verkennen van buitenlandse markten en het betreden van deze markten met hun producten of diensten.

Euregionale ontwikkeling

Het ontsluiten van relevante Euregionale kennis- en bedrijfspartners en het verbinden van Limburgse MKB'ers aan deze partners.

Foreign Investment Development (FID)

Het aantrekken van buitenlandse ondernemingen naar Limburg en het ondersteunen van bestaande vestigingen van buitenlandse ondernemingen bij de verdere verankering of uitbreiding in Limburg.

LIOF BD richt zich op ondernemingen die actief zijn in de Limburgse topsectoren. Binnen die topsectoren heeft LIOF BD een specifieke focus op de zogenoemde DNA-sectoren maakindustrie, logistiek en agrofood, en hun crossovers. Het drietal vormt in termen van bruto regionaal product en werkgelegenheid de Top 3-sectoren van de Limburgse economie.

Op de focussectoren maakindustrie, logistiek en agrofood heeft LIOF brede communities ontwikkeld en aan zich gebonden. Met de communities verbinden wij zo'n 1.250 partijen, enigszins gelijk verdeeld over de drie focussectoren en de bijbehorende respectievelijke ontwikkelprogramma's LimburgMakers, LimburgLogistiek en LimburgAgrofood.

Community building

Ondernemersvraagstukken worden steeds complexer; er worden meerdere, hoogwaardige competenties gevraagd vanuit (inter)nationale context en onder almaar toenemende tijdsdruk. Het verbinden van bedrijfsleven en kennispartners en het delen van competenties en ervaringen is de sleutel tot kansrijke innovatie en business development. LIOF spant zich actief in om dergelijke communities van bedrijfsleven en kennispartners op te bouwen. Specifieke aandacht gaat daarbij uit naar het slaan van bruggen naar de Brightlands-campussen. Onze community building heeft diverse vormen. Zo organiseerden wij in 2019 zo'n 45 bijeenkomsten waar wij het bedrijfsleven en andere relevante stakeholders actief in verbinding brachten rond bijvoorbeeld een technologieontwikkeling of marktkans. We legden tien kleinere en grotere regiobezoeken af om dergelijke verbindingen ook buiten de provincie op te bouwen, bijvoorbeeld in de Euregio of met partnerregio's zoals Rotterdam. Ook in 2019 waren we de ruggengraat voor SMART Logistics Centre Venlo, een community van zo'n 150 logistieke partijen. Tenslotte groeide het digitale platform www.kiempunt-limburg.nl verder door naar bijna negenhonderd aangesloten partijen. Het platform richt zich op informatiedeling, matchmaking en samenwerking in de brede agrofood-sector.

Investor Relations

Op onze kerntaak FID werken we op nationaal niveau samen met Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA) en de andere regionale acquisitiepartners in het verband Invest in Holland (IiH). Als onderdeel van deze samenwerking voeren we een gestructureerd Investor Relations-programma uit. In het licht van dit programma voerden wij in 2019 99 zogenoemde Investor Relations-gesprekken (conform target). Met deze gesprekken proberen wij in Limburg gevestigde buitenlandse ondernemingen verder te verankeren en hun te verleiden tot en te ondersteunen bij uitbreidingsinvesteringen. Gericht op community building met dezelfde doelgroep organiseerden wij ook in 2019 LIOF's Foreign Investors-event.

Resultaten

LIOF BD boekte ook in 2019 uitstekende resultaten. De targets die we zijn overeengekomen als uitvoerder voor de Provincie Limburg en het Ministerie van EZK hebben we gerealiseerd of zelfs aanzienlijk overschreden. Dit geldt niet alleen voor de resultaten over 2019 maar ook voor de doelstellingen over de hele periode 2016-2020. Veel van die doelstellingen hebben we eind 2019 benaderd of al behaald. In totaal realiseerden wij in 2019 over de kerntaken heen

219 projecten, met een financiële waarde van € 77,2 miljoen en een direct werkgelegenheidseffect van 637 fte.

Alhoewel dus de meeste doelstellingen over 2019 zijn behaald of overtroffen, is alleen het investeringsvolume bij de gerealiseerde buitenlandse investeringen met € 39,2 miljoen blijven steken op zo'n 80% van het target. Dit ondanks dat we meer buitenlandse investeerders hebben weten aan te trekken, met een aanzienlijk groter werkgelegenheidseffect dan voorzien. Buitenlandse investeerders maken hun investeringen meer-en-meer variabel. In het bijzonder in de logistieke sector (de meerderheid van de buitenlandse investeringsprojecten in 2019) worden veel van de activiteiten opgestart in gehuurde locaties, met geleasede equipment. Het door ons opgevoerde investeringsvolume is in die gevallen beperkt tot de minimale contractwaarde van zo'n huur- en lease-overeenkomst. Het resultaat op de target investeringsvolume over de periode 2016-2020 ligt met €449,9 miljoen al ruimschoots boven het target van € 250 miljoen. De meerjarentabel op deze bladzijde geeft meer detailinzage in de resultaten.

Als LIOF's BD-resultaten over 2019 op de drie kerntaken FID, innovatie-ondersteuning en business development worden toebedeeld naar de focussectoren en de overige Limburgse topsectoren ontstaan de volgende beelden (naar aantallen projecten respectievelijk cases):

Aantal projecten

Foreign Investment Development:
aantal projecten

Innovatieondersteuning:
aantal projecten

Business Development:
aantal cases

- Maakindustrie
- Logistiek
- Agrofood
- Overig

Meerjarentabel: 2016-2020

Kerntaak	realisatie 2019	target 2019	realisatie 2018	realisatie 2016-2019	target 2016-2020
Foreign Investment Development					
aantal projecten	13	10	14	46	50
investeringsvolume (M€)	39,2	50,0	231,7	449,9	250,0
werkgelegenheid (fte)	637	400	578	2,425	2.000
Innovatieondersteuning					
aantal projecten	195	75	167	551	375
financiële omvang (M€)	27,2	12,5	20,1	86,4	62,5
Business Development					
aantal cases	11	10	16	57	50
financiële omvang (M€)	10,8	10,0	9,7	35,2	50,0

Business opportunities

LIOF BD richt zich op de Limburgse topsectoren, met daarbinnen specifieke focus op de DNA-sectoren maakindustrie, logistiek en agrofood. Bij de inzet op deze sectoren leggen wij in onze activiteiten de nadruk op zogenoemde business opportunities. In de selectie van opportunities wegen wij een aantal zaken mee;

- de technologie- en/of marktontwikkelingen waarvan wij verwachten dat ze het concurrentievermogen van het Limburgse MKB wezenlijk kunnen verbeteren.
- de aansluiting op de inhoudelijke domeinen van de Brightlands-campusen, zodat we complementair kunnen optrekken naar het Limburgse MKB.
- de aansluiting op de maatschappelijke uitdagingen zoals verwoord door de Europese Unie (EU) in haar zogenoemde societal challenges en opgenomen door EZK in haar missiegedreven innovatiebeleid.

In afstemming met de Provincie Limburg en het Ministerie van EZK selecteerden wij de onderstaande business opportunities:

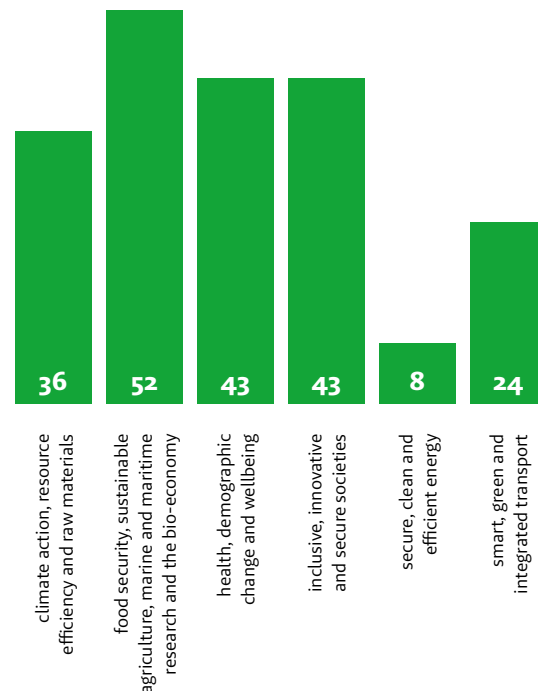
Maakindustrie	Logistiek	Agrofood
digitalisering (IoT en big data)	big data, digitalisering & 4c	veilig & gezonde voeding
automatisering & robotisering	automatisering & robotisering	future farming
additive manufacturing	e-commerce	bio circulair
light weight structures	synchromodaal	nieuwe verdienmodellen
operational excellence		technologische innovaties

In 2019 informeerden wij het Limburgse bedrijfsleven in bijna 45 events, van kleinschalig tot grootschalig, over de business opportunities. Dit als eerste stap om hen aan te zetten tot innovaties en nieuwe business-ideeën op deze opportunities.

Societal challenges

De in 2019 door LIOF BD gerealiseerde innovatieprojecten en business development cases hebben niet alleen een economische waarde. Ieder van de projecten en cases heeft bijkomend een maatschappelijke relevantie en impact. Het 'omgekeerde' is in onze visie ook aan de orde; maatschappelijke opgaven of missies in termen van het Ministerie van EZK bieden tegelijk (toekomstige) marktkansen voor het Limburgse MKB. Als we de gerealiseerde projecten en cases toebedelen naar de zes zogenoemde societal challenges, zoals gedefinieerd door de Europese Unie in het kader van het Horizon 2020-programma, ontstaat het volgende beeld:

Societal Challenges innovatieprojecten en business development cases

Provinciegrensoverschrijdend

Meer-en-meer acteren wij provinciegrens-overschrijdend. LIOF's FID-kerntaak is bij uitstek internationaal. In nauwe samenwerking met het NFIA en de andere liH-partners brengt LIOF de Limburgse propositie actief en gericht onder de aandacht van buitenlandse kandidaat vestigers. In de acquisitie van buitenlandse vestigers werken wij op provinciale schaal intensief samen met de Provincie Limburg, de Brightlands-campusen, de (semi-)publieke gebiedsontwikkelaars en de zeven grootste Limburgse gemeenten. Deze samenwerking op nationaal en provinciaal niveau bleek in 2019 wederom effectief. Zo realiseerden we mede met steun van NFIA, de Provincie Limburg en de betreffende gemeente een belangrijke uitbreidingsinvestering in de high tech maakindustrie. Deze uitbreiding heeft niet alleen een direct effect in termen van een € 20 miljoen investering en een werkgelegenheidseffect van 120 fte, maar bijkomend borgt de uitbreiding het behoud van de oorspronkelijke vestiging met bijna 500 fte werkgelegenheid.

Per Q2 2019 hebben we twee nieuwe grensoverschrijdende kerntaken opgepakt; Exportbevordering en Versterking Euregio.

Exportbevordering

Door het terugtrekken van de Kamer van Koophandel op een aantal taken en uit de regio naar een gecentraliseerd model, was de exportondersteuning aan het MKB vrijwel weggevalen. Tegelijk geldt zeker voor Limburg met haar inzet op de ontwikkeling van een economie met hoogwaardige producten en diensten dat het bedienen van internationale markten een noodzaak is. In overleg met Provincie Limburg en het Ministerie van EZK voegden wij om die redenen de kerntaak Exportbevordering aan onze dienstverlening

toe. We doen dit in nauwe samenwerking met Rijks- en andere regionale partners, in het verband Trade & Innovate NL. Onze voornaamste taken zijn het informeren van het Limburgse MKB over de kansen op buitenlandse markten en hoe deze te betreden, en het ondersteunen van het MKB hierbij. Dit laatste doen we ondermeer via het organiseren en faciliteren van inkomende en uitgaande missies, en matchmaking met potentiële buitenlandse (handels) partners. Hoewel 2019 een gebroken startjaar was, vulden we met vier uitgaande missies, waaraan 33 Limburgse MKB'ers deelnamen, en 84 gerichte matchmakings, de resultaatafspraken met de Provincie Limburg en het Ministerie van EZK in en maakten we een vliegende start met de kerntaak Exportbevordering.

Versterking Euregio

Een tweede nieuwe kerntaak is Versterking Euregio. Ook met deze taak zijn we Q2 2019 gestart. In de eerste periode daarna lag de nadruk op het opbouwen van een hecht en productief netwerk met enkele kernpartners in de Euregio, zowel vanuit de afdeling BD als vanuit P&F. Daartoe sloten we in 2019 samenwerkingsovereenkomsten met IHK Aachen en NRW Bank in de aangrenzende Duitse regio, en met VOKA en LRM in Belgisch Limburg. Met deze kernpartners vonden nog in 2019 concrete activiteiten plaats, bijvoorbeeld rond gezamenlijke exportmissies en -matchmakings en initiatieven tot nieuwe Euregionale ontwikkelingsprojecten of financieringscases.

In 2019 hebben we de pilot met de RWTH Aachen-clusterorganisatie Forschungsinstitut für Rationalisierung (FIR) afgesloten. FIR heeft in het kader van de pilot vijf Limburgse MKB'ers doorgelicht tegen de elementen van Industrie 4.0. De deelnemende MKB'ers waren zonder uitzondering zeer positief over de pilot en de concreet toepasbare uitkomsten, waarmee ze zich verder kunnen doorontwikkelen tot een werkelijke 'smart industry'. Op basis van de pilot rolden we het assessment verder uit over inmiddels elf MKB'ers. In het licht van de kerntaak Versterking Euregio verkennen we momenteel hoe wij verder met FIR en soortgelijke clusterorganisaties van de RWTH kunnen optrekken, gericht op de ondersteuning van het Limburgse MKB.

Over de drie Euregiogebieden Vlaanderen-Nederland, Euregio Maas-Rijn en Duitsland-Nederland heen had LIOF in 2019 een portfolio van negen Euregionale projecten. De status van de projecten liep daarbij uiteen van in opstart, operationeel tot in afronding. Bij een groot aantal van deze projecten zijn wij samen met onze collega-ROM's betrokken, in het bijzonder BOM en Oost NL. Het portfolio omvat de weergegeven negen projecten, inclusief leadpartner en LIOF's rol, ingedeeld naar Euregio.

		
Syn-ergie partner POM West-Vlaanderen	HYPEREGIO partner AGIT	eGLM lead partner LIOF
Crossroads 2 partner BOM	QRM 4.0 associated partner Sirris	Digipro partner Oost NL
Fokus associated partner Sirris	DigitsME associated partner IHK Aachen	Food2020 partner DIL e.v.

Nationale samenwerking

Eerder hebben we met het Ministerie van Defensie en de collega-ROM's gewerkt aan de ontwikkeling van het landelijke programma Concept Development & Experimentation. Het initiatief bouwde voort op het eerdere gezamenlijke programma Fieldlab Smart Base. Medio 2019 hebben wij - evenals een aantal collega-ROMs - onze actieve inzet op het programma beëindigd. Het programma, gericht op het verbinden van het innovatieve regionale MKB aan de behoeften van Defensie, verliep te 'stroperig', met onduidelijke condities en met onvoldoende zicht op een concrete waarde voor het aan te sluiten MKB.

Tegelijk werkten we met onze collega-ROMs verder aan het programma Voedselwaarde, gericht op het voorkomen en reduceren van verspilling in de agrofood-keten. Evenzo werken we ROM-breed samen in het Investor Readiness-programma, waarbinnen we (startende) bedrijven via een gestructureerd programma ondersteunen bij het uitwerken van hun business-idee tot een financierbare business case. Vanuit Limburg sloten in 2019 twee MKB'ers het programma af.

In de tweede helft van 2019 trokken de ROMs in tandems met individuele provincies op om een regionale bijdrage te leveren aan de uitwerking van de kennis- en innovatieagenda's (KIA's) en kennis- en innovatieconvenanten (KIC's). LIOF richtte zich daarbij in de onderlinge werkverdeling tezamen met de Provincie Noord-Holland op de KIA Energie & Duurzaamheid. De mate waarin dit KIA ontvankelijk was voor de regionale inbreng was teleurstellend. De ROM's committeerden zich om naast Voedselwaarde en Investor Readiness voorjaar 2020 ten minste nog drie landelijke proposities op te leveren die vanuit de regio invulling geven aan de KIA's/KIC's.

Sectorversterking

In de periode 2015 - 2020 zet LIOF BD specifiek in op versterking van Top 3-sectoren van de Limburgse economie; maakindustrie, logistiek en agrofood. Hiertoe ontwikkelde LIOF drie respectievelijke ontwikkelingsprogramma's die ook in 2019 in uitvoering waren: LimburgMakers, LimburgLogistiek en LimburgAgrofood.

De ontwikkelingsprogramma's hebben ieder tot doel het concurrentievermogen van de betreffende sector structureel te versterken. LIOF doet dit door kansrijke business opportuniteiten in kaart te brengen, het Limburgse MKB via een mix aan events over deze kansen te informeren en hen uit te dagen om via innovaties en business development op deze kansen hun concurrentiepositie te versterken. Wij ondersteunen de MKB'ers daarbij met advies, ons uitgebreide netwerk, voorliggende nationale en Europese subsidie-instrumenten of de drie instrumenten binnen de sectorprogramma's: Kennistrageet, Adviesproject en Innovatieproject.

Kennistrject

In de vorm van masterclasses dragen we kennis over aan deelnemende ondernemingen en ondersteunen we de ondernemingen met een mix van studenten en docenten bij het oplossen van concrete bedrijfscases. Door de aanpak leggen we bijkomend een pragmatische verbinding tussen de individuele MKB'ers in de logistiek, maak-industrie of agrofood enerzijds en de Euregiole en provinciale onderwijs- en kennisinstellingen anderzijds. De collectieve masterclasses dragen bovendien bij aan community-ontwikkelingen.

Adviesproject

Met het subsidie-instrument Adviesproject kunnen we de inzet van externe deskundigheid bij een individuele MKB'er ondersteunen. Deze deskundigheid kan zich toespitsen op bijvoorbeeld het verbeteren van bedrijfsprocessen, het onderzoeken van toepassingsmogelijkheden van nieuwe technologieën of het verkennen van nieuwe markten.

Innovatieproject

Via het instrument Innovatieproject ondersteunen we innovatieve ontwikkelingen bij MKB'ers, van idee tot realisatie.

Clustering en programma's

Binnen de focussectoren maakindustrie, logistiek en agrofood, en op cross-overs van deze sectoren, bouwden we in 2019 een aanzienlijk aantal specifiek te benoemen clusters op, ontwikkelden programma's en/of voerden het programmamanagement over de clusters en programma's uit. In de bijlage delen we deze clusters en programma's toe aan de door LIOF onderkende respectievelijke business opportunities.

Generieke innovatie- en business development-ondersteuning

Naast onze inzet op de sectoren maakindustrie, logistiek en agrofood, zijn wij voor iedere MKB'er in Limburg aanspreekbaar op het ondersteunen van zijn innovatie of business development. Dit met advies, netwerk en financieringsmogelijkheden.

Voor wat betreft financiering kijkt LIOF nadrukkelijk naar de voorliggende Europees en nationaal gefinancierde subsidie-instrumenten MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT) en Operationeel Programma Zuid (OP Zuid). Beiden bieden goede mogelijkheden om het Limburgse MKB en hun innovatieplannen financieel te ondersteunen. Om het MKB maximaal gebruik te laten maken van de subsidiemogelijkheden, informeren wij hen intensief over de mogelijkheden en begeleiden hen bij het opwerken van de subsidieaanvragen voor hun innovatieve plannen.

MKB Innovatiestimulering Topsectoren

Het MIT was in 2019 het best aanspreekbare voorliggende subsidie-instrument voor Limburgse MKB'ers met innovatieplannen. Voor Limburg waren twee regelingen relevant; MIT Haalbaarheid en MIT R&D Samenwerking. Bij de deelregeling MIT Haalbaarheid vulden wij met onze Zeeuwse en Brabantse collega-ontwikkelingsmaatschappijen ook de beoordelende rol in. Deze rol is via een functiescheiding afgezonderd van de begeleidingsrol.

In 2019 kregen 46 Limburgse projecten een subsidie toegekend vanuit de regeling MIT Haalbaarheid. Totaal betreft het ruim € 0,9 miljoen. Het aantal gehonoreerde projecten en het subsidiebedrag is groter respectievelijk hoger dan in enig voorgaand jaar en een groter aandeel dan te verwachten is op basis van het 25%-aandeel van Limburg in het Zuid-Nederlandse bruto regionaal product.

Bijkomend zijn acht projecten met een Limburgse MKB'er in de lead vanuit de subsidieregeling MIT R&D Samenwerking gehonoreerd. In totaal nemen 16 Limburgse partners aan de projecten deel. Zij ontvangen gezamenlijk € 1,8 miljoen subsidie. Dat is in lijn met het Limburgse aandeel in het bruto regionaal product van Zuid-Nederland.

Innovation2Market

Eind 2019 sloten we het Interreg-project Innovation2Market operationeel af met een slotconferentie. Conform (bijgestelde) doelstelling bracht LIOF gedurende het project zes Limburgse MKB'ers tot samenwerking met buitenlandse (kennis)partners met als doel de ontwikkeling van hun innovatie-initiatief een stap verder te brengen. Hierbij leverden we tevens een financiële ondersteuning. Bijkomend slaagden we er ook in om bij initiatieven van buitenlandse MKB'ers relaties te leggen naar (kennis)partners in het Limburgse MKB.

Ambitieuze MKB

In samenwerking met de partners Brightlands Innovation Factory en Rabobank Limburg ontwikkelden we het programma Ambitieuze MKB. Het programma is gericht op het ontwikkelen van een integraal businessplan voor de doorontwikkeling van kansrijke, ambitieuze ondernemingen. Het programma bestaat uit een mix van collectieve programmadagen en tussenliggende bedrijfsindividuele ontwikkelingsopdrachten. In 2019 doorliepen zeven MKB'ers een eerste editie van het programma. Zij waren zonder uitzondering enthousiast over het programma en de concrete, toepassingsgerede resultaten. Najaar 2019 ging een tweede editie van start, die tot voorjaar 2020 loopt.

MKB FinancieringsPoort Limburg

Na afsluiting van het oorspronkelijke MKB FinancieringsPoort Limburg (MKBFP) startte per 2019 de opvolgende 2.0-editie. Vanuit MKBFP 2.0 verstrekten wij in 2019 aan 21 MKB'ers een voucher. Met de voucher kan een MKB'er externe financiële deskundigheid inkopen, gericht op het verbeteren van zijn bedrijfsplan en dan met name de financiële paragrafen, en daarmee de slaagkans van zijn externe financieringsaanvraag verhogen. In de eerste editie ontvingen uiteindelijk 68 MKB'ers een voucher en haalden mede door die ondersteuning € 22 miljoen aan risicodragende financiering op.

Participaties & Financiering

LIOF Participaties & Financiering (P&F) verstrekt risicodragend kapitaal aan innovatieve MKB-ondernemingen, start-ups en scale-ups met groot groeipotentieel in Limburg. Wij doen dit in de vorm van eigen of vreemd vermogen en combinaties hiervan. Wij financieren middels een eigen fonds, het LIOF Participatiefonds, en via drie fondsen die wij beheren voor de Provincie Limburg en het Ministerie van EZK: het MKB Leningenfonds, het Limburg Business Development Fonds en Nedermaas Hightech Ventures. Dit laatste fonds is gesloten en bevindt zich in de beheerfase, investeringen betreffen uitsluitend uitbreidingen.

LIOF heeft door de variëteit aan financieringsvormen en fondsen de unieke mogelijkheid om de Limburgse ondernemingen in vrijwel elke bedrijfsfase te financieren. De door LIOF verstrekte financiering vullen we aan met kennis van LIOF en haar partners. Verder verbinden wij onze investeringen actief met de netwerken waarin wij acteren. Zo ondersteunen wij het Limburgse MKB zowel financieel als niet-financieel.

Het is de kerntaak van LIOF als regionale ontwikkelingsmaatschappij om, ondanks de bijbehorende risicoprofielen, te investeren in ondernemingen waar marktpartijen (banken en commerciële investeringsfondsen) dat niet kunnen.

Bij de mix van investeringen streven we naar een positief financieel rendement over de totale portefeuille, waarbij lager rendement en zelfs afwaarderingen worden gecompenseerd door stabiele dividendinkomsten en goede verkooprendementen.

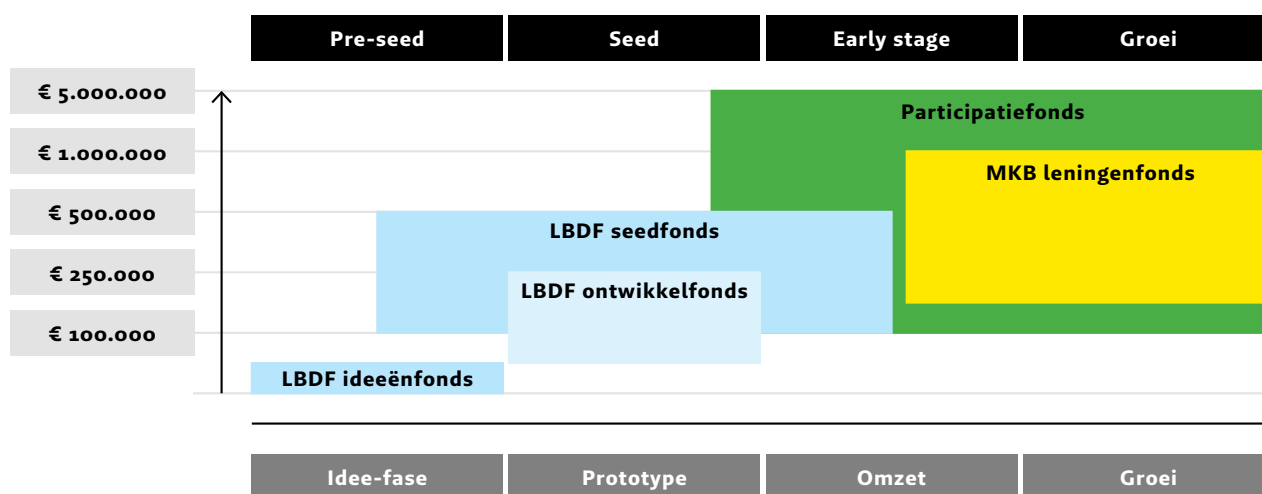
Met deze investeringsstrategie richten we ons op de langere termijn en maakt het enerzijds mogelijk om risicovol te investeren in start-ups en scale-ups en daarnaast om maatschappelijk rendement in de investeringsoverwegingen te betrekken.

Bij dit laatste richtte LIOF zich tot dan toe op het directe effect op de werkgelegenheid en het belang van de onderneming voor de economische structuur in Limburg. Wij zullen ons in de toekomst meer en meer gaan richten op het effect die haar financieringen hebben op de maatschappelijke transitieopgaves.

LIOF kan haar maatschappelijke rol nog versterken door bij de totstandkoming van een financiering samen te werken met banken, private investeerders of participatiemaatschappijen. Door onze instap verlagen wij vaak de toetredingsdrempel voor deze partijen.

LIOF is een financier waarbij duurzame samenwerking voorop staat. Wij zullen als minderheidsaandeelhouder niet op de stoel van de ondernemer gaan zitten, maar wel actief meedenken met de ondernemer.

Financieringsmodel LIOF

Positief resultaat in 2019

LIOF participatiebedrijf haalde in 2019 een positief bedrijfsresultaat van € 1,2 miljoen.

x € 1.000

	2019	2018
Som van de bedrijfsopbrengsten	1.184	2.537
Personeelskosten	2.621	1.931
Afschrijvingskosten op materiële vaste activa	96	67
Overige bedrijfskosten	852	822
Som van de bedrijfslasten	3.569	2.820
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	6.860	7.157
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-3.215	106
Rentelasten en soortgelijke kosten	-51	-6
Uitkomst der financiële baten en lasten	3.594	7.257
Resultaat voor belastingen	1.209	6.974
Vennootschapsbelasting	-	-
Resultaat deelnemingen	-	-17
Resultaat na belastingen	1.209	6.957

LIOF Participatiefonds

Het LIOF Participatiefonds is er voor pas gestarte innovatieve MKB'ers die willen doorgroeien, maar ook voor gevestigde MKB-ondernemers die denken aan een overname, bedrijfsopvolging of turn-around.

In totaal investeerde het LIOF Participatiefonds in 2019 voor € 11 miljoen in zeventien bedrijven. Het investeringsvolume ligt in 2019 boven het in 2018 gecommitteerde investeringsvolume van € 9,7 miljoen en het in 2017 gecommitteerde investeringsvolume van € 6,7 miljoen. Dit is deels te verklaren door een stijging van het gemiddeld geïnvesteerd bedrag, van € 400.000 in 2018 naar € 650.000 in 2019, maar ook het resultaat van een actievere financieringsstrategie.

LIOF Participatiefonds committeerde nieuw risicodragend kapitaal voor een totale investeringssom van € 9,8 miljoen aan tien bedrijven, hiervan is € 2.955.000 bij drie bedrijven na jaareinde tot closing gekomen. Verder committeerden we in zeven bestaande participaties uitbreidingen voor een bedrag van € 1,1 miljoen, van deze uitbreidingen is € 600.000 gecommitteerd volume bij twee bedrijven vervallen door het aantrekken van private financiering

Meer kapitaal in de markt door sterke economie – maar eerste terugtrekkende signalen

De minder dynamische internationale economische activiteit heeft invloed op de Nederlandse economie. Banken worden weer voorzichtiger. Ook het MKB zelf geeft aan dat het in 2019 moeilijker is geworden om bancaire krediet te verkrijgen. Hoewel het groeitempo in Nederland in 2019 vertraagt, zorgt de voortdurende sterke economie gecombineerd met de lage rentestanden ervoor dat er nog steeds veel kapitaal in de markt is.

In 2019 committeerde het LIOF participatiefonds ondanks de grote hoeveelheid kapitaal in de markt meer volume dan in 2018. Dit

kwam met name omdat het Participatiefonds zich meer richtte op vroege fase financiering die marktpartijen ook toen nog als te risicovol beschouwden. Ook richtte LIOF zich actief op relatief kleine financieringen, in ieder geval te klein voor veel commerciële financiers (< € 0,5 miljoen).

Positieve waardeontwikkeling van participatieportefeuille

LIOF participaties zijn gebaseerd op twee leidende beginselen: conservatief waarderen en revolverendheid nastreven. LIOF volgt bij de waardering van de participaties een conservatief beleid. Wij nemen verliezen op participaties al op het moment dat ze worden verwacht. Winsten daarentegen nemen we pas na realisatie.

Met de rendementen die wij bereiken houden we het fondsvermogen in stand, bekostigen we de beheerkosten van het Participatiefonds en kunnen we investeren in nieuwe deelnemingen.

Ervan uitgaande dat een materieel aantal participaties verlies oplevert, is er dus een continue stroom van winstgevend verkopen van de deelnemingen nodig om over de investeringsperiode tot een positief rendement te komen.

Ondanks het conservatieve waarderingsbeleid is het van belang om de onderliggende waardeontwikkeling van de portefeuille periodiek te bepalen. Daartoe gebruikt LIOF een waarderingsmethodiek die inzicht geeft in de geschatte marktwaarde. Op basis van deze waarderingsmethodiek komt de waarde van de activa ultimo 2019 ongeveer € 20 miljoen hoger uit dan op de balans opgenomen.

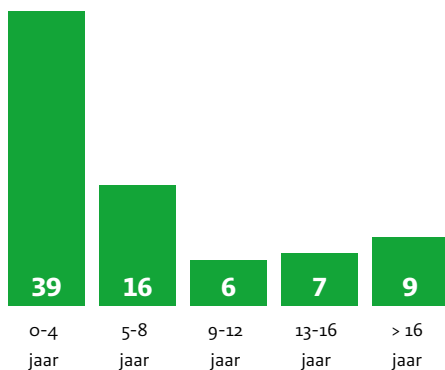
De aandeelhouders hanteren een revolverendheidseis over de periode 2016-2020. LIOF bereikte zowel met de bovenstaande waarderingsmethodiek als met de gerealiseerde resultaten tot en met 2019 deze rendementseis reeds ruimschoots.

Een breed portfolio aan deelnemingen

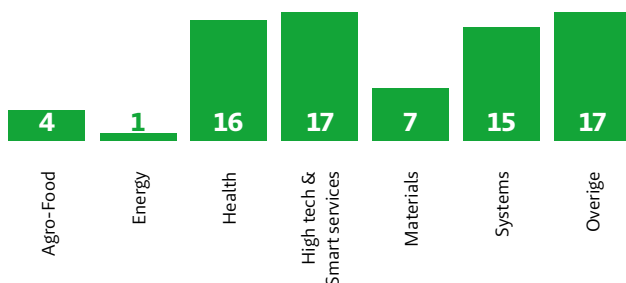
LIOF Participatiefonds beheert ultimo 2019 een eigen portefeuille met 77 participaties. Het aantal portfolio bedrijven nam in 2019 af van 83 naar 77. Dit was het gevolg van zeven nieuwe participaties en elf beëindigingen. Hier ging het in zeven gevallen om verkoop/aflissingen en in vier gevallen om faillissementen/beëindiging bedrijfsactiviteiten.

De verdeling over leeftijd en sectoren is als volgt:

Aantal participaties naar aantal jaren in portfolio

Aantal participaties per sector

70% van de participaties zit korter dan negen jaar in de portefeuille. Ondanks een actief beheerbeleid om langere houdperiodes te voorkomen of te beperken is een substantieel deel ouder dan acht jaar. Daarbij is het in het belang van de onderneming onwenselijk om hen te dwingen om LIOF uit te kopen. Ook blijkt dat het succes van een onderneming zich vaak materialiseert na acht jaar, 85% van de stille reserve zit in participatiebedrijven die langer dan acht jaar in portfolio zitten.

Toch is het streven om bestaande "oudere" participaties actief te reduceren.

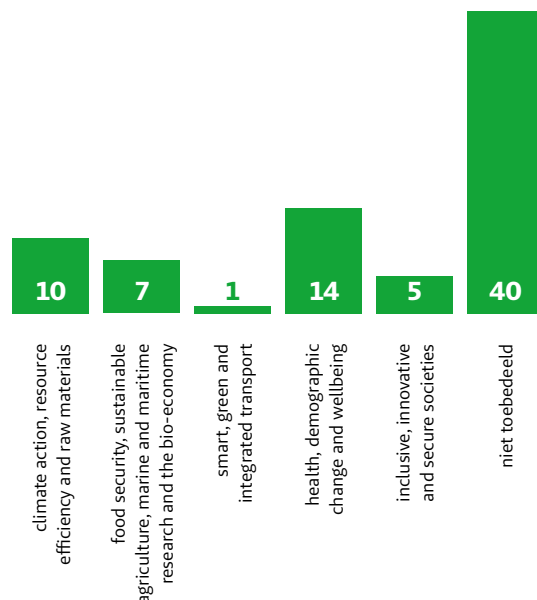
De sectorverdeling is grotendeels in lijn met Limburgse economische speerpunten. Drie sectoren vertegenwoordigden elk 20% van de portfolio: Health/LifeSciences, Maakindustrie/HighTech Systems en Systems/ICT. Opgemerkt dient te worden dat maakindustrie/hightech systems vaak een cross-over heeft naar andere industrieën, waaronder de logistieke sector. Hierdoor lijkt de logistieke sector ondervertegenwoordigd in de portefeuille. Rechtstreekse investeringen in logistieke sector zijn ondervertegenwoordigd omwille van de hoge investeringen in infrastructuur die LIOF niet kan invullen en de omvang van de logistieke bedrijven.

Societal Challenges

Naast de economische waarde hebben de door LIOF Participatiefonds gerealiseerde projecten ook een maatschappelijke relevantie en impact. LIOF deelde haar 77 participaties toe naar de zogenoemde societal challenges, zoals door de Europese Unie gedefinieerd in het kader van het Horizon 2020-programma.

In de komende jaren zal LIOF meer richting en aandacht aan de maatschappelijke uitdagingen geven in lijn met de tegen die tijd gedefinieerde regionale en nationale kaders. Met als doel duidelijk de impact van de investeringen te laten zien op de oplossing van de maatschappelijke uitdagingen. Omdat deze maatschappelijke uitdagingen nog geen structureel onderdeel van ons beleid vormen, zijn ze ook niet actief toebedeeld. Dit verklaart het percentage van 52% bij 'niet toebedeeld'.

Aantal participaties per societal challenge

Fondsen in beheer

Naast het eigen participatiefonds beheert LIOF een aantal fondsen voor rekening en risico van derden. Het betreft Nedermaas Hightech Ventures (Ministerie van EZK), het Limburg Business Development Fonds (Provincie Limburg) en MKB Leningen Fonds (Provincie Limburg).

LIOF kan door het beheer van een breed scala van fondsen aan het Limburgse MKB één loket bieden voor verschillende financieringsvormen in alle bedrijfsfasen.

Limburg Business Development Fonds

LBDF is een financieel instrument om ideeën met zakelijke potentie te toetsen, te ontwikkelen en naar de markt te brengen. LBDF dekt elke fase in de ontwikkeling van idee naar markt af.

Het fonds heeft drie deelfondsen:

- het Ideeënfonds (Proof of Principle/POP): subsidie voor het toetsen van een idee.
- het Ontwikkelfonds (Proof of Concept/POC): lening om een business concept te ontwikkelen.
- het Seedfonds: aandelenkapitaal al dan niet in combinatie met een (converteerbare) achtergestelde lening om de eerste stappen op de markt mogelijk te maken.

LBDF is als meest actieve vroege fase investeringsfonds in Nederland uitgeroepen door Golden Egg Check, een Nederlandse consultancy op het gebied van start-ups.

Dit blijkt ook uit de resultaten van 2019 waarbij LBDF over de drie deelfondsen 39 bedrijven ondersteunde middels € 3,9 miljoen aan financiering vs. begroot volume van € 4,9 miljoen bij 50 bedrijven. Sinds de start van LBDF in 2015 zijn 227 commitments verstrekt in drie deelfondsen. Het fonds loopt daarmee in lijn met origineel fondsplan. Er zijn over de looptijd van het fonds heen 137 startups ondersteund met een POP-subsidie, 90 bedrijven kregen een POC lening of Seed capital investering toegekend. Over de looptijd van het fonds is geconstateerd dat de bedragen per financiering gemiddeld hoger liggen dan verwacht in het fondsplan waardoor het huidige fonds, met uitzondering voor gereserveerde Seed uitbreidingen, in de loop van 2020 uitgeput zal zijn.

LBDF heeft als doelstelling het stimuleren van de Limburgse economie. De intensieve samenwerking met de campussen leidde tot een concentratie van de doelondernemingen rond de campussen en een hoge vertegenwoordiging van sectoren LifeSciences en HighTech systems.

Het hoge aantal financieringen onderstreept de behoefte aan vroege fase kapitaal bij innovatieve start ups en het tekort aan kapitaal dat door marktpartijen ter beschikking wordt gesteld voor bedrijven in deze fase. De investeringen vanuit het LBDF POC en Seed fonds trekken co-financiering aan van gemiddeld € 3,53 per € 1 geïnvesteerd door LBDF.

MKB Leningenfonds

Het MKBLF verstrekt kredieten om MKB'ers vooruit te helpen bij innovatie, uitbreiding of groei. LIOF beheert dit fonds voor de Provincie Limburg.

MKBLF verstrekt co-financieringen voor werkkapitaal en/of investeringen in materiële vaste activa. MKBLF richt zich op MKB-bedrijven in Limburg die onvoldoende (bancair) krediet kunnen verkrijgen in de markt. Het fonds heeft een revolverend karakter en de verstrekte financieringen dienen te resulteren in maatschappelijk en economisch rendement voor de provincie Limburg. De prognose revolverendheid van het fonds is 91%, mede door getroffen voorzieningen.

In 2019 ondersteunde MKBLF vijf bedrijven met leningen voor een totaal bedrag van € 2,91 miljoen vs. begroot volume van € 4 miljoen bij tien bedrijven. Sinds de start van het fonds in 2015 zijn 49 leningen verstrekt voor een totaal financieringsvolume van € 20 miljoen, in lijn met het origineel fondsplan. We verlengen de uitzettingsperiode van het fonds tot eind 2020, concreet betekent dit dat MKBLF nieuwe leads in behandeling kan nemen tot medio 2020.

Investeringen van MKBLF worden breed ingezet over alle sectoren binnen de provincie. 80% van de financieringen kwamen terecht in vier sectoren: materialen/maakindustrie (22%), leisure (22%), retail/groothandel (20%) en logistiek (15%). Het fonds voorziet hiermee in brede behoefte aan financiering en is aanvullend aan financieringen die vanuit het participatiefonds kunnen worden verstrekt.

Nedermaas Hightech Ventures

Nedermaas Hightech Ventures verstrekt risicodragend kapitaal aan startende hightech ondernemingen, met een focus op Pharma, Food en Chemie. LIOF beheert dit fonds voor het Ministerie van EZK.

In 2018 en 2019 deed zich een aantal winstgevendende exits voor en ultimo 2019 had het fonds nog negen bedrijven in beheer.

Nedermaas Hightech Ventures is een closed-end fonds met een formele looptijd tot 31 december 2020. In 2020 zal LIOF afspraken met het Ministerie van EZK maken over de financiële afwikkeling van Nedermaas Hightech Ventures en het beheer van de nog resterende portfolio bedrijven.

Totaal LIOF-fondsen

LIOF voorziet met de fondsen in beheer en het eigen Participatiefonds in een behoefte waarin de markt niet of onvoldoende voorziet. Daarin vormen alle fondsen in gezamenlijkheid een compleet pakket aan financieringen voor alle bedrijfsfasen en de meeste relevante sectoren. Hierin is Limburg uniek en dit werd in 2018 bevestigd in de in grote lijnen positieve mid-term beoordelingen van LBDF en MKBLF. LIOF is in overleg met de Provincie Limburg over hoe deze conclusies ingepast kunnen worden bij de door ons voorgestane voortzettingen van deze fondsen.

In totaal committeerde LIOF in 2019 met het eigen participatiefonds en de fondsen in beheer voor € 16 miljoen aan financieringen bij 36 verschillende bedrijven. De fondsen ondersteunden over de jaren meer dan 300 bedrijven.

Corporate Governance

LIOF werkt continu aan een transparant en integer ondernemingsbestuur. Daarbij nemen wij de Nederlandse Corporate Governance Code als richtlijn. Hoewel de code primair van toepassing is op beursgenoteerde vennootschappen, vinden wij het belangrijk om deze code als uitgangspunt te nemen bij de inrichting en vormgeving van ons ondernemingsbestuur, temeer omdat wij met een publieke doelstelling en met publieke middelen werken.

Bestuur

Het bestuur van LIOF wordt statutair uitgevoerd door de algemeen directeur. De algemeen directeur is benoemd voor onbepaalde tijd. De hoogte van de bezoldiging van de directie is opgenomen in de jaarrekening en valt binnen de kaders van de Wet Normering Topinkomens. De algemeen directeur ontvangt geen beloning in de vorm van aandelen of opties. In de vennootschap is een op de vennootschap toegesneden intern risicobeheersing- en controlesysteem aanwezig. Dit is beschreven in het hoofdstuk Risicomanagement op pagina 21.

Raad van Commissarissen

De RvC is verantwoordelijk voor het toezicht op de directie en treedt daarnaast adviserend en raadgevend op. Verder beoordeelt de Raad investeringsvoorstellen hoger dan € 2,5 miljoen tot een hoogte van € 5 miljoen.

De RvC bestaat uit ten minste drie en maximaal vijf leden. In de huidige samenstelling bestaat de Raad uit drie leden. Een profielschets van de RvC is opgenomen op bladzijde 90 van dit jaarverslag.

Het aantal commissariaten van een commissaris is zodanig beperkt dat een goede taakvervulling is gewaarborgd. De leden van de RvC opereren onafhankelijk van elkaar en ten opzichte van het bestuur van LIOF.

De RvC stelde een rooster van aftreden op om zoveel mogelijk te voorkomen dat meerdere commissarissen tegelijk aftreden.

De RvC ontvangt een vaste vergoeding. Deze vergoeding is bepaald door de AvA.

Investeringscommissie

De Investeringscommissie van het LIOF Participatiefonds adviseert de directie onafhankelijk op de aan haar voorgelegde investeringsvoorstellen tot € 2,5 miljoen. De directie van LIOF zelf heeft een investeringsmandaat tot € 250.000.

De Investeringscommissie bestaat uit ten minste drie en maximaal negen leden die niet ook lid zijn van de RvC.

De Investeringscommissie ontvangt een vaste vergoeding. Deze vergoeding is bepaald door de AvA.

Algemene Vergadering van Aandeelhouders

De statuten van LIOF bepalen dat besluiten slechts genomen kunnen worden indien beide aandeelhouders vertegenwoordigd zijn. Beide aandeelhouders, de Provincie Limburg en het Ministerie van EZK, kennen een gelijke aandelenverhouding. De statuten leggen ook formele procedures rondom de AvA vast en deze worden door LIOF nagevolgd. LIOF hecht aan een goede informatieversterving en communicatie met haar aandeelhouders die tevens de rol van opdrachtgever/subsidiënt vervullen. Er vindt periodiek afstemming plaats op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau met de Provincie Limburg en het Ministerie van EZK.

Audit

Het bestuursverslag en de jaarrekening worden opgesteld onder directe verantwoordelijkheid van de algemeen directeur. De RvC ziet erop toe dat de algemeen directeur deze verantwoordelijkheid naar behoren uitvoert.

Ten aanzien van de financiële verslaglegging houdt de RvC meerdere malen per jaar (in de reguliere vergaderingen) toezicht op het volgen van de interne procedures die verband houden met het opstellen en publiceren van het bestuursverslag, de jaarrekening en de kwartaalcijfers. De RvC en directie benoemen een Auditcommissie die specifiek het proces rondom het bestuursverslag en de jaarrekening samen met de accountant doorloopt.

De door de AvA benoemde onafhankelijke accountant brengt verslag uit aan de RvC over zijn bevindingen over de administratieve organisatie en interne beheersing. Deze worden opgenomen in de Management Letter. Deze wordt in aanwezigheid van de accountant besproken met de RvC.

Naast de Management Letter met interim bevindingen brengt de accountant jaarlijks verslag uit over de gehele controleopdracht in de vorm van een Accountantsverslag. Dit verslag wordt eveneens in aanwezigheid van de RvC besproken.

Voorts rapporteren de directie en de RvC aan de AvA over het functioneren van de externe accountant.

De aandeelhouders gingen in mei 2018 akkoord met de benoeming van KPMG als accountant voor de periode 2018 tot en met 2021.

LIOF in de keten

Binnen de Limburgse topsectoren werken wij samen met bedrijven, netwerkgroepen, financiële instellingen en kennisinstellingen om zo de groei en innovatiekracht van Limburgse bedrijven te stimuleren.

Met haar grensoverschrijdende samenwerking wil LIOF het Limburgse bedrijfsleven in staat stellen om succesvol Euregionaal en internationaal te ondernemen, te innoveren en te groeien door netwerken van onze internationale partners te ontsluiten. Ook zoeken we met de partners naar financiële oplossingen, onder andere door gezamenlijk verdere aansluiting te zoeken bij door INTERREG gefinancierde programma's. Binnen onze acquisitie-inspanningen zetten wij sterk in op de voordelen die Limburg als grensregio biedt, onder andere op het gebied van grensarbeiders.

Naast haar grensoverschrijdende inzet blijft LIOF uiteraard binnen Limburg de samenwerking versterken met de Brightlands-campusen en netwerkgroepen als de Limburgse Werkgevers Vereniging (LWV), MKB Limburg, Limburgse Land- en Tuinbouw Bond en de triple helix-organisaties.

De samenwerking met de kennisinstellingen wordt buiten Limburg uitgebreid. Naast onze partnerships met de UM, de hogescholen Fontys, HAS en Zuyd, gaan we de toegang tot onder andere de RWTH in Aken verder vergroten. Zo wordt het enorme kennispotentieel van de (Eu)regio ontsloten én toegankelijk gemaakt voor de Limburgse ondernemer. Door studenten te verbinden met ondernemers wil LIOF ook Limburg als arbeidsregio aantrekkelijker maken voor deze studenten.

Wij zorgen ervoor dat we altijd goed geïnformeerd zijn over de richtlijnen ten aanzien van investeringen zoals bijvoorbeeld vanuit de Nederlandse Vereniging van Participatiemaatschappijen (NVP) of vanuit de Europese Unie. Veranderingen in investeringsbeleid volgen wij nauwgezet en passen deze, waar relevant, toe in ons beleid.

Ten aanzien van politieke ontwikkelingen zijn wij meer volgend en kijken wij naar eventuele gevolgen voor het Limburgse bedrijfsleven. Wij hebben daar een informatiefunctie. Een voorbeeld hiervan zijn de mogelijke gevolgen van de Brexit voor het Limburgse bedrijfsleven.

Waardecreatie bij LIOF

Vanuit ons financieel kapitaal en sociaal kapitaal (de partners van LIOF) kunnen wij vanuit onze strategie en middelen onze menskracht en onze kerninstrumenten advies, netwerk en financiering ondersteuning bieden aan het Limburgse bedrijfsleven. De output die wij hier in 2019 mee realiseerden staat op pagina 24. Met deze output realiseren wij een duidelijke maatschappelijke impact: we dragen bij aan de groei, innovatie en vestiging van bedrijven in Limburg, creëren werkgelegenheid en zorgen ook voor behoud van arbeidsplaatsen. Met het financieren van innovatieve bedrijven en het faciliteren van bepaalde clusters dragen we bij aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken.

In 2019 kwamen de maatschappelijke transitieopgaves meer dan ooit te voren hoog op de internationale, nationale en regionale agenda's. Maatschappelijke uitdagingen op het gebied van bijvoorbeeld energie en klimaat, circulaire economie, gezondheid en digitalisering hebben een prominente plek gekregen in de innovatie-gedreven missies van het Ministerie van EZK en het coalitieprogramma van de Provincie Limburg. LIOF constateert dat deze maatschappelijke opgaves alleen opgelost kunnen worden door het bedrijfsleven, en dus ook het MKB, actief te betrekken. Wij gaan hier actiever op inzetten zoals ook in het Meerjarenplan voor de periode 2021-2025 is opgenomen.

Risicomanagement

LIOF verdeelt haar risico's onder in drie categorieën:

Strategische risico's

Het beleid van LIOF ligt vast in een aandeelhoudersinstructie. De aandeelhouders Provincie Limburg en Ministerie van EKZ hebben ieder 50% van de aandelen. Deze aandeelhoudersinstructie heeft een meerjarige looptijd en hiermee is het strategische risico vanuit de aandeelhouders beperkt

Het Ministerie van EKZ en de Provincie Limburg zijn tevens opdrachtgevers en subsidiënten van Business Development-activiteiten. Het strategisch risico is voor een belangrijk deel geborgd doordat beide subsidiënten de activiteiten en de gerelateerde subsidies meerjarig vastleggen. Het Ministerie van EKZ subsidieert LIOF als onderdeel van de basissubsidie aan alle regionale ontwikkelingsmaatschappijen.

LIOF voert regelmatig overleg met haar aandeelhouders en subsidiënten, zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau. In overleg met hen stelden we het jaarplan voor 2020 vast. De monitoring van dit jaarplan vindt plaats via kwartaalrapportages. Deze worden besproken zodat we inhoudelijk en procedureel invulling geven aan de relatie met zowel aandeelhouders als subsidiënten.

Ten aanzien van de afdekking van juridische risico's betreft LIOF, waar nodig, externe adviseurs.

Operationele risico's

LIOF hanteert een Procuratieregeling waarin de bevoegdheid tot vertegenwoordiging en binding van LIOF met derden is vastgesteld. De zogenaamde externe bevoegdheden zijn geregeld in diverse wetten, de statuten van de onderneming en in deze Procuratieregeling, en worden aan derden kenbaar gemaakt door het deponeren van zowel de statuten als de Procuratieregeling bij de Kamer van Koophandel. De directie is verantwoordelijk voor het beheer van de Procuratieregeling. Aanpassingen in de structuur van bevoegdheden en in de statuten van LIOF vinden alleen plaats na schriftelijke goedkeuring door de RvC en/of de AvA van LIOF.

Risico's met betrekking tot fraude en/of corruptie beperken we tot een minimum door het volgen van uitgewerkte procedures in onze Administratieve Organisatie en Interne Controle (AO/IC). Verder gelden binnen LIOF duidelijke afspraken over het voorkomen van belangenverstrengeling bij nevenfuncties van medewerkers.

Bij leads en prospects streven wij ernaar het risico op fraude of misstanden te minimaliseren door onder andere het opvragen en controleren van "Ultimate Beneficial Owner"-verklaringen (uiteindelijk belanghebbende; UBO).

Mochten er binnen LIOF misstanden zijn, dan kunnen medewerkers van LIOF dat kenbaar maken bij een vertrouwenspersoon. Op deze wijze werkt LIOF intern en extern aan een open en veilige samenleving.

LIOF werkt overeenkomstig de vigerende wet- en regelgeving en heeft operationele en beheersprocedures inzake aanbestedingsbeleid en staatssteun. Wij ontwikkelen projecten en kunnen ze ook zelf uitvoeren. Voorafgaand aan de uitvoering van een project vindt een transparante en zorgvuldige projectrisico-analyse plaats. Voor zover LIOF gebruik maakt van Europese steunfondsen volgen wij de betreffende regelgeving.

Financiële risico's

Om het risico van financiële uitzettingen te kunnen beheersen, voert LIOF strakke projectadministraties. Deze resulteren in rapportages die we periodiek in het Managementteam bespreken.

LIOF maakt gebruik van een participatiebeheersysteem waarin de stappen staan beschreven van lead naar deelneming en van deelneming naar exit. Het voorzieningen- en waarderingsbeleid is gebaseerd op de 'Valuation Guidelines for Private Equity and Venture Capital'.

Het portfoliomanagement van de investeringsportefeuille is strak gestructureerd. LIOF volgt een systeem van waardering waarin wij alle participaties periodiek beoordelen op reële waarde. Waardemutaties worden hierdoor meestal vroegtijdig onderkend.

LIOF heeft geen significante concentraties van kredietrisico's. De liquide middelen staan uit bij banken die minimaal een A-rating hebben.

Voor het uitoefenen van de treasury-functie met betrekking tot de liquide middelen neemt LIOF de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido) in acht. In de praktijk maakt LIOF alleen gebruik van deposito's.

Risicomatrix LIOF

Risico categorie	Risicoacceptatie	
Strategisch	Gematigd	LIOF is bereid gematigde risico's te nemen bij het nastreven van haar ambities. We zoeken steeds de balans tussen onze maatschappelijke functie (lage risicobereidheid) en onze economische ambities (hogere risicobereidheid)
Operationeel	Gematigd	LIOF ondersteunt (buitenlandse) ondernemingen bij het innoveren van hun producten, diensten of marktpositie. We streven naar een beperking van de risico's die deze ondersteuning in gevaar kunnen brengen
Financieel	Gematigd	Vanuit financieel perspectief is LIOF actief op het gebied van risicofinanciering. Tegelijkertijd streeft zij naar een solide financiële positie om haar investeringsbijdrage aan Limburg ook in de toekomst te kunnen blijven leveren. Op dit vlak zoeken we steeds de balans tussen onze financieringsfunctie (matige tot hoge risicobereidheid) en onze exploitatiefunctie (lage risicobereidheid).

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Kerncijfers

Materieel onderwerp	KPI	Doelstelling 2019	Resultaat 2019	Doelstelling 2016-2020 ⁶⁾	Referentie
(Eerlijk) Concurrentievermogen	Beleid en gevallen/overtredingen ten aanzien van oneerlijke concurrentie, prijsafspraken, kartelvorming, monopolies, etc.	0	0	0	-
Economische prestaties ¹⁾	Directe economische waarden die zijn gegenereerd en gedistribueerd (in euro's)		€ 1,2 mln		pagina 3
Nieuwe/opkomende markten ²⁾	Omvang buitenlandse investeringen	€ 50 mln	€ 39,2 mln	€ 250 mln	pagina 3
	Aantal vestigingen van buitenlandse bedrijven in Limburg	10	13	50	pagina 3
	Aantal arbeidsplaatsen	400	637	2.000	pagina 3
Corporate Governance	Kwalitatief	-	-	-	
Belanghebbenden	Kwalitatief	-	-	-	
Investerings en onderzoek ³⁾		Innovatieprojecten:			
	Aantal innovatieprojecten	75	195	375	pagina 3
	Financiële omvang	€ 12,5 mln	€ 27,2 mln	€ 62,5 mln	pagina 3
		New Business Development cases:			
	Aantal business development cases	10	11	50	pagina 3
	Financiële omvang	€ 10 mln	€ 10,8 mln	€ 50 mln	pagina 3
Investerings in de regio ⁴⁾	Investeringsvolume	€ 10 mln	€ 10,8 mln	€ 45 mln	pagina 3
	Aantal nieuwe MKB/Starters financieringen	26	24	70	pagina 3
Creëren van werkgelegenheid ⁵⁾		Foreign Investment Development			
	Aantal arbeidsplaatsen (FTE)	400	637	2.000	pagina 3
Maatschappelijke waarde van producten en diensten (milieu en sociaal)	Aansluiting BD en participatieprojecten bij maatschappelijke thema's	-	100%	100%	
	Percentage bedrijven uit de participatieportefeuille dat direct bijdraagt aan een maatschappelijke doelstelling.		60%	75%	

¹⁾ Het betreft hier het financiële resultaat. Dit is voor LIOF moeilijk te prognostiseren. LIOF is een regionale ontwikkelingsmaatschappij en opereert met meer risico en richt zich daarbij niet alleen op financieel rendement maar vooral ook op maatschappelijk rendement. De rendementseis generiek bij LIOF is tweeledig: instandhouding LIOF vermogen en opereren conform revolverendheidseisen van de diverse fondsen;

²⁾ De resultaten hebben bij LIOF betrekking op de afdeling Foreign Investment Department;

³⁾ De resultaten hebben bij LIOF betrekking op de afdeling Business Development.

⁴⁾ De resultaten hebben bij LIOF betrekking op de afdeling Participaties & Financiering en met name het Participatiefonds.

⁵⁾ De resultaten hebben bij LIOF betrekking op het aantal gestimuleerde arbeidsplaatsen.

⁶⁾ Toelichting bij kolom meerjarendoelstelling 2016-2020. In dit jaarverslag is de meerjarendoelstelling die reikt van 2016 tot en met 2020 opgenomen. Deze meerjarendoelstelling kent 4 pijlers, conform de doelstelling van LIOF als regionale ontwikkelingsmaatschappij, en dus verder reiken dan pure financiële kwantificering:

- Banencreatie
- Investeringsimpuls
- Structuurversterking
- Rendement

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

MVO-strategie op beleidsniveau

Ondanks dat Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) een belangrijk, maar vooral impliciet uitgangspunt voor LIOF is, hadden wij tot halverwege dit verslagjaar geen aparte MVO-strategie. Wij maakten in het najaar van 2019 een begin met een Meerjarenplan voor de periode 2021-2025 waarin MVO zowel strategisch als operationeel een expliciete plaats krijgt.

Om ons heen -internationaal, nationaal, maar ook regionaal- worden de maatschappelijke uitdagingen pregnanter, explicieter en de vraag naar oplossingen urgenter. Klimaatcrisis, circulariteit en diversiteit zijn slechts enkele thema's die nu prominent in het beleid van onze aandeelhouders zijn opgenomen. Of dat nu de innovatiegedreven missies zijn van het Ministerie van EZK, het coalitieprogramma van de Provincie Limburg of internationaal de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties en nu in 2020 de Green Deal van de Europese Commissie. Het is niet meer dan logisch dat we in de ontwikkeling en implementatie van het Meerjarenplan dat in 2021 start de nadruk leggen op deze maatschappelijke transitie en dat we daar al aanzetten toe moeten geven in 2020. In het eerste onderzoek dat we onder een breed scala aan belanghebbenden in de provincie en de Euregio hebben gehouden, komen drie opgaves als meest relevant naar boven: gezondheid, energie en circulariteit. Uitgangspunten waren de noodzaak en dus relevantie voor het Limburgse bedrijfsleven en samenwerking met alle relevante partijen.

Als we kijken naar maatschappelijke impact op de Limburgse regio zullen we onderscheid moeten maken tussen de "conventionele" maatschappelijke impact van LIOF en de "transitie"-impact. Bij de eerste gaat het om versterken en vergroten van de Limburgse economie, iets wat LIOF al jaren doet. Bij het tweede gaat het om die versterking en groei duurzaam te bereiken, iets waar we in de toekomst veel meer aandacht aan zullen geven.

Ook onze bedrijfsvoering zal explicieter plaats moeten gaan geven aan MVO. Hierbij valt bij voorbeeld te denken aan veilig en inclusief werken.

Koppeling materiële output aan maatschappelijke impact

LIOF is een regionale ontwikkelingsmaatschappij. Het is onze natuurlijke doelstelling is om binnen onze kerntaken de materiële output te koppelen aan veelal "conventionele" maatschappelijke impact:

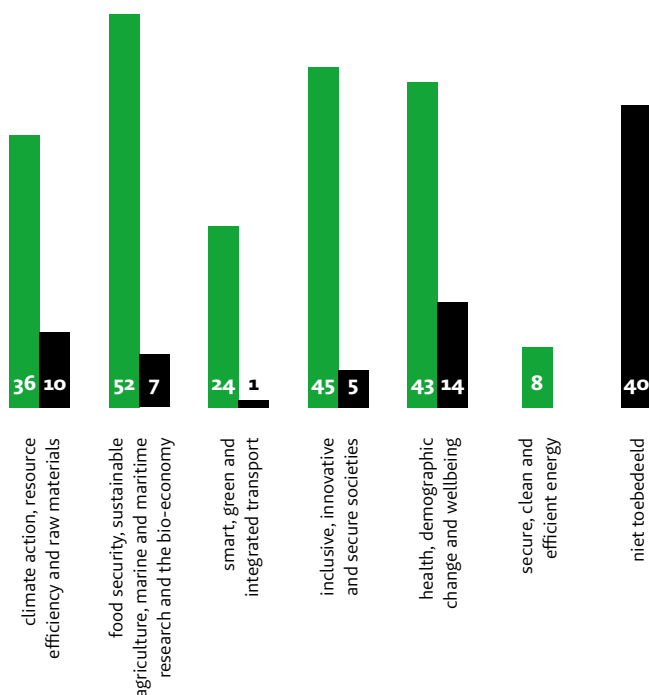
- Bij de kapitaalverstrekking vanuit onze fondsen streven wij een minimaal financieel rendement na, maar we kijken bij overwegingen voor deelname of exit ook naar het belang van het bedrijf op de directe en indirecte werkgelegenheid in Limburg en naar de stuwende rol van bedrijven voor de Limburgse economie in het algemeen.

- Daarnaast zetten wij in op innovatieve ontwikkelingen die leiden tot duurzame productiemethodes en materiaalgebruik of op ontwikkelingen die leiden tot verduurzaming binnen de sector. Dit vanuit de overtuiging dat we daarmee het concurrentievermogen van zowel individuele ondernemingen als de economie in Limburg structureel versterken.
- Ook door het aantrekken van buitenlandse bedrijven naar Limburg creëert LIOF impact. Buitenlandse bedrijven die zich hier vestigen zorgen voor meer arbeidsplaatsen en geven een verdere impuls aan de uitstraling van de regio. Zo dragen zij bij aan de economische structuurversterking van Limburg.

Societal Challenges

Vooruitlopend op de meer structurele aandacht die LIOF gaat geven aan maatschappelijke transitie, bededen wij onze innovatieprojecten, business development cases en participaties de afgelopen jaren al toe naar de zogenoemde societal challenges – zoals gedefinieerd door de Europese Unie in het kader van het Horizon 2020-programma.

Societal changes van BD (■) en P&F (■) geïntegreerd

MVO-strategie op procesniveau

LIOF geeft duidelijke, maar impliciete aandacht aan MVO binnen haar processen. Een eerste stap naar expliciete bedrijfsvoering is het diversiteitsbeleid waaraan we ons als investeerder en bedrijf hebben gecommitteerd middels ondertekening van de Diversity Pledge in het tweede kwartaal van 2019. Niet alleen bij de grote bedrijven staan weinig vrouwen aan de top. Ook bij startups is het een mannenwereld. Een groep Nederlandse investeerders hoopt dit via het initiatief Fundright te veranderen met een quotum: 35% van het management moet vrouw zijn en er moet vaker geld naar vrouwelijke ondernemers. De investeerders, die samen fondsen van ruim € 1 miljard vertegenwoordigen, nemen drie jaar de tijd om de doelen te realiseren. Ook wij zien binnen onze prospects duidelijk een ondervertegenwoordiging van vrouwen die een financiering aanvragen. Daar moeten we ons meer bewust van worden.

Uitgaande van de UN Guiding Principles doet LIOF uiteraard geen zaken met bedrijven waarvan de activiteiten/bedrijfsvoering

maatschappelijk niet verantwoord, onethisch of illegaal zijn. Dit geldt voor alle bedrijven, ongeacht grootte of sector. Dit beleid wordt ondersteund door de RvC en wordt ook door LIOF in- en extern uitgedragen. Mochten er zich binnen bedrijven misstanden voordoen en LIOF verneemt hierover, dan nemen wij maatregelen.

Via ons uitgebreide netwerk zoeken wij de verbinding met diverse partijen binnen en buiten Limburg. Hiermee stimuleren wij de ontwikkeling van initiatieven en samenwerkingsverbanden die LIOF meer en meer zal gaan inzetten op de maatschappelijke uitdagingen. Daarmee vergroten wij de slagkracht en groei van ondernemend Limburg en daarmee de regio als geheel nu en duurzaam in de toekomst. Vanuit onze verbindende rol in Limburg blijven wij continu in gesprek met alle belanghebbenden. Niet alleen om gezamenlijk kansen te zien en te benutten, maar ook om via goede afstemming ervoor te zorgen dat de ondernemers goed en eenduidig worden geholpen in hun uitdagingen.

Overzicht stakeholders

In bijgaand schema staat een overzicht van onze stakeholders en de contactmomenten/doelstellingen.

Belanghebbende	Contactmoment	Onderwerp	Uitkomst
Ondernemingen binnen en buiten Limburg	Doorlopend	Inhoudelijk advies/kennis Netwerk Financiering	
Aandeelhouders	Aandeelhoudersvergaderingen (2x jaarlijks) Bestuurlijk en Ambtelijk overleg	Jaarverslag/Jaarplan Kwartaalrapportage Beleid & strategie Organisatiestructuur Financiële resultaten	In overleg met de aandeelhouders is de nieuwe governance structuur van LIOF vormgegeven.
Lokale overheden binnen en buiten Limburg	Doorlopend	Beleid & strategie Organisatiestructuur	
Subsidiënten	Doorlopend	Jaarverslag/Jaarplan Kwartaalrapportage Beleid & strategie Organisatiestructuur Financiële resultaten	In overleg met de subsidiënten is overleg gevoerd over de ontwikkeling en implementatie van het Meerjarenplan van LIOF.
Media	Doorlopend	Beleid & strategie Organisatiestructuur Resultaten	Naast perspublicaties vindt er een tot twee maal per jaar een gesprek plaats met de provinciale krant over de algemene gang van zaken bij LIOF.
Werknemers	Doorlopend	Strategie Organisatiestructuur Arbeidsvoorwaarden Tevredenheid in het werk	Jaarlijks vindt er een medewerkers tevredenheids onderzoek plaats.
(In)formal investors binnen en buiten Limburg	Doorlopend	Financiering	Partnership in risicodragende investeringen in Limburgse bedrijven.
Subsidie-adviseurs	Doorlopend	Financiering Advies	Toeledende rol naar subsidiemogelijkheden voor Limburgse bedrijven.
Belangenorganisaties en Kennisinstellingen binnen en buiten Limburg	Doorlopend	Netwerk Advies	Optimale ontsluiting van het ecosysteem, waaronder ook Triple Helix organisaties en Brightlands campussen, voor de Limburgse ondernemer.

Evaluatie materiële thema's

Met de subsidiënten van LIOF, het Ministerie van EZK en de Provincie Limburg maakten wij afspraken over het meten van het effect van onze prestaties. De voortgang hierop rapporteren wij via kwartaalrapportages die wij vervolgens met subsidiënten bespreken. Aan de hand van een aantal prestatie-indicatoren stellen we vast of wij onze doelstellingen behaalden.

De evaluatie van de materiële thema's vindt plaats onder medewerkers via een Medewerkers Belevings Onderzoek en onder stakeholders/klanten via een klantonderzoek. LIOF bespreekt de uitkomsten op managementniveau en koppelt hier concrete opvolgings- of verbeteracties aan.

LIOF en haar omgeving

Als regionale ontwikkelingsmaatschappij is het onze taak om kennis te hebben en houden van ontwikkelingen in de wet- en regelgeving, sociaal-demografische ontwikkelingen en politieke ontwikkelingen. Niet alleen vanuit onze adviesrol naar het Limburgse MKB maar ook als uitvoeringsorganisatie van de Provincie Limburg willen wij zorgdragen dat de bestuurlijke beleidskaders aansluiten op en toepasbaar zijn in de dagelijkse praktijk van de ondernemer. Om onze adviesrol goed te kunnen vervullen moeten wij op de hoogte zijn van technologische ontwikkelingen en weten welke economische en commerciële ontwikkelingen bepalend kunnen zijn voor een succesvolle bedrijfsvoering.

LIOF's impact op het milieu

De milieu-impact van LIOF als dienstverlener is beperkt. Sinds december 2017 huren wij kantoorruimte bij Woningcorporatie Servatius in Maastricht en bij Brightlands Campus Villa Flora in Venlo. Binnen deze omgeving werken wij milieubewust. Dit gebeurt via automatische klimaatbeheersing, papierreductie door volledig digitaal te werken, afvalscheiding en het werken via flexplekken.

LIOF doet faire zaken

Onder onze toeleveranciers bevinden zich voornamelijk leveranciers van kantoorartikelen, energie en specifieke (facilitaire en ondersteunende) diensten. In ons inkoopbeleid houden wij expliciet rekening met specifieke wet- en regelgeving waaraan wij als publieke onderneming moeten voldoen. Zo volgt LIOF de regels van fair competition die zich vertalen in provinciale, nationale en Europese aanbestedingsregels. Wat betreft de relatie met onze toeleveranciers en afnemers gaan wij bij voorkeur een samenwerking aan met Limburgse bedrijven. Daarnaast gaan wij in de verdere relatie met de gekozen partij bewust om met kosten- en milieuaspecten. Wij zijn ons niet alleen bewust van onze verantwoordelijkheid in deze, maar ook van onze voorbeeldfunctie in Limburg.

LIOF ontmoet

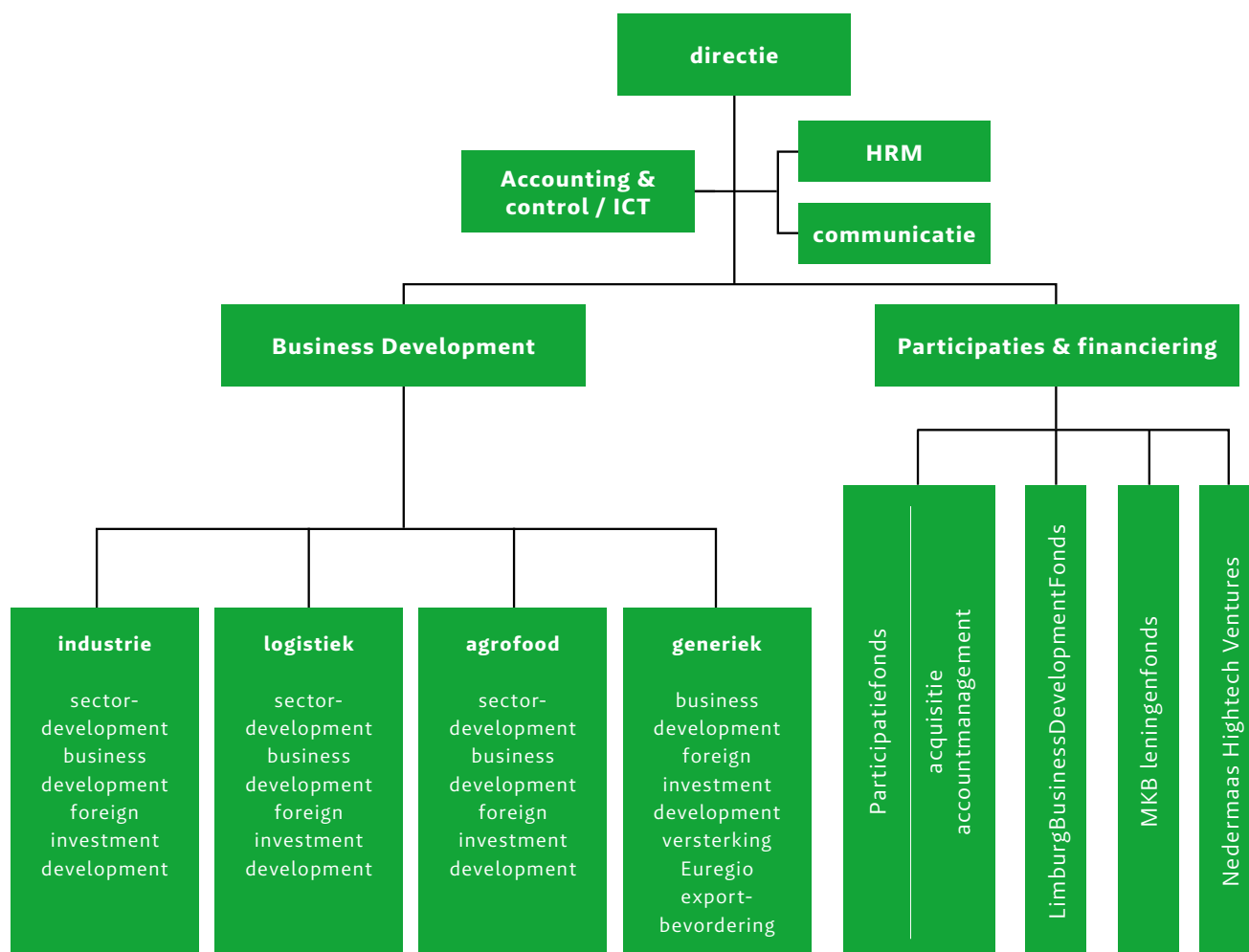
LIOF was ook in 2019 betrokken bij een aantal maatschappelijke initiatieven waaronder NL Doet en deelname aan Lion's fietstocht tegen kanker.

Interne organisatie

LIOF is een platte organisatie die bestaat uit twee lagen: een collectief verantwoordelijk managementteam met vijf leden en een direct daaraan rapporterend team van professionele eerstelijnsmedewerkers. Wij kennen in onze organisatie twee focusgebieden: Business Development en Participaties & Financiering.

Binnen Business Development opereren drie teams, geformeerd rondom onze focussectoren en de bijbehorende ontwikkelingsprogramma's. Daarnaast zijn er teams actief rond FID, generieke taken en sinds 2019 Versterking Euregio en Exportbevordering.

Binnen Participaties & Financiering opereren vier teams rondom de financieringsfondsen die wij in eigen beheer hebben of waarvan wij het programmanagement voeren. Vanuit Accounting & Control is een directe vertegenwoordiging per focusgebied ingesteld.

Personeelsbeleid

Als onderneming is het cruciaal om je bewust te zijn van je omgeving en de veranderingen hierin. Het blijven meebewegen en soms zelf voorsorteren op veranderingen in je omgeving maakt dat je als organisatie toegevoegde waarde kunt blijven bieden. Wendbare medewerkers zijn daarbij essentieel. Ze zijn flexibel om zich aan te passen in denken en doen, daar waar nodig. Dat vraagt een focus van LIOF en onze medewerkers op duurzame inzetbaarheid, zowel mentaal, fysiek als professioneel.

LIOF is een werkgever die meedenkt met haar medewerkers en inzet op duurzame inzetbaarheid. Wij richten ons op het binden en blijven boeien van (toekomstige) medewerkers die waarde toevoegen aan LIOF. Maar ook op het bieden van de juiste omstandigheden en middelen waardoor onze medewerkers kunnen werken aan hun ontwikkeling in duurzaam inzetbaar zijn.

Wendbare medewerkers

In 2019 hebben we ingezet op bewustwording en verbetering van duurzame inzetbaarheid, zowel fysiek als mentaal. Door het aanbieden van een traject waarbij de medewerker zelf in regie is, maar ondersteund wordt door externe professionals, hebben we de omstandigheden gecreëerd waarin het gesprek hierover en de actie hierin op gang gebracht.

Ook het verder differentiëren van teams door jonge millennials toe te voegen met een andere kijk op veranderingen en kansen, maakt dat medewerkers andere inzichten aangeboden krijgen. Deze dwingen hen ook op een niet-eigen manier naar zaken te kijken. Verder bieden we sinds 2019 structureel vier stageplekken per jaar aan. Zaken vanuit meerdere blikvelden bekijken helpt medewerkers om zich flexibel te blijven opstellen.

Net als in 2018 is LIOF bezig te zich te ontwikkelen naar een lerend bedrijf waar kennisontwikkeling en kennisdeling centraal staan en ingezet worden om medewerkers verder te professionaliseren. Door samenwerking en bundeling van individuele krachten bereiken we dat over sectoren, afdelingen en externe samenwerkingsverbanden heen de klantvraag het uitgangspunt blijft van onze dienstverlening. De synergie die dit oplevert is van toegevoegde waarde voor de ondernemers, maar ook voor LIOF zelf.

Ontwikkeling en samenwerking

Maar ontwikkeling bereik je niet alleen door scholing. We hebben dit jaar ook weer sterk ingezet op samenwerken en kennisdeling tussen medewerkers van LIOF. Zowel op bewustwording hiervan, daadwerkelijke acties hierin en ondersteuning door systemen. En daarbij zijn het onze medewerkers die nadenken over oplossingen en deze initiëren.

De samenwerking tussen directie, OR en HR gaat erg goed. Er is een open en transparante samenwerking waarbij allen gericht zijn op de continuïteit van de organisatie en het welbevinden van de medewerkers. Veel onderwerpen worden in gezamenlijkheid opgepakt.

Vertrouwenspersonen

Ook over 2019 rapporteerden de vertrouwenspersonen dat zij geen meldingen ontvingen van collega's in hun functie als vertrouwenspersoon.

Naast een rapportageverplichting heeft de vertrouwenspersoon ook de taak om de directie pro-actief te adviseren of te informeren over gesignaleerde negatieve trends, sfeer, werkklimaat enzovoorts, indien daar (vanuit zorgen hierover) aanleiding voor is. Ook hierover viel over kalenderjaar 2019 voor hen niets te melden.

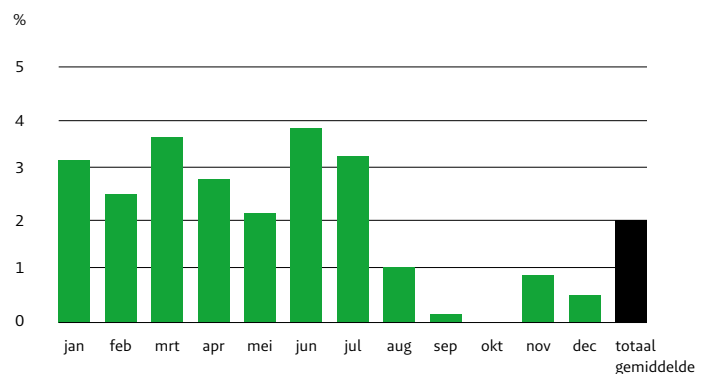
Personeelsgids

Een geactualiseerde en gemoderniseerde Personeelsgids is in 2019 in samenwerking met de OR samengesteld en goedgekeurd.

Overzicht verzuimpercentages

In 2019 kent LIOF een lager verzuimpercentage in vergelijking met vorig jaar. Dit komt door het correct volgen van de wet Poortwachter en ook preventief alert te zijn op signalen van mogelijk uitval en het inzetten van faciliteiten om dit daadwerkelijk tegen te gaan.

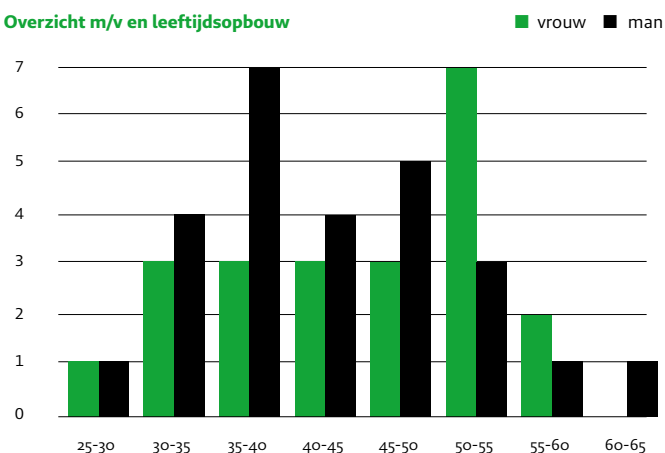
Verzuimoverzicht

Overzicht m/v en leeftijdsopbouw

Binnen LIOF streven wij een evenwichtige verhouding na binnen de personeelsopbouw op de aspecten man/vrouw en leeftijd.

Overzicht m/v en leeftijdsopbouw

Dienstverbanden

Bij LIOF werken per 31 december 2019 in totaal 54 medewerkers.

De verhouding vast dienstverband, tijdelijk dienstverband, inhuurcontracten en stagiaires bij LIOF is:

- 2 x inhuur (payroll en uitzendkracht)
- 2 x stagiaire
- 4 x tijdelijk dienstverband
- 46 x vast dienstverband

Verslaggevingsprincipes

Doel van het verslag

Het jaarverslag 2019 heeft tot doel de belanghebbenden van LIOF te informeren over onze prestaties in het afgelopen jaar. In de paragraaf 'betrokkenheid van belanghebbenden' benoemen wij onze belanghebbenden.

Global Reporting Initiative

Ieder jaar rapporteert LIOF haar voortgang: hierbij volgen wij de richtlijnen van het Global Reporting Initiative, kortweg GRI (www.globalreporting.org). GRI is de internationale norm voor transparante maatschappelijke verslaglegging. Dit jaar rapporteren wij voor het vijfde jaar volgens de richtlijnen van GRI G4. Wij kozen ervoor om onze maatschappelijke informatie te laten verifiëren door een externe accountant. Deze wijze van rapporteren heeft duidelijk zijn weerslag. Op de transparantiebenchmark was de score van LIOF over 2018 50 punten. De score van 50 lijkt lager dan andere jaren, maar er is een andere methodiek gehanteerd met een andere ranking.

Reikwijdte en afbakening

In dit verslag rapporteren we over onderwerpen die zijn aangemerkt als materieel voor LIOF en haar belanghebbenden. Het verslag bestrijkt de prestaties van de gehele LIOF-organisatie. Daarnaast kozen wij ervoor om ook enkele niet-materiële onderwerpen op te nemen in het verslag. Dit om inzicht te geven in onze milieuprestaties. LIOF heeft kantoren in twee vestigingsplaatsen. Voor de milieuprestaties beschrijven wij enkel de prestaties van onze locatie in Maastricht, omdat die de meeste impact hebben. We rapporteren niet over eventuele onderaannemers en/of toeleveranciers. Wel geven we informatie over de directe effecten van onze kernactiviteiten in de regio. Acquisities in 2019 zijn niet meegenomen in de rapportage. Deze nemen we op in de rapportage bij de start van het eerstvolgende kalenderjaar na acquisitie. In geval van desinvesteringen worden deze in het jaar dat de desinvestering heeft plaatsgevonden niet meer met terugwerkende kracht opgenomen in de rapportage. Uitzonderingen worden expliciet benoemd bij het betreffende tekstonderdeel of de betreffende grafiek/tabel.

Betrokkenheid van belanghebbenden

LIOF zet zich in haar kernactiviteiten in voor het belang van de Provincie Limburg en haar inwoners. Om hen zo goed mogelijk van dienst te kunnen zijn onderhouden wij actief de dialoog met onze belanghebbenden: ondernemingen waarmee wij (ooit) een commitment aangingen, onze subsidiënten, onze aandeelhouders, de media en onze eigen medewerkers. De tabel op bladzijde 30 geeft inzicht in de wijze waarop we in 2019 contact hadden met de belangrijkste belangengroepen. Ook beschrijven we welke onderwerpen zij in 2019 bij ons onder de aandacht brachten en hoe we daar opvolging aan gaven. Bij veel van deze contactmomenten was ons bestuur betrokken. Zo waren zij aanwezig op de aandeelhoudersvergaderingen, onderhielden zij als vertegenwoordigers van LIOF contact met de media en spreken ze periodiek met bedrijven in de regio. De stakeholdersdialoog is de belangrijkste informatiebron van wat onze stakeholders van ons verwachten. Wij nodigen u van harte uit om uw mening en visie met ons te delen. Zie voor contactgegevens het colofon.

Materialiteitsmatrix

LIOF heeft in het jaarverslag 2019 voornamelijk informatie opgenomen over materiële onderwerpen. Een onderwerp is materieel als het belangrijk is voor onze belanghebbenden én belangrijk is voor LIOF. Om de materiële onderwerpen voor LIOF te identificeren voerden wij in 2016 een materialiteitsanalyse uit.

Stap 1: identificatie van mogelijk materiële onderwerpen

Allereerst stelden we een lijst op van de potentiële materiële onderwerpen. We analyseerden een lijst met meer dan tweehonderd onderwerpen op de mate van relevantie voor LIOF. Dit is gedaan door in kaart te brengen of deze worden genoemd in relevante richtlijnen (GRI G4 en ISO26000) en in welke mate sectorgenoten rapporteren op deze onderwerpen. Via deze methode brachten we de lijst terug naar een shortlist van 24 onderwerpen in 7 verschillende thema's.

Stap 2: vaststellen materiële onderwerpen

De uit stap 1 verkregen lijst legden we vervolgens voor aan interne en externe belanghebbenden. De interne prioritering voerden we uit door middel van een interne stemsessie. Hierbij vroegen we interne belanghebbenden de onderwerpen te rangschikken naar mate van belang op een schaal van 1 (minder belangrijk) tot 10 (zeer belangrijk). De externe prioritering baseerden we op een analyse van bestaande documentatie. Hierbij keken we hoe dominant de onderwerpen zijn in klanttevredenheidsonderzoeken, aandeelhoudersvergaderingen, regio-onderzoeken etc.

Stap 3: de materialiteitsmatrix

Op basis van de in stap 2 verkregen scores zetten is de mate van belang van de interne stakeholders afgezet tegen de externe stakeholders in een zogenaamde materialiteitsmatrix. Deze matrix is gevalideerd door het bestuur.

Stap 4: Koppeling met GRI

Om vervolgens de GRI G4-richtlijnen te kunnen rapporteren, koppelden we de meest materiële onderwerpen uit de materialiteitsmatrix aan de GRI-aspecten. Voor de vijf materiële onderwerpen die we niet konden koppelen aan een GRI-aspect, ontwikkelden we eigen indicatoren. Onderstaande tabel toont het resultaat.

Categorie	Materieel onderwerp	Indicator	Verantwoordelijke afdeling	Definitie
Business	(Eerlijk) Concurrentievermogen	G4-SO7	Directie/MT	- Beleid en gevallen/overtredingen ten aanzien van oneerlijke concurrentie, prijsafspraken, kartelvorming, monopolies, etc.
	Economische prestaties	G4-EC1	Directie/MT	- Directe economische waarden die zijn gegenereerd en gedistribueerd (in euro's)
	Nieuwe/opkomende markten	Eigen indicator	Directie/MT	- Percentage buitenlandse investeringen - Aantal vestigingen van buitenlandse bedrijven in Limburg
	Corporate Governance	Kwalitatief	Directie/MT	- Beschrijving van de Corporate Governance
	Belanghebbenden	Kwalitatief	Directie/MT	- Beschrijving van de stakeholderdialoog en materialiteitsanalyse
	Investeringen en onderzoek	Eigen indicator	Directie/MT	- Prestatiecijfers O&I
Samenleving	Investeringen in de regio	G4-EC8	Directie/MT	- Significante indirecte economische impact, inclusief het bereik van deze impact.
	Creëren van werkgelegenheid	Eigen indicator	Directie/MT	- Aantal medewerkers van participatieprojecten - Aantal gecreëerde arbeidsplaatsen
Product-verantwoordelijkheid	Maatschappelijke waarde van producten en diensten (milieu en sociaal)	Eigen indicator	Directie/MT	- Aansluiting O&I- en participatieprojecten bij maatschappelijke thema's - Percentage bedrijven uit de participatieportefeuille dat direct bijdraagt aan een maatschappelijke doelstelling

Proces van gegevensverzameling

De verzameling van de sociale en mileudata vindt jaarlijks plaats. Deze vragen we per mail op. De overige business-gerelateerde informatie verzamelen we maandelijks ten behoeve van bespreking in en met het Management Team. De benodigde data vragen we via ons rapportagesysteem op bij de verantwoordelijke afdelingen. Zij valideren de gegevens en sluiten deze aan op de maandrapportages. Op consolidatieniveau doen we een plausibiliteitsanalyse. We meten alle data, we maken daarom geen schattingen. Onzekerheden in de gegevens zijn hiermee tot het minimum beperkt. Voor de indirecte impactgegevens zoals het werkgelegenheidseffect baseren wij ons op erkende berekenmodellen.

Ambities ten aanzien van het verslaggevingsbeleid

Het is onze ambitie voor 2020 en later om te blijven rapporteren in lijn met GRI G4. LIOF zal in 2020 komen tot een Meerjarenplan voor de periode 2021-2025. Doelstelling van het Meerjarenplan is om de huidige activiteiten van LIOF, waar mogelijk en relevant, te continueren met het perspectief van nieuwe maatschappelijke opgaves en daarin netwerk, advies en financiering te ontsluiten. Dit betekent ook dat LIOF structureel duurzaamheid zal gaan meten. Daarbij zullen de Societal Development Goals van de Verenigde Naties een duidelijke leidraad gaan worden.

Directie / Algemene Zaken

Tys van Elk
algemeen directeur

Sue Arends
assistent management
support

Ilse Bocken-Voncken
management support,
HR en facilitair

Anita Boelen
assistent management
support

Silvy Doijen
management support directie
en communicatie

Hortense Janssen
Marketing en communicatie
manager

Anabel Rodrigo Rama
HR manager

Business Development

Bert de Wit
manager

Sjaak Berden
business developer
agrofood

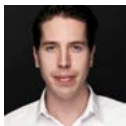
Sjoerd Boomsma
foreign investment
developer generiek

Annemoon Borst
business developer
industrie

Frans Broeders
sector developer
agrofood

Sander Hak
business developer
logistiek

Camille Hardy
business developer
logistiek

Nicole Hooijdonk
management support

René Kessen
business developer
industrie

Kyra Manders
international trade
developer

Jorg van der Meij
business developer
Euregio

Charles Mevis
sector developer
industrie

Ruud Nissen
business developer
industrie

Rob Pijpers
international trade
developer

Bert Roona
foreign investment
developer logistiek

Dianne Soons
sector developer
logistiek

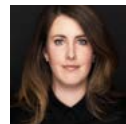
Paula Stammen
management support

Jerom Theunissen
project analyst

Niek Theunissen
business developer
agrofood

Lisette Tilmans
business developer
generiek

Roel Ubachs
foreign investment
developer high tech
industries

Wendy Willems
business developer
generiek

Participaties & Financiering

Siska van Houdt
manager Participaties & Financiering

Lucie van den Boorn
fondsmedewerker LBDF

Mariëtte Evers
fondsmedewerker MKBLF

Sjoerd Geerling
Participaties & Financiering
accountmanagement

Ralph Hunnekens
investment manager LBDF

Patricia de Kort
Participaties & Financiering account-
management en Nedermaas

Ingrid Kurvers
Participaties & Financiering
accountmanagement

Jeffrey Lutje Spelberg
investment manager LBDF
en Nedermaas

Ruben Nabben
investment manager
MKBLF

Dennis Ohlen
Participaties & Financiering
acquisitie

Martin Schreurs
investment manager LBDF

Ruud Verberne
Participaties & Financiering
acquisitie

Miriam Verhees
investment manager LBDF

Stefan Vocks
Participaties & Financiering
acquisitie

Krista van Weert
Participaties & Financiering
acquisitie

Gaby Zandbergen
Participaties & Financiering
acquisitie

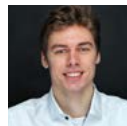
Accounting & Control / ICT

Armand Thomassen
CFO

Vivian Dackus
controller

Tim Greven
administratief medewerker

Anouk Siegersma
assistent controller

Jeroen Wetzels
junior informatie manager

Maastricht, 20 mei 2020

Bij deze verklaart de algemeen directeur van LIOF het bestuursverslag over 2019 voor akkoord.

Tys van Elk
algemeen directeur

LIOF jaarrekening 2019

Geconsolideerde balans per 31 december 2019	36
Geconsolideerde resultatenrekening 2019	37
Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2019	38
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2019, grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	39
Nadere toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2019	50
Nadere toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening over 2019	57
Enkelvoudige balans per 31 december 2019	65
Enkelvoudige resultatenrekening 2019	66
Nadere toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2019	67
Nadere toelichting op de enkelvoudige resultatenrekening over 2019	73
Overige gegevens	77

Geconsolideerde balans per 31 december 2019

(voor resultaatbestemming)

(bedragen in euro's x 1.000)

31-12-2019 31-12-2018

Activa

Vaste activa

Materiële vaste activa

1. Bedrijfsgebouwen en terreinen	-	-
1. Andere vaste bedrijfsmiddelen	1.246	1.385
	1.246	1.385

Financiële vaste activa

2. Overige effecten	24.089	26.975
2. Overige vorderingen	16.597	14.222
	40.686	41.197

Vlottende activa

Vorderingen

3. Overige vorderingen en overlopende activa	1.037	2.599
	1.037	2.599

Liquide middelen

4. Liquide middelen	61.545	59.181
---------------------	---------------	---------------

Totaal activa

104.514 104.362

Passiva

Groepsvermogen

5. Eigen vermogen	93.019	91.810
-------------------	---------------	---------------

Voorzieningen

6. Overige voorzieningen	516	572
--------------------------	------------	------------

Langlopende schulden

7. Schulden aan aandeelhouders	4.169	5.065
--------------------------------	--------------	--------------

Kortlopende schulden

8. Schulden aan aandeelhouders	1.189	2.062
Crediteuren	506	274
Belastingen en sociale premies	211	178
9. Onderhanden subsidieprojecten	3.944	2.903
10. Overige schulden en overlopende passiva	960	1.498
	6.810	6.915

Totaal passiva

104.514 104.362

Geconsolideerde resultatenrekening 2019

(voor resultaatbestemming)

(bedragen in euro's x 1.000)	2019	2018
11. Netto-omzet	3.892	3.965
12. Overige bedrijfsopbrengsten	1.277	3.081
Som der bedrijfsopbrengsten	5.169	7.046
13. Lonen en salarissen	4.349	4.180
13. Pensioenlasten	742	780
13. Overige sociale lasten	518	519
14. Afschrijvingen op materiële vaste activa	218	190
15. Overige bedrijfskosten	1.863	1.815
Som der bedrijfslasten	7.690	7.484
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	7.355	8.477
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	896	-
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-4.470	-232
Rentelasten en soortgelijke kosten	-51	-850
16. Uitkomst der financiële baten en lasten	3.730	7.395
Resultaat voor belastingen	1.209	6.957
17. Vennootschapsbelasting	-	-
Resultaat deelnemingen	-	-
Resultaat na belastingen	1.209	6.957

Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2019

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

(bedragen in euro's x 1.000)

2019

2018

Resultaat

1.209

6.957

Aanpassingen voor:

- Afschrijvingen en waardeverminderingen op materiële vaste activa

218

190

- Mutatie overige voorzieningen

-56

-36

- Boekwinst desinvestering materiële vaste activa

-

-1.829

- Financiële baten en lasten

-3.730

-7.395

-2.359

-2.113

Verandering in werkkapitaal:

- Mutatie onderhanden projecten

1.041

3.145

- Mutatie vorderingen

1.562

1.110

- Mutatie kortlopende schulden

-2.555

-1.707

48

2.548

Kasstroom uit operationele activiteiten

-2.311

435

Kasstroom uit investeringsactiviteiten:

Netto investering in (im)materiële vaste activa

-79

-412

Netto desinvestering in (im)materiële vaste activa

-

2.249

Investerings in participaties

-3.693

-4.175

Verstrekke leningen u/g

-5.056

-5.659

Desinvestering participaties

6.894

13.692

Aflossing leningen u/g

2.953

3.472

Ontvangen dividend participaties

2.680

1.278

Ontvangen interest leningen u/g

1.027

782

Rentelasten en bankkosten

-51

-6

Kasstroom uit investeringsactiviteiten

4.675

11.221

Uitkering dividend

-

-4.000

Inkoop aandelen

-

-

Aflossing lening o/g

-

-

Kasstroom uit financieringsactiviteiten

-

-4.000

Netto kasstroom

2.364

7.656

Liquide middelen 31 december

61.545

59.181

Liquide middelen 1 januari

59.181

51.525

Netto kasstroom

2.364

7.656

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2019, grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Grondslagen

Algemene grondslagen

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2019, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2019.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de resultatenrekening en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Presentatie- en functionele valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de onderneming. Alle bedragen zijn, tenzij anders vermeld, opgenomen in duizenden euro's.

Model resultatenrekening

De resultatenrekening is weergegeven volgens de categorale indeling. Teneinde het vereiste inzicht te geven in de resultaatontwikkeling per activiteit, Financieringsbedrijf en Ontwikkelingsbedrijf, is hierna de resultatenrekening van deze activiteiten weergegeven en de aansluiting op het totale resultaat.

Geconsolideerde resultatenrekening gesplitst per bedrijf**Financieringsbedrijf**

(bedragen in euro's x 1.000)

2019 2018

Netto-omzet	-	-
Overige bedrijfsopbrengsten	1.097	2.440
Som der bedrijfsopbrengsten	1.097	2.440
Personeelskosten	2.621	1.931
Afschrijvingen op materiële vaste activa	96	67
Overige bedrijfskosten	901	880
Som der bedrijfslasten	3.618	2.878
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	7.355	8.477
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	896	-
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-4.470	-232
Rentelasten en soortgelijke kosten	-51	-850
Uitkomst der financiële baten en lasten	3.730	7.395

Resultaat voor belastingen	1.209	6.957
-----------------------------------	--------------	--------------

Vennootschapsbelasting	-	-
------------------------	---	---

Resultaat deelnemingen	-	-
------------------------	---	---

Resultaat na belastingen	1.209	6.957
---------------------------------	--------------	--------------

Ontwikkelingsbedrijf

(bedragen in euro's x 1.000)

2019 2018

Netto-omzet	3.892	3.965
Overige bedrijfsopbrengsten	180	641
Som der bedrijfsopbrengsten	4.072	4.606
Personeelskosten	2.988	3.548
Afschrijvingen op materiële vaste activa	122	123
Overige bedrijfskosten	962	935
Som der bedrijfslasten	4.072	4.606
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-	-
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	-	-
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-	-
Rentelasten en soortgelijke kosten	-	-
Uitkomst der financiële baten en lasten	-	-

Resultaat voor belastingen	-	-
-----------------------------------	----------	----------

Vennootschapsbelasting	-	-
------------------------	---	---

Resultaat deelnemingen	-	-
------------------------	---	---

Resultaat na belastingen	-	-
---------------------------------	----------	----------

Financierings- en ontwikkelingsbedrijf

(bedragen in euro's x 1.000)

	Financierings- bedrijf	Ontwikkelings- bedrijf	2019 Totaal	Financierings- bedrijf	Ontwikkelings- bedrijf	2018 Totaal
Som der bedrijfsopbrengsten	1.097	4.072	5.169	2.440	4.606	7.046
Som der bedrijfslasten	3.618	4.072	7.690	2.878	4.606	7.484
Uitkomst der financiële baten en lasten	3.730	-	3.730	7.395	-	7.395
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	1.209	-	1.209	6.957	-	6.957
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-
Resultaat deelneming / participaties	-	-	-	-	-	-
Resultaat	1.209	-	1.209	6.957	-	6.957

Activiteiten

De activiteiten van N.V. Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering (in de jaarrekening ook aangeduid als "N.V. LIOF" of "LIOF"), statutair en feitelijk gevestigd te Maastricht met KvK nummer 14604604, en haar groepsmaatschappijen bestaan voornamelijk uit: een bijdrage leveren aan het verbeteren van de sociaal-economische structuur en de werkgelegenheid in de provincie Limburg.

Aandeelhouders

De aandeelhouders van N.V. LIOF zijn de Provincie Limburg en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, beiden houden een 50% belang.

Vestigingsadres

N.V. LIOF is gevestigd aan het Wim Duisenbergplantsoen 27, 6221 SE te Maastricht en heeft tevens een locatie aan de Sint Jansweg 20, 5928 RC te Venlo.

Groepsverhoudingen

N.V. LIOF te Maastricht staat aan het hoofd van een groep rechtspersonen:

- een 100% deelneming in Nedermaas Hightech Ventures BV;
- een 100% deelneming in LIOF Business Center Avantis BV.
- een 100% deelneming in Europees Bedrijven Centrum Heerlen B.V.

Bovenstaande rechtspersonen zijn gevestigd op het Wim Duisenbergplantsoen 27 te Maastricht en deze groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd.

Grondslagen voor consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de onderneming en haar dochtermaatschappijen in de groep, andere groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat. Dochtermaatschappijen zijn deelnemingen waarin de onderneming (en/of een of meer van haar dochtermaatschappijen) meer dan de helft van de stemrechten in de algemene vergadering kan uitoefenen, of meer dan de helft van de bestuurders of van de commissarissen kan benoemen of ontslaan. Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de onderneming een meerderheidsbelang heeft, of waarop op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Bij de bepaling of beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend, worden financiële instrumenten betrokken die potentiële stemrechten bevatten en zodanig kunnen worden uitgeoefend dat ze daardoor de onderneming meer of minder invloed verschaffen. Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed.

Belangen die uitsluitend worden aangehouden om ze te vervreemden worden niet geconsolideerd indien bij verwerving al het voornemen bestaat om het belang af te stoten, de verkoop binnen een jaar waarschijnlijk is en op overnamedatum (of binnen een korte periode daarna) aan andere indicatoren wordt voldaan. Deze belangen worden opgenomen onder de vlottende activa, onder effecten ('slechts aangehouden om te vervreemden').

De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling. De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de groep.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge aandelenverhoudingen, schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd. Tevens zijn de resultaten op onderlinge transacties tussen groepsmaatschappijen geëlimineerd voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd en er geen sprake is van een bijzondere waardevermindering. Bij een transactie waarbij de rechtspersoon een niet-100%-belang heeft in de verkopende groepsmaatschappij, wordt de eliminatie uit het groepsresultaat pro rata toegerekend aan het minderheidsbelang op basis van het aandeel van de minderheid in de verkopende groepsmaatschappij.

De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij het minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking is gebracht binnen het groepsvermogen. Indien de aan het minderheidsbelang van derden toerekenbare verliezen het minderheidsbelang in het eigen vermogen van de geconsolideerde maatschappij overtreffen, dan wordt het verschil, alsmede eventuele verdere verliezen, volledig ten laste van de meerderheidsaandeelhouder gebracht, tenzij en voor zover de minderheidsaandeelhouder de verplichting heeft, en in staat is, om die verliezen voor zijn rekening te nemen. Het aandeel van derden in het resultaat wordt afzonderlijk als laatste post in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening in aftrek op het groepsresultaat gebracht.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De belangrijkste schatting betreft de waardering van de portefeuille van overige effecten en leningen u/g.

NV LIOF waardeert haar portefeuille tenminste twee keer per jaar op basis van de ontwikkelingen bij de ondernemingen in portefeuille. De analyse van de aspecten als productfase, marktfase, kwaliteit management, liquiditeitspositie, inkoopmarkt, financials en exit-mogelijkheden leiden tot een bepaalde weging van het risico, en daarmee tot een bepaald voorzieningenniveau. De voorzieningen zijn derhalve gebaseerd op een risicomodel en niet op een fair market value model of ander soort waarderingsmodel. Toepassing van dit risicomodel betekent niet per definitie dat de getroffen voorziening tevens het eindresultaat van de portefeuille is. Het is een momentopname waarbij het, naast een toename/handhaving van de voorziening, kan voor komen dat een deel (of het geheel) van de getroffen voorziening vrijvalt.

Verwerking activa en passiva

Activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Een actief wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en het actief een kostprijs of een waarde heeft waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa. Indien de weergave van de economische realiteit ertoe leidt dat het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld.

Een verplichting wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag waartegen de afwikkeling zal plaatsvinden op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans opgenomen als een transactie niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar waarschijnlijk in de praktijk zullen voordoen, en niet op voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich voordoen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie.

Verwerking opbrengsten en kosten

Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de handelsgoederen zijn overgedragen aan de koper.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor materiële en financiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief (of een kasstroomgenererende eenheid) hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingsverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Indien sprake is van een bijzonder waardeverminderingsverlies van een kasstroomgenererende eenheid, wordt het verlies allereerst toegerekend aan goodwill die is toegerekend aan de kasstroomgenererende eenheid. Een eventueel restant verlies wordt toegerekend aan de andere activa van de eenheid naar rato van hun boekwaarden.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroomgenererende eenheid) geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroomgenererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingsverlies voor het actief (of kasstroomgenererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Vreemde valuta

Activa en passiva in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum. De hieruit resulterende koersverschillen worden in de resultatenrekening verantwoord.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel de primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als de financiële derivaten verstaan. Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en leningen u/g, (overige) vorderingen, geldmiddelen, leningen o/g en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten) en (overige) schulden. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: handelsportefeuille (financiële activa en financiële verplichtingen), verstrekte leningen en overige vorderingen, investeringen in eigenvermogensinstrumenten, overige financiële verplichtingen en derivaten. Voor de grondslagen van de primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de toelichting per balanspost.

In de toelichting op de onderscheiden posten van de balans wordt de reële waarde van het betreffende instrument toegelicht als die afwijkt van de boekwaarde. Indien het financiële instrument niet in de balans is opgenomen wordt de informatie over de reële waarde gegeven in de toelichting op de 'Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen'.

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd indien de rechtspersoon beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de vennootschap het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen.

Indien sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in aanmerking komt, wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd.

Afgeleide financiële instrumenten (derivaten)

Financiële derivaten waarbij de onderliggende waarde niet beursgenoteerd is worden tegen kostprijs opgenomen. Indien per balansdatum de reële waarde lager is dan de kostprijs dan wel negatief is, wordt het derivaat ten laste van de winst-en-verliesrekening afgewaardeerd naar de lagere reële waarde. Bij de bepaling van de lagere reële waarde wordt het effect van lopende rente buiten beschouwing gelaten.

Afscheiden embedded derivaten

Embedded derivaten worden afgescheiden van het basiscontract en afzonderlijk in de jaarrekening verwerkt conform de hiervoor beschreven grondslagen voor derivaten, indien wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- er bestaat geen nauw verband tussen de economische kenmerken en risico's van het in het contract besloten derivaat en de economische kenmerken en risico's van het basiscontract;
- een afzonderlijk instrument met dezelfde voorwaarden als het in het contract besloten derivaat zou voldoen aan de definitie van een derivaat; en
- het samengestelde instrument wordt niet tegen reële waarde gewaardeerd met verwerking van waardeveranderingen in het resultaat.

De groep maakte in 2019 geen gebruik van derivaten en past geen hedge accounting toe.

Grondslagen voor de opstelling van het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta's worden omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen inzake geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Winstbelastingen, ontvangen interest en ontvangen dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde interest en betaalde dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten. De verkrijgingsprijs van verworven groepsmaatschappijen wordt opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geldmiddelen heeft plaatsgevonden. Hierbij worden geldmiddelen aanwezig in deze groepsmaatschappijen afgetrokken van de aankoopprijs. Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Vaste activa

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en Terreinen

De gebouwen zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs eventueel verminderd met toegekende subsidies onder aftrek van de jaarlijkse afschrijvingen, dan wel lagere marktwaarde en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte toekomstige gebruiksduur en worden berekend op basis van een vast percentage (gebouwen tussen de 3,33% en 4%, andere bedrijfsmiddelen tussen de 25% en de 33,3%) van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment dat het actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Andere vaste bedrijfsmiddelen

De andere vaste bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd op basis van de aanschaffingsprijs onder aftrek van afschrijvingen. De afschrijvingen worden lineair berekend op basis van de verwachte economische levensduur, zijnde 5 en 10 jaar. Er wordt afgeschreven vanaf het moment dat het actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik.

Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Waardering van de deelnemingen vindt plaats tegen netto vermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze netto vermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondslagen van N.V. LIOF. Deelnemingen met negatieve netto vermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de vennootschap geheel of ten dele instaat voor schulden van de betreffende vennootschap wordt een voorziening gevormd. Bij het bepalen van de omvang van de voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Overige effecten

Uit hoofde van haar bedrijfsactiviteiten heeft de onderneming diverse participaties in ondernemingen. De aandelenparticipaties worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. De vervolgwaaardering betreft de verkrijgingsprijs minus eventuele bijzondere waardeverminderingen. Het dividend wordt als resultaat aangemerkt en verwerkt onder de financiële baten en lasten. De waardering tegen verkrijgingsprijs heeft tot gevolg dat waardeinstijgingen van participaties niet in de cijfers tot uitdrukking komen.

Uit hoofde van haar bedrijfsactiviteiten heeft de onderneming diverse participaties in ondernemingen. Participaties worden niet aangegaan met als doel om zeggenschap te krijgen over de onderneming, maar met als doel om te vervreemden. Er is te allen tijde een exit strategie om dit te bereiken. In uitzonderingsgevallen kunnen meerderheidsposities ontstaan. Dit is altijd van tijdelijke aard. De betreffende participaties worden om deze redenen niet meegeconsolideerd (niet van toepassing in het verslagjaar en/of het voorafgaande jaar). Voor een overzicht van kapitaalbelangen verwijzen wij naar de bijlage 'Participaties LIOF'."

Overige vorderingen

Uit hoofde van haar bedrijfsactiviteiten heeft de onderneming diverse leningen verstrekt. De leningen u/g betreffen zowel leningen aan participaties als leningen aan ondernemingen waarin niet wordt geparticipeerd. De leningen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Baten en lasten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt zodra de leningen een bijzondere waardevermindering ondergaan.

Vlottende Activa

Overige vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde verminderd met een eventuele voorziening voor oninbaarheid. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering. Liquide middelen die naar verwachting langer dan 12 maanden niet ter beschikking staan van de onderneming, worden gerubriceerd als financiële vaste activa.

Passiva

Voorzieningen

Tenzij anders vermeld, worden de overige voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen.

In de balans wordt een voorziening opgenomen wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden;
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Rechten en verplichtingen voortvloeiend uit eenzelfde overeenkomst worden niet in de balans opgenomen indien en voor zover noch de onderneming noch de tegenpartij heeft gepresteerd. Opname in de balans geschiedt wanneer de nog te ontvangen respectievelijk te leveren prestatie en tegenprestatie niet (meer) met elkaar in evenwicht zijn en dit voor de onderneming nadelige gevolgen heeft.

Leningen en schulden

Langlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de langlopende schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten, is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten, is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Opbrengsten

Onder opbrengsten wordt verstaan de toegezegde subsidies voor uitvoering van activiteiten en diensten en de doorbelasting van personeelskosten voor het verlenen van diensten.

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden opgenomen in de netto-omzet tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van tegemoetkomingen en kortingen.

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

Indien het resultaat van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de opbrengsten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten.

Opbrengsten uit hoofde van verleende diensten worden in de winst-en-verliesrekening als netto-omzet opgenomen naar rato van het stadium van voltooiing van de transactie op verslagdatum. Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van beoordelingen van de verrichte werkzaamheden / de tot dat moment verrichte dienstverlening als percentage van de totaal te verrichten dienstverlening / de tot dat moment gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening.

De ontvangen subsidies hebben betrekking op gesubsidieerde uitgaven en worden ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde uitgaven komen.

Kosten

De kosten en opbrengsten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en overigens wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Lonen en salarissen

De beloningen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de vennootschap.

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioenuitvoerder verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Financiële baten en lasten

Opbrengsten uit de verkoop van aandelen worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer de belangrijke risico's en voordelen van eigendom aan de koper zijn overgedragen, het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is, de hiermee verband houdende kosten betrouwbaar kunnen worden ingeschat en er geen sprake is van voortgezette betrokkenheid bij de entiteit. De kostprijs van deze participaties wordt aan dezelfde periode toegerekend.

Dividenden worden verantwoord in de periode waarin zij betaalbaar worden gesteld.

Opbrengsten uit interesten op leningen worden verantwoord in de periode waarop deze betrekking hebben, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Vennootschapsbelasting

Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente belastingen. De belastingen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen, behalve voor zover deze betrekking hebben op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen, in welk geval de belasting in het eigen vermogen wordt verwerkt, of op overnames.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum is besloten, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Indien de boekwaardes van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving afwijken van hun fiscale boekwaardes, is sprake van tijdelijke verschillen.

Voor belastbare tijdelijke verschillen wordt een voorziening latente belastingverplichtingen getroffen.

Voor verrekenbare tijdelijke verschillen, beschikbare voorwaartse verliescompensatie en nog niet gebruikte fiscale verrekeningsmogelijkheden wordt een latente belastingvordering opgenomen, maar uitsluitend voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst fiscale winsten beschikbaar zullen zijn voor verrekening respectievelijk compensatie. Latente belastingvorderingen worden per iedere verslagdatum herzien en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd.

Voor belastbare tijdelijke verschillen inzake groepsmaatschappijen, buitenlandse niet-zelfstandige eenheden, deelnemingen en joint ventures wordt een latente belastingverplichting opgenomen tenzij de onderneming in staat is het tijdstip van afloop van het tijdelijke verschil te bepalen en het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de voorzienbare toekomst niet zal aflopen.

Voor verrekenbare tijdelijke verschillen inzake groepsmaatschappijen en deelnemingen wordt een latente belastingvordering opgenomen uitsluitend voor zover het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de voorzienbare toekomst afloopt en er fiscale winst beschikbaar zal zijn ter compensatie van het tijdelijk verschil.

De waardering van latente belastingverplichtingen en latente belastingvorderingen wordt gebaseerd op de fiscale gevolgen van de door de vennootschap op balansdatum voorgenomen wijze van realisatie of afwikkeling van zijn activa, voorzieningen, schulden en overlopende passiva. Latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Nadere toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2019

Activa

Vaste activa

1. Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa in 2019 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Bedrijfsgebouwen en -terreinen	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Totaal
Verkrijgingsprijs per 1 januari 2019	758	1.623	2.381
Cumulatieve afschrijvingen en overige waardeverminderingen per 1 januari 2019	758-	238-	996-
Boekwaarde per 1 januari 2019	-	1.385	1.385
Aanschaffingen	-	79	79
Afschrijvingen	-	218-	218-
Desinvesteringen - aanschafwaarde	-	5-	5-
Desinvesteringen - cumulatieve afschrijving	-	5	5
Boekwaarde per 31 december 2019	-	1.246	1.246
Verkrijgingsprijs per 31 december 2019	758	1.697	2.455
Cumulatieve afschrijvingen en overige	758-	451-	1.209-
Boekwaarde per 31 december 2019	-	1.246	1.246

Financiële vaste activa

2. Overige effecten

De samenstelling van de financiële vaste activa per 31 december 2019 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2019	31-12-2018
Participaties	24.089	26.975
Overige effecten	24.089	26.975
Leningen u/g aan participaties	12.158	10.369
Leningen u/g overig	4.439	3.853
Overige vorderingen	16.597	14.222

Boekwaarde	40.686	41.197
-------------------	---------------	---------------

(bedragen in euro's x 1.000)	Participaties	Leningen u/g aan participaties	Leningen u/g overig	31-12-2019 Totaal	31-12-2018 Totaal
Aanschafwaarde	44.679	17.196	5.328	67.203	64.677
Afwaarderingen	20.590	5.038	889	26.517	23.480

Boekwaarde	24.089	12.158	4.439	40.686	41.197
-------------------	---------------	---------------	--------------	---------------	---------------

Het verloop van de aanschafwaarde financiële vaste activa in 2019 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Participaties	Leningen u/g aan participaties	Leningen u/g overig	Totaal
Financiële Vaste Activa reeds gestort	43.217	15.983	5.477	64.677
Financiële Vaste Activa nog te storten	6.906	2.349	295	9.550
Stand per 1 januari 2019	50.123	18.332	5.772	74.227
<i>Bij:</i>				
-Nieuwe verwervingen	4.413	2.050	120	6.583
-Uitbreidingen bestaande activa	182	5.353	495	6.030
-Herrubricering rentevordering	-	157	-	157
-Conversie	1.085	-1.085	-	-
	5.680	6.475	615	12.770
<i>Af:</i>				
- Desinvesteringen / aflossingen	-2.737	-2.169	-784	-5.690
- Vrijval commitments	-117	-	-25	-142
- Liquidaties	-500	-31	-80	-611
	-3.354	-2.200	-889	-6.443
<i>Af:</i>				
- Financiële Vaste Activa nog te storten	-7.770	-5.411	-170	-13.351
Stand 31 december 2019	44.679	17.196	5.328	67.203

Het verloop van de afwaarderingen financiële vaste activa in 2019 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Participaties	Leningen u/g aan participaties	Leningen u/g overig	Totaal
Stand per 1 januari 2019	16.242	5.614	1.624	23.480
<i>Bij:</i>				
-Bijzondere waardeverminderingen	7.073	1.037	4	8.114
-Herrubricering voorziening rentevordering	-	78	-	78
	7.073	1.115	4	8.192
<i>Af:</i>				
- Desinvesteringen / aflossingen	-900	-396	-	-1.296
- Terugname bijzondere waardeverminderingen	-1.325	-1.264	-659	-3.248
- Liquidaties	-500	-31	-80	-611
	-2.725	-1.691	-739	-5.155
Stand 31 december 2019	20.590	5.038	889	26.517

De samenstelling van de financiële vaste activa per geconsolideerde vennootschap per 31 december 2019 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Participaties	Leningen u/g aan participaties	Leningen u/g overig	31-12-2019 Totaal	31-12-2018 Totaal
N.V. LIOF	23.452	12.101	4.429	39.982	39.239
Nedermaas Hightech Ventures B.V.	637	57	10	704	1.958
Boekwaarde	24.089	12.158	4.439	40.686	41.197

Als gevolg van verbeterde marktomstandigheden zijn de waardeinschattingen van een aantal participaties/ leningen u/g duurzaam verbeterd. In het verleden hierop afgeboekte bijzondere waardeverminderingen zijn waar mogelijk teruggenomen, op basis van feitelijke biedingen op aandelen, toegenomen beschikbare cashflows en/of significant verbeterde performance. Het saldo mutaties afwaarderingen sluit niet met de resultatenrekening aangezien de afwaarderingen in deelneming Nedermaas verrekend worden met de schulden aan aandeelhouders.

Participaties

In een aantal gevallen heeft de vennootschap waarin wordt geparticipeerd, of hebben haar aandeelhouders, volgens overeenkomst het recht op koop van de door de LIOF gehouden aandelen op een door kopers te bepalen moment binnen de overeengekomen contractperiode.

Leningen u/g aan participaties / overig

De leningen zijn overwegend achtergesteld en ten dele converteerbaar in aandelen (op overeengekomen voorwaarden). Dit betreft leningen met een looptijd van 2 tot 12 jaar waarover jaarlijks een rente wordt berekend variërend tussen 2% en 10%. Van deze leningen u/g is een bedrag van € 1,1 miljoen opeisbaar in 2020. Gezien het verhoogde risico van deze leningen is dit bedrag niet als kortlopende vordering opgenomen.

Vlottende activa

Vorderingen

3. Overige vorderingen en overlopende activa

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2019	31-12-2018
Debiteuren	718	313
Te ontvangen opbrengst inzake verkoop activa	-	1.753
Overige vorderingen en overlopende activa	319	533
	1.037	2.599

De vorderingen hebben een verwachte looptijd van minder dan 1 jaar.
Gedurende het boekjaar is geen voorziening ten laste van de resultatenrekening gevormd.

Liquide middelen

4. Liquide middelen

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2019	31-12-2018
Liquide middelen	61.545	59.181
	61.545	59.181

De liquide middelen van de groep bedragen ultimo 2019 € 61,5 miljoen. Hierbij moet worden aangetekend dat deze middelen gedeeltelijk tot het werkkapitaal van Nedermaas Hightech Ventures behoren met een eigen doelstelling en structuur en deze niet voor LIOF ter beschikking staan. Hiermee wordt de vrije liquiditeit beperkt tot circa € 57,9 miljoen. Uit deze € 57,9 miljoen moet LIOF de reeds aangegane commitments betalen van € 13,4 miljoen en zal ook de terugbetaling plaatsvinden van de ontvangen voorschotten groot € 1,2 mln aan het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en aan de Provincie Limburg (2018: € 2,1 mln). Hiermee daalt de vrije liquiditeit tot circa € 43 miljoen (2018: € 44 miljoen) en is deze ruimer dan de bandbreedte die noodzakelijk wordt geacht om slagvaardig op de markt te kunnen opereren om leningen en aandelenkapitaal te verstrekken aan Limburgse bedrijven.

Passiva

Groepsvermogen

5. Eigen vermogen

Deze post heeft het volgende verloop in 2019:

(bedragen in euro's x 1.000)	2019	2018
Stand per 1 januari	91.810	88.853
Bij: Resultaat	1.209	6.957
Af: Dividenduitkering	-	4.000-
Stand per 31 december	93.019	91.810

Voor een uitgebreidere toelichting verwijzen we naar de toelichting op het eigen vermogen bij de enkelvoudige balans.

Voorzieningen

6. Overige voorzieningen

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2019	31-12-2018
Voorziening pensioen oud medewerkers	24	80
Voorziening earn-out BIPL	492	492
	516	572

Voorziening pensioen oud medewerkers

De voorziening is opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitgaven voor de verplichte doorbetaling van pensioenpremie gedurende maximaal twee jaar na ontslag (of tot het eerder moment van bereiken AOW leeftijd of eerder moment van nieuwe dienstbetrekking).

Voorziening earn-out BIPL

De voorziening is opgenomen tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichting af te wikkelen conform de overnameovereenkomst inzake BIPL.

Het verloop van de overige voorzieningen in 2019 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Pensioen oud medewerkers	Earn-out BIPL	Totaal 2019	Totaal 2018
Boekwaarde per 1 januari	80	492	572	608
Dotaties	-	-	-	80
Aanwending	-39	-	-39	-116
Vrijval	-17	-	-17	-
Boekwaarde per 31 december	24	492	516	572

Langlopende schulden

7. Schulden aan aandeelhouders

Dit betreft een lening ontvangen van het Ministerie EZK met het volgende verloop:

(bedragen in euro's x 1.000)	2019	2018
Stand per 1 januari	5.065	4.221
Bij (af): verrekening resultaat Nedermaas	-896	844
Stand per 31 december	4.169	5.065

Door het Ministerie EZK is een renteloze lening verstrekt aan Nedermaas Hightech Ventures ter financiering van hightech start up's in de Provincie Limburg alsmede ter bekostiging van de beheerkosten van het fonds. De lening heeft een looptijd tot en met 30 juni 2021. De uitzettingsperiode van het fonds Nedermaas Hightech Ventures liep tot 31 december 2014 en wordt gevolgd door een beheerperiode die eindigt op 31 december 2020.

De resultaten van dit investeringsfonds komen ten gunste van of ten laste van het Ministerie EZK. De verrekening van het resultaat wordt in de resultatenrekening verantwoord onder de overige financiële baten en lasten (zie toelichting nr. 18).

Kortlopende schulden

8. Schulden aan aandeelhouders

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2019	31-12-2018
Rekening courant Provincie Limburg	1.094	31
Rekening courant Ministerie EZK	95	2.031
	1.189	2.062

Deze schulden aan de aandeelhouders hebben betrekking op een rekening courant in het kader van ontvangen subsidie. Het verloop van de beide rekening-courant verhoudingen in 2019 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Provincie Limburg	Ministerie EZK	Totaal 2019	Totaal 2018
Boekwaarde per 1 januari	31	2.031	2.062	3.302
Af: Subsidietoezegging oorspronkelijk	-3.101	-1.084	-4.185	-4.193
Bij: Subsidie verlaging obv resultaat	213	80	293	228
Af: ontvangsten / overige mutaties	3.951	-932	3.019	2.725
Boekwaarde per 31 december	1.094	95	1.189	2.062

Deze post bevat ultimo 2019 een reservering groot € 180.000 (2018: € 180.000) van de ontvangen bijdrage subsidiënten welke in een volgend jaar kan worden aangewend passend binnen het goedgekeurde beleidsplan voor het Ontwikkelingsbedrijf (€ 50.000 Ministerie Economische Zaken en Klimaat, € 130.000 Provincie Limburg; ultimo 2018 respectievelijk € 50.000 en € 130.000).

9. Onderhanden subsidieprojecten

Dit betreffen subsidieprojecten waarin LIOF bemiddelt. Deze worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien het totaal van alle onderhanden projecten een debetstand heeft, wordt het totaalsaldo gepresenteerd onder de vlottende activa. Indien het totaal van alle onderhanden projecten een creditsaldo vertoont, wordt het totaalsaldo gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

10. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen in euro's x 1.000)

31-12-2019

31-12-2018

Reservering vakantiegelden en vakantiedagen	273	332
Voorschot subsidie aandeelhouders		-
Beheer BIPL	490	690
Overige vooruit ontvangen en nog te betalen kosten	197	476

960

1.498

Beheer BIPL

Deze post zal in de komende 2 jaar afgebouwd worden naar nihil. Een bedrag ad € 200.000 heeft een looptijd korter dan 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Het jaarlijks bedrag van met derden aangegane huurverplichtingen van onroerende zaken is € 0,2 miljoen (2018: € 0,2 miljoen). De resterende looptijd van het huurcontracten te Maastricht en Venlo zijn respectievelijk 9 jaar en 2,5 jaar.

De totale niet uit de balans blijvende huurverplichting per 31 december 2019 is EUR 1,5 miljoen (2018: EUR 1,4 miljoen). De verplichting binnen 1 jaar bedraagt EUR 0,5 miljoen (2018: EUR 0,2 miljoen). De verplichting van 2-5 jaar bedraagt EUR 0,6 miljoen (2018: EUR 0,6 miljoen). De verplichting groter dan 5 jaar bedraagt EUR 0,4 miljoen (2018: 0,6 miljoen).

De verplichtingen uit hoofde van met derden aangegane leaseovereenkomsten bedragen in totaal € 0,6 miljoen (2018: € 0,6 miljoen) en na 5 jaar € 0.

In de verkooptransactie van LIOF Bedrijven Centra B.V. is een call en een put optie opgenomen. Deze call en put optie betreft het verkopen van de resterende 20% aandelen die momenteel nog in bezit zijn van N.V. LIOF aan LEBE B.V. tegen een vastgestelde prijs in de komende 2 jaren. Bij de waardering van de participatie (resterende 20% van de aandelen in LIOF Bedrijven Centra B.V.) is rekening gehouden met deze mogelijke call en put optie.

In de aankoop van aandelen Hartelt Fund Management is een call en een put optie opgenomen. Deze call en put optie betreft het verkopen van de aandelen die in bezit zijn van N.V. Industriebank LIOF aan Hartelt Fund Management tegen een vastgestelde prijs in de komende 3 tot 5 jaren. Bij de waardering van de participatie is rekening gehouden met deze mogelijke call en put optie.

N.V. LIOF heeft zich gecommitteerd om € 13,4 miljoen (2018: € 9,6 miljoen) bij te storten in het vermogen van de participaties. Deze stortingen vinden plaats als aan de gemaakte contractuele afspraak is voldaan. Hiermee hangt ook samen of en op welke termijn deze bedragen worden uitgekeerd.

Tegen de onderneming en/of groepsmaatschappijen zijn diverse claims ingediend die door haar/hen worden betwist. Hoewel de afloop van deze geschillen niet met zekerheid kan worden voorspeld, wordt – mede op grond van ingewonnen juridisch advies – aangenomen dat deze geen nadelige invloed van betekenis zal hebben op de geconsolideerde financiële positie.

Nadere toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening over 2019

Bedrijfsopbrengsten

11. Netto-omzet

(bedragen in euro's x 1.000)	2019	2018
Subsidie Provincie Limburg	2.888	2.990
Subsidie Ministerie EZK	1.004	975
Subsidie apparaatskosten	3.892	3.965
Overig	-	-
	3.892	3.965

De bijdragen van de Provincie Limburg en het Ministerie EZK aan de apparaatskosten zijn voor het boekjaar 2019, inclusief prijs- en loonbijstelling, als volgt toegezegd:

(bedragen in euro's x 1.000)	Provincie Limburg	Ministerie EZK	Totaal
Oorspronkelijke toezegging	3.101	1.084	4.185
Verlaging op basis van resultaat	-213	-80	-293
	2.888	1.004	3.892

12. Overige bedrijfsopbrengsten

(bedragen in euro's x 1.000)	2019	2018
Doorbelaste personeelskosten	1.097	1.189
Verkoop bedrijfsgebouw Boschstraat Maastricht	-	1.829
Vrijval reservering projecten	180	-
Overig	-	63
	1.277	3.081

De doorbelaste personeelskosten kunnen als volgt worden gesplitst:

(bedragen in euro's x 1.000)	2019	2018
Doorbelaste personeelskosten Financieringsbedrijf	1.097	548
Doorbelaste personeelskosten Ontwikkelingsbedrijf	-	641
	1.097	1.189

Bedrijfslasten

13. Lonen en salarissen, pensioenlasten en overige sociale

De personeelskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2019	2018
Salarissen	3.699	3.516
Inleenkrachten	24	43
Overige personeelskosten	626	621
Lonen en salarissen	4.349	4.180
Pensioenlasten	742	780
Overige sociale lasten	518	519
	5.609	5.479

De personeelskosten kunnen als volgt worden gesplitst:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2019	2018
Personeelskosten Financieringsbedrijf	2.621	1.931
Personeelskosten Ontwikkelingsbedrijf	2.988	3.548
	5.609	5.479

Het gemiddeld aantal in de groep werkzame werknemers, berekend op fulltimebasis en uitgesplit naar activiteiten, bedroeg:

	2019	2018
Financieringsbedrijf	20,5	15,0
Ontwikkelingsbedrijf	25,8	31,0
	46,3	46,0

De 5,1 FTE werkzaam voor het fondsbeheer van LBDF werden in 2018 gepresenteerd bij Ontwikkelingsbedrijf en in 2019 worden deze getoond bij het Financieringsbedrijf, passend bij de operationale structuur. De FTE en cijfers 2018 zijn niet aangepast.

Pensioenen

N.V. LIOF is vrijwillig aangesloten bij het Pensioenfonds ABP. De regelingen worden gefinancierd door afdrachten aan pensioenuitvoerders, te weten bedrijfstakpensioenfonds ABP. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord. Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst is beoordeeld of en zo ja welke verplichtingen naast debetaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan. Deze additionele verplichtingen, waar onder eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten voor de groep en worden in de balans opgenomen in een voorziening.

De waardering van de verplichting is de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om deze per balansdatum af te wikkelen. Indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is wordt de verplichting gewaardeerd tegen de contante waarde. Discontering vindt plaats op basis van rentetarieven van hoogwaardige ondernemingsobligaties. Toevoegingen aan en vrijval van de verplichtingen komen ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening. Een pensioenvordering wordt in de balans opgenomen wanneer de groep beschikkingsmacht heeft over de pensioenvordering, wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen die de pensioenvordering in zich bergt zullen toekomen aan de groep, en wanneer de pensioenvordering betrouwbaar kan worden vastgesteld. Ultimo 2019 (en 2018) waren er voor N.V. LIOF geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie.

Deze regeling wordt onder het Nederlandse pensioenstelsel gefinancierd door afdrachten aan het pensioenfonds ABP. Deelname aan het pensioenfonds is verplicht gesteld in de arbeidsovereenkomst van N.V. LIOF.

De opbouw van de pensioenaanspraken wordt steeds in het betreffende kalenderjaar afgefinancierd door middel van (tenminste) kostendeekkende premiebetalingen. De pensioenregeling is een middelloonregeling met -voor zowel actieve als inactieve deelnemers (slapers en gepensioneerden)- voorwaardelijke toeslagverlening. De toeslagverlening is afhankelijk van het beleggingsrendement. De jaarlijkse opbouw van de pensioenaanspraken bedraagt 1,875% van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het brutoloon minus een franchise (ad € 13.800). Het pensioengevend salaris is gemaximeerd (op € 107.593). De jaarlijkse premie die voor rekening komt van de werkgever bedraagt tenminste 22,09% van het pensioengevend salaris. De hoogte van de premie wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van pensioenfonds ABP op basis van de dekkingsgraad en verwachte rendementen. De dekkingsgraad van het betrokken bedrijfstakpensioenfonds bedraagt ultimo 2019 volgens opgave van het fonds 97,8% (2018: 97,0%). Op basis van het uitvoeringsreglement heeft de groep bij een tekort in het fonds geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen anders dan door hogere toekomstige premies.

Bezoldiging bestuurders

N.V. LIOF past vrijwillig de kaders van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector ("WNT") toe voor wat betreft de maximale bezoldiging en publicatie van de bezoldiging van de directie en toezichthouders. N.V. LIOF valt niet onder de WNT.

De bezoldiging van de bestuurder kan als volgt worden gespecificeerd (presentatie zoals voor WNT gebruikelijk is):

(bedragen in euro's x 1.000)	T.van Elk	
	2019	2018
Beloning	171	167
Belastbare onkostenvergoedingen	2	3
Beloningen betaalbaar op termijn (1)	21	19
	194	189
<i>Toegepast WNT maximum:</i>	<i>194</i>	<i>189</i>

(1) Betreft het werkgeversgedeelte van de pensioenpremie.

Bezoldiging toezichthouders en investeringscommissie

Naast het toezichthoudende orgaan, de Raad van Commissarissen ("RvC"), is er met ingang van mei 2018 ook een Investeringscommissie ("IC"). Leden van beide organen ontvangen alleen een vaste vergoeding.

De bezoldiging van de leden van beide organen (inclusief BTW) kan als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen in euro's x 1.000)	2019	2018
De vergoeding voor de Raad van Commissarissen (2019: gem. 3,3 personen; 2018: gem. 3,6 personen)	48	62
De vergoeding voor de Investeringscommissie (2019: 3 personen; 2018: 3 personen m.i.v. juni (gem. 1,8 personen))	46	27
	94	89

De bezoldiging van de toezichthouders kan als volgt worden gespecificeerd (exclusief BTW) en vergeleken met de WNT:

(bedragen in euro's x 1.000)

2019

2018

Naam:	Dhr. R. van Leen		
Functie:	Lid RvC		
Periode:	Met ingang van juni 2018 lid, vanaf juni 2019 voorzitter		
Bezoldiging:	13	7	
<i>Toegepast WNT maximum:</i>	26	11	
Naam:	Mevr. S. Croonenberg		
Functie:	Lid RvC		
Periode:	Met ingang van juni 2019		
Bezoldiging:	7	-	
<i>Toegepast WNT maximum:</i>	12	-	
Naam:	Dhr. H. Jennissen		
Functie:	Lid RvC		
Periode:	Met ingang van juni 2018		
Bezoldiging:	11	7	
<i>Toegepast WNT maximum:</i>	19	11	
Naam:	Dhr. B. Litjens		
Functie:	Voorzitter RvC		
Periode:	Tot en met mei 2019		
Bezoldiging:	8	19	
<i>Toegepast WNT maximum:</i>	11	28	
Naam:	Dhr D. Wammes		
Functie:	Lid RvC		
Periode:	Tot en met mei 2018		
Bezoldiging:	-	5	
<i>Toegepast WNT maximum:</i>	-	8	
Naam:	Mevr. L. Berkers		
Functie:	Lid RvC		
Periode:	Tot en met mei 2019		
Bezoldiging:	5	11	
<i>Toegepast WNT maximum:</i>	8	19	
BTW en afronding	4	13	

Totale vergoeding voor de Raad van Commissarissen

48

62

14. Afschrijvingen op materiële vaste activa

De afschrijvingskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2019	2018
Bedrijfsgebouwen en terreinen	-	-
Andere vaste bedrijfsmiddelen	218	190
	218	190

De afschrijvingskosten kunnen als volgt worden gesplitst:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2019	2018
Afschrijvingskosten Financieringsbedrijf	96	67
Afschrijvingskosten Ontwikkelingsbedrijf	122	123
	218	190

15. Overige bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2019	2018
Huisvestingskosten	271	255
Reis- en verblijfkosten	103	110
Kantoorkosten	137	176
PR	262	238
Advies en projectkosten	858	646
Automatiseringskosten	265	295
Overig	-33	95
	1.863	1.815

De overige bedrijfskosten kunnen als volgt worden gesplitst:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2019	2018
Overige bedrijfskosten Financieringsbedrijf	901	880
Overige bedrijfskosten Ontwikkelingsbedrijf	962	935
	1.863	1.815

Accountantshonoraria

De accountantshonoraria (KPMG) kunnen als volgt worden samengevat:

(bedragen in euro's x 1.000)	2019	2018
Onderzoek van de jaarrekening	93	69
Andere controle-opdrachten	-	-
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-
	93	69

16. Uitkomst der financiële baten en lasten

(bedragen in euro's x 1.000)	2019	2018
Opbrengst verkoop participaties	5.485	13.692
Aanschafwaarde desinvesteringen participaties	-3.237	-11.950
Transactieresultaat desinvesteringen participaties	2.248	1.742
Voorziening desinvesteringen participaties	1.400	4.675
Resultaat boekjaar desinvesteringen participaties	3.648	6.417
Dividendopbrengsten	2.680	1.278
Rente- en provisiebaten participaties en leningen u/g	1.027	782
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren	7.355	8.477
Verrekening resultaat Nedermaas met Ministerie EZK	896	-
Overig	-	-
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	896	-
Dotatie voorzieningen participaties en leningen u/g	-8.114	-4.342
Vrijval voorzieningen participaties en leningen u/g	3.644	4.110
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-4.470	-232
Rentelasten en bankkosten	-51	-6
Verrekening resultaat Nedermaas met Ministerie EZK	-	-844
Rentelasten en soortgelijke kosten	-51	-850
	3.730	7.395

De verrekening resultaat Nedermaas met Ministerie EZK is nader toegelicht bij de langlopende schulden aan aandeelhouders (toelichting nr. 7).

De opbrengst verkoop participaties is netto getoond, na aftrek van het af te dragen deel van de verkoopopbrengst aan de Provincie Limburg ad € 1,4 mln uit hoofde van de earn-out afspraak van het voormalige fonds Beheer Innovatiefonds Provincie Limburg. In het kasstroomoverzicht is de verkoopopbrengst bruto gepresenteerd.

De dividendopbrengsten kunnen als volgt worden gesplitst:

(bedragen in euro's x 1.000)	2019	2018
Ontvangen dividend in het kader van een exit	-	-
Overige ontvangen dividenden	2.680	1.278
	2.680	1.278

19. Vennootschapsbelasting

(bedragen in euro's x 1.000)	2019	2018
Bedrijfseconomisch resultaat	1.209	6.957
Af: Onbelaste opbrengsten	-1.780	-8.248
Bij: Niet aftrekbare kosten	14	20
Fiscaal resultaat	-557	-1.271
Vennootschapsbelasting in de resultatenrekening	-	-

De verrekenbare fiscale verliezen zijn niet gewaardeerd en bedragen ultimo 2019 EUR 4,2 mln (ultimo 2018: EUR 5,0 mln).

Er is geen actieve belastinglatentie opgenomen voor mogelijke fiscaal verrekenbare verliezen omdat niet verwacht worden dat deze op korte termijn gerealiseerd kunnen worden.

Transacties met verbonden maatschappijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen, worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van LIOF of de nauwe verwanten zijn verbonden partijen. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Enkelvoudige balans per 31 december 2019

(voor resultaatbestemming)

(bedragen in euro's x 1.000)

31-12-2019 31-12-2018

Activa

Vaste activa

Materiële vaste activa

1. Bedrijfsgebouwen en terreinen	-	-
1. Andere vaste bedrijfsmiddelen	1.246	1.385
	1.246	1.385

Financiële vaste activa

2. Deelneming in groepsmaatschappijen	16	16
3. Overige effecten	23.452	25.398
3. Overige vorderingen	16.530	13.841
	39.998	39.255

Vorderingen

4. Vordering op groepsmaatschappijen	365	367
5. Overige vorderingen en overlopende activa	1.037	2.517
	1.402	2.884

Liquide middelen

Liquide middelen	57.938	56.010
------------------	---------------	---------------

Totaal activa

100.584 99.534

Passiva

Eigen vermogen

6. Gestort kapitaal	53.369	53.369
7. Overige reserves	38.441	31.484
8. Resultaat boekjaar	1.209	6.957
	93.019	91.810

Voorzieningen

9. Overige voorzieningen	791	848
--------------------------	------------	------------

Kortlopende schulden

10. Schulden aan aandeelhouders	1.189	2.062
Crediteuren	504	269
Belastingen en sociale premies	211	180
11. Onderhanden subsidieprojecten	3.944	2.903
12. Overige schulden en overlopende passiva	926	1.462
	6.774	6.876

Totaal passiva

100.584 99.534

Enkelvoudige resultatenrekening 2019

(voor resultaatbestemming)

(bedragen in euro's x 1.000)	2019	2018
Netto-omzet	3.892	3.965
Overige bedrijfsopbrengsten	1.364	3.178
Som der bedrijfsopbrengsten	5.256	7.143
13. Lonen en salarissen	4.349	4.180
13. Pensioenlasten	742	780
13. Overige sociale lasten	518	519
Afschrijvingen op materiële vaste activa	218	190
Overige bedrijfskosten	1.814	1.757
Som der bedrijfslasten	7.641	7.426
14. Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	6.860	7.157
14. Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-3.215	106
14. Rentelasten en soortgelijke kosten	-51	-6
Uitkomst der financiële baten en lasten	3.594	7.257
Resultaat voor belastingen	1.209	6.974
Vennootschapsbelasting	-	-
2. Resultaat deelnemingen	-	-17
Resultaat na belastingen	1.209	6.957

Nadere toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2019

Algemeen

Voor de toelichting bij de vennootschappelijke balans en de vennootschappelijke resultatenrekening wordt verwezen naar de bij de geconsolideerde balans en geconsolideerde resultatenrekening gegeven toelichting. Als aanvulling hierop dient het hierna vermelde.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

In de enkelvoudige balans worden deelnemingen in groepsmaatschappijen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Zie voor een uitwerking hiervan de grondslagen voor financiële vaste activa in de geconsolideerde jaarrekening.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de onderneming in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de onderneming en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Activa

Vaste activa

1. Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa in 2019 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Bedrijfsgebouwen en -terreinen	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Totaal
Verkrijgingsprijs per 1 januari 2019	758	1.623	2.381
Cumulatieve afschrijvingen	758-	238-	996-
Boekwaarde per 1 januari 2019	-	1.385	1.385
Effect juridische fusie 1 januari 2019	-	-	-
Aanschaffingen	-	79	79
Afschrijvingen	-	218-	218-
Desinvesteringen - aanschafwaarde	-	5-	5-
Desinvesteringen - cumulatieve afschrijving	-	5	5
Boekwaarde per 31 december 2019	-	1.246	1.246
Verkrijgingsprijs per 31 december 2019	758	1.697	2.455
Cumulatieve afschrijvingen en overige	758-	451-	1.209-
Boekwaarde per 31 december 2019	-	1.246	1.246

Financiële vaste activa

2. Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Het verloop van de deelnemingen in groepsmaatschappijen is in 2019 als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2018	Resultaat 2019	31-12-2019
LIOF BC Avantis BV	-276	-	-276
Nedermaas Hightech Ventures BV	16	-	16
Europees Bedrijven Centrum Heerlen BV	-	-	-
Stand deelnemingen inclusief negatieve netto vermogenswaarde	-260	-	-260
Gepresenteerd als voorziening groepsmaatschappij (LIOF BC Avantis BV)	276	-	276

Deelnemingen in groepsmaatschappijen	16	-	16
---	-----------	----------	-----------

3. Overige effecten en overige vorderingen

De samenstelling van de overige effecten en overige vorderingen per 31 december 2019 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2019	31-12-2018
Participaties		
Overige effecten	23.452	25.398
Leningen u/g aan participaties	12.101	9.988
Leningen u/g overig	4.429	3.853
Overige vorderingen	16.530	13.841
Boekwaarde	39.982	39.239

(bedragen in euro's x 1.000)	Participaties	Leningen u/g aan participaties	Leningen u/g overig	31-12-2019 Totaal	31-12-2018 Totaal
Aanschafwaarde	42.316	16.478	5.118	63.912	60.989
Afwaarderingen	18.864	4.377	689	23.930	21.750
Boekwaarde	23.452	12.101	4.429	39.982	39.239

Het verloop van de aanschafwaarde financiële vaste activa in 2019 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Participaties	Leningen u/g aan participaties	Leningen u/g overig	Totaal
Financiële Vaste Activa reeds gestort	40.381	15.331	5.277	60.989
Financiële Vaste Activa nog te storten	6.906	2.256	295	9.457
Stand per 1 januari 2019	47.287	17.587	5.572	70.446
<i>Bij:</i>				
-Nieuwe verwervingen	4.413	2.050	120	6.583
-Uitbreidingen bestaande activa	180	5.245	485	5.910
-Conversie	1.085	-1.085	-	-
	5.678	6.210	605	12.493
<i>Af:</i>				
- Desinvesteringen / aflossingen	-2.262	-1.877	-784	-4.923
- Vrijval commitments	-117	-	-25	-142
- Liquidaties	-500	-31	-80	-611
	-2.879	-1.908	-889	-5.676
<i>Af:</i>				
- Financiële Vaste Activa nog te storten *	-7.770	-5.411	-170	-13.351
Stand 31 december 2019	42.316	16.478	5.118	63.912

* Het nog te storten bedrag per 1 januari 2019 bedroeg € 9,5 miljoen.

Het verloop van de afwaarderingen financiële vaste activa in 2019 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Participaties	Leningen u/g aan participaties	Leningen u/g overig	Totaal
Stand per 1 januari 2019	14.983	5.343	1.424	21.750
<i>Bij:</i>				
-Bijzondere waardeverminderingen	6.131	454	4	6.589
<i>Af:</i>				
- Desinvesteringen / aflossingen	-425	-125	-	-550
- Terugname bijzondere waardeverminderingen	-1.325	-1.264	-659	-3.248
- Liquidaties	-500	-31	-80	-611
	-2.250	-1.420	-739	-4.409
Stand 31 december 2019	18.864	4.377	689	23.930

Als gevolg van verbeterde marktomstandigheden zijn de waardeinschattingen van een aantal participaties/ leningen u/g duurzaam verbeterd. In het verleden hierop afgeboekte bijzondere waardeverminderingen zijn waar mogelijk teruggenomen, op basis van feitelijke biedingen op aandelen, toegenomen beschikbare cashflows en/of significant verbeterde performance. Het saldo mutaties afwaarderingen sluit niet met de resultatenrekening aangezien de afwaarderingen in deelneming Nedermaas verrekend worden met de schulden aan aandeelhouders.

Participaties

In een aantal gevallen heeft de vennootschap waarin wordt geparticipeerd, of hebben haar aandeelhouders, volgens overeenkomst het recht op koop van de door de LIOF gehouden aandelen op een door kopers te bepalen moment binnen de overeengekomen contractperiode.

Leningen u/g aan participaties / overig

De leningen zijn overwegend achtergesteld en ten dele converteerbaar in aandelen (op overeengekomen voorwaarden). Dit betreft leningen met een looptijd van 2 tot 12 jaar waarover jaarlijks een rente wordt berekend variërend tussen 2% en 10% (afhankelijk van zekerheden, kredietwaardigheid en/of achterstelling). Van deze leningen u/g is een deel van het bedrag opeisbaar in 2020 maar gezien het verhoogde risico van deze leningen is dit deel niet als kortlopende vordering opgenomen.

Vorderingen

4. Vordering op groepsmaatschappijen

De vennootschap heeft de volgende rekening-courant verhoudingen met haar groepsmaatschappijen:

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2019	31-12-2018
LIOF Business Center Avantis BV	317	317
Nedermaas Hightech Ventures BV	48	50
Boekwaarde	365	367

5. Overige vorderingen en overlopende activa

De samenstelling van de overige vorderingen en overlopende activa per 31 december 2019 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2019	31-12-2018
Debiteuren	718	313
Te ontvangen opbrengst inzake verkoop activa	-	1.753
Overige vorderingen en overlopende activa	319	451
Boekwaarde	1.037	2.517

Eigen vermogen

6. Gestort en opgevraagd kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bedraagt € 90.752.000 verdeeld in 800.000 aandelen elk nominaal groot € 113,44. Van dit kapitaal is € 53.369.209 volgestort. In het kapitaal van de vennootschap kan uitsluitend worden deelgenomen door publiekrechtelijke lichamen.

7. Overige reserves

In 2019 heeft deze post het volgende verloop:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2019	2018
Stand 31 december vorig boekjaar - voor winstverdeling	31.484	22.397
Resultaat vorig boekjaar	6.957	13.087
Uitgekeerd dividend	-	-4.000
	6.957	9.087

Stand 31 december	38.441	31.484
--------------------------	---------------	---------------

8. Resultaat boekjaar

(bedragen in euro's x 1.000)

	2019	2018
Resultaat na belastingen	1.209	6.957

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2018

De jaarrekening 2019 is vastgesteld in de algemene vergadering gehouden op 22 mei 2019. De algemene vergadering heeft de bestemming van het resultaat vastgesteld conform het daartoe gedane voorstel.

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2019

In overleg met de aandeelhouders stelt de directie, met goedkeuring van de Raad van Commissarissen, aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voor het resultaat over het boekjaar 2019 ten bedrage van € 1.209.000 toe te voegen aan de overige reserves.

Voorzieningen

9. Overige voorzieningen

Dit betreft de volgende voorzieningen:
(bedragen in euro's x 1.000)

	31-12-2019	31-12-2018
Negatieve boekwaarde deelneming LIOF Business Center Avantis BV	276	276
Voorziening pensioen oud medewerkers	23	80
Voorziening earn out Innovatiefonds	492	492

Stand 31 december	791	848
--------------------------	------------	------------

De voorzieningen hadden het volgende verloop in 2019:	2019	2018
Stand per 1 januari	848	867
Bij: dotaties	-	97
	848	964
Af: vrijvallen en aanwendingen	57	116

Stand 31 december	791	848
--------------------------	------------	------------

Kortlopende schulden

10. Schulden aan aandeelhouders

Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

11. Onderhanden subsidieprojecten

Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

12. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen in euro's x 1.000)

31-12-2019 31-12-2018

Reservering vakantiegelden en vakantiedagen	273	332
Beheer BIPL	490	690
Overige vooruit ontvangen en nog te betalen kosten	163	440
	926	1.462

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Het jaarlijks bedrag van met derden aangegane huurverplichtingen van onroerende zaken is € 0,2 miljoen (2018: € 0,2 miljoen). De resterende looptijd van het huurcontracten te Maastricht en Venlo zijn respectievelijk 8 jaar en 1,5 jaar.

De totale niet uit de balans blijvende huurverplichting per 31 december 2019 is EUR 1,5 miljoen (2018: EUR 1,4 miljoen). De verplichting binnen 1 jaar bedraagt EUR 0,5 miljoen (2018: EUR 0,2 miljoen). De verplichting van 2-5 jaar bedraagt EUR 0,6 miljoen (2018: EUR 0,6 miljoen). De verplichting groter dan 5 jaar bedraagt EUR 0,4 miljoen (2018: 0,6 miljoen).

De verplichtingen uit hoofde van met derden aangegane leaseovereenkomsten bedragen in totaal € 0,6 miljoen (2018: € 0,6 miljoen) en na 5 jaar € 0.

In de verkooptransactie van LIOF Bedrijven Centra B.V. is een call en een put optie opgenomen. Deze call en put optie betreft het verkopen van de resterende 20% aandelen die momenteel nog in bezit zijn van N.V. LIOF aan LEBE B.V. tegen een vastgestelde prijs in de komende 2 jaren. Bij de waardering van de participatie (resterende 20% van de aandelen in LIOF Bedrijven Centra B.V.) is rekening gehouden met deze mogelijke call en put optie.

N.V. LIOF heeft zich gecommitteerd om € 13,4 miljoen (2018: € 9,5 miljoen) bij te storten in het vermogen van de participaties en/of leningen te verstrekken. De verstrekken van deze financiering vindt plaats als aan de gemaakte contractuele afspraak is voldaan. Hiermee hangt ook samen of en op welke termijn deze bedragen worden uitgekeerd.

Nadere toelichting op de enkelvoudige resultatenrekening over 2019

Resultatenrekening gesplitst per bedrijf

Financieringsbedrijf

(bedragen in euro's x 1.000)

	2019	2018
Netto-omzet	-	-
Overige bedrijfsopbrengsten	1.184	2.537
Som der bedrijfsopbrengsten	1.184	2.537
Personeelskosten	2.621	1.931
Afschrijvingen op materiële vaste activa	96	67
Overige bedrijfskosten	852	822
Som der bedrijfslasten	3.569	2.820
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	6.860	7.157
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-3.215	106
Rentelasten en soortgelijke kosten	-51	-6
Uitkomst der financiële baten en lasten	3.594	7.257
Resultaat voor belastingen	1.209	6.974
Vennootschapsbelasting	-	-
Resultaat deelnemingen	-	-17
Resultaat na belastingen	1.209	6.957

Ontwikkelingsbedrijf

(bedragen in euro's x 1.000)

2019

2018

Netto-omzet	3.892	3.965
Overige bedrijfsopbrengsten	180	641
Som der bedrijfsopbrengsten	4.072	4.606
Personeelskosten	2.988	3.548
Afschrijvingen op materiële vaste activa	122	123
Overige bedrijfskosten	962	935
Som der bedrijfslasten	4.072	4.606
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-	-
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	-	-
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-	-
Rentelasten en soortgelijke kosten	-	-
Uitkomst der financiële baten en lasten	-	-
Resultaat voor belastingen	-	-
Vennootschapsbelasting	-	-
Resultaat deelnemingen	-	-
Resultaat na belastingen	-	-

Bedrijfslasten

13. Lonen en salarissen, pensioenlasten en overige sociale lasten

De personeelskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2019	2018
Salarissen	3.699	3.516
Inleenkrachten	24	43
Overige personeelskosten	626	621
Lonen en salarissen	4.349	4.180
Pensioenlasten	742	780
Overige sociale lasten	518	519
	5.609	5.479

De personeelskosten kunnen als volgt worden gesplitst:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2019	2018
Personeelskosten Financieringsbedrijf	2.621	1.931
Personeelskosten Ontwikkelingsbedrijf	2.988	3.548
	5.609	5.479

Het gemiddeld aantal in de groep werkzame werknemers, berekend op fulltimebasis en uitgesplit naar activiteiten, bedroeg:

	2019	2018
Financieringsbedrijf	20,5	15,0
Ontwikkelingsbedrijf	25,8	31,0
	46,3	46,0

De 5,1 FTE werkzaam voor het fondsbeheer van LBDF werden in 2018 gepresenteerd bij Ontwikkelingsbedrijf en in 2019 worden deze getoond bij het Financieringsbedrijf, passend bij de operationale structuur. De FTE en cijfers 2018 zijn niet aangepast.

Het gemiddeld aantal in het buitenland werkzame werknemers bedroeg 0 (2018: 0).

14. Uitkomst der financiële baten en lasten

(bedragen in euro's x 1.000)	2019	2018
Opbrengst verkoop participaties	5.046	11.810
Aanschafwaarde desinvesteringen participaties	-2.762	-11.350
Transactieresultaat desinvesteringen participaties	2.284	460
Voorziening desinvesteringen participaties	924	4.691
Resultaat boekjaar desinvesteringen participaties	3.208	5.151
Dividendopbrengsten	2.680	1.277
Rente- en provisiebaten participaties en leningen u/g	972	729
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren	6.860	7.157
Dotatie voorzieningen participaties en leningen u/g	-6.589	-4.004
Vrijval voorzieningen participaties en leningen u/g	3.374	4.110
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-3.215	106
Rentelasten en soortgelijke kosten	-51	-6
	3.594	7.257

Gebeurtenissen na balansdatum

Met ingang van maart 2020 ondervinden veel bedrijven de financiële gevolgen van de Covid-19 ofwel Corona crisis, voor de meeste ondernemingen zal deze crisis op directe of indirecte wijze een negatieve invloed hebben volgens onze verwachting. Deze ontwikkeling in 2020 zal naar verwachting een significante impact hebben op de waarde-ontwikkeling van de portefeuille participaties en leningen u/g, maar de omvang van deze financiële impact is niet betrouwbaar te schatten. Door de sterke solvabiliteits- en liquiditeitspositie komt de continuïteit van LIOF niet in gevaar in 2020. Deze gebeurtenis na balansdatum welke geen nadere informatie geeft over de feitelijke situatie per balansdatum 31 december 2019 is niet verwerkt in de Jaarrekening 2019.

Ondertekening van de jaarrekening

Maastricht, 20 mei 2020

Directie
T. van Elk

Raad van Commissarissen
R. van Leen
H. Jennissen
S. Croonenberg

Overige gegevens

Statutaire regeling omtrent de bestemming van de winst (conform de Statuten)

artikel 23

1

De Algemene vergadering kan besluiten de winst blijvende uit de door de algemene vergadering van aandeelhouders vastgestelde jaarrekening, of een gedeelte daarvan, te reserveren.

2

Voorzover na de reservering als bedoeld in het eerste lid nog uitkeerbare winst resteert, wordt deze als dividend op aandelen uitgekeerd.

3

Op uitkeringen aan aandeelhouders zijn de artikelen 104 en 105 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing.

Controle verklaring van de onafhankelijke accountant

Hiervoor wordt verwezen naar de hierna opgenomen verklaring.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de algemene vergadering en Raad van Commissarissen van N.V. Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering (LIOF)

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van N.V. Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering (LIOF) (hierna 'de vennootschap') te Maastricht (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de betreffende jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van de vennootschap per 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2019;
- 2 de geconsolideerde en enkelvoudige resultatenrekening 2019;
- 3 geconsolideerd kasstroomoverzicht 2019; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de vennootschap zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- kerncijfers 2019;
- het bericht van de Raad van Commissarissen;
- het bestuursverslag bestaande uit het Voorwoord, Missie, kerntaken en organisatiestructuur, Business Development, Participaties & Financiering, Corporate Governance, Risicomanagement, Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en Organogram;
- de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW, en;
- de in de bijlagen opgenomen overige informatie bestaande uit Business Development - Overzicht clusters en programma's vanuit business opportunities, Participaties & Financiering - Overzicht Participaties, Profielschets van de leden van de RvC, LIOF vertegenwoordigingen/lidmaatschappen en Overzicht begrippen en afkortingen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevings-systeem moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevatten als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen of de activiteiten. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten.

Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen of de activiteiten geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Maastricht-Airport, 20 mei 2020

KPMG Accountants N.V.

H. Urlings RA

Bijlagen

Business Development	82
Overzicht clusters en programma's vanuit business opportunities	
Participaties & Financiering - Overzicht Participaties	87
Profielschets van de leden van de RvC	90
LIOF vertegenwoordigingen/lidmaatschappen	91
Overzicht begrippen en afkortingen	92

Business Development - Overzicht clusters en programma's vanuit business opportunities

Maakindustrie

Industrie 4.0 maturity assessment: In samenwerking met het Industry 4.0 Maturity Center van de RWTH in Aachen zijn in 2019 acht Limburgse MKB'ers doorgelicht op de elementen van Industrie 4.0/smart industry. De oorspronkelijke pilot met de methodiek is daarbij in 2019 zeer succesvol afgesloten. Bij nog drie andere MKB'ers is een doorlichting opgestart. Een doorlichting resulteert in een concreet plan van aanpak voor de betreffende MKB'er om stap-voor-stap de volgende niveaus van Industrie 4.0 te bereiken.

IoT4MKB: In 2018 lichtten wij 19 MKB'ers door op de toepassingsmogelijkheden van Internet of Things in hun product, dienst of proces, resulterend in een concreet plan van aanpak. Een aanzienlijk aantal van de doorgelichte MKB'ers gaf in 2019 individueel opvolging aan de uit de doorlichting voortgekomen acties. Het assessment-programma is ontwikkeld en uitgevoerd met de partners Vodafone, Ericsson, Fontys, Zuyd en Regitel. Door strategische heroverwegingen van enkele partners en praktische problemen bij het aansluiten van de planning van het IoT4MKB-programma bij de tijdlijnen van de onderwijsprogramma's van Fontys en Zuyd, kreeg het programma in 2019 anders dan voorzien nog geen vervolg.

Fieldlab Robotics; Op initiatief van LIOF is op de overgang 2018/2019 een verkenning uitgevoerd naar het ontwikkelpad voor het fieldlab Robotics (Roermond). Deze zogenoemde Fieldlab Next Phase-studie is financieel ondersteund door Crossroads Limburg en Keyport, de triple helix-organisaties voor Noord- respectievelijk Midden-Limburg. Het uit de studie voortgekomen ontwikkelpad is vertaald in een geactualiseerd businessplan voor de komende jaren. LIOF begeleidde het fieldlab vervolgens bij het zekerstellen van een aanzienlijke provinciale subsidie voor het uitvoeren van dit plan. Hierdoor kan het fieldlab zich de komende jaren blijven ontwikkelen als het expertisecentrum op het snijvlak van robotica en vision-technologie.

3D-printing-programma; In 2019 namen acht MKB'ers deel aan een cyclus van vier opeenvolgende workshops, waarin wij hen informeerden over de toepassingsmogelijkheden van 3D-printing in hun producten en/of processen. Geïnitieerd door deze workshopcyclus, zijn twee MKB'ers momenteel onder onze begeleiding bezig 3D-printing in hun product en proces toe te passen. De 2019-cyclus was de derde editie van dit 3D-printing-programma.

Light weight structures-programma; Vergelijkbaar met het 3D-printing-programma voerden wij in 2019 een cyclus van drie inspiratiewerkshops uit, met als onderwerpen 3D-printing, lichte metalen en composieten. 25 MKB'ers namen aan de workshops deel en lieten zich informeren en inspireren over kansrijke toepassingsmogelijkheden van lichtgewicht materialen en - constructietechnieken. Enkele van de deelnemende MKB'ers verkent momenteel de haalbaarheid van light weight structures in hun eigen producten.

Operational excellence-programma; Na een start met een collectieve workshop lichtten we in 2019 vijftien MKB'ers door op de principes van lean manufacturing. Deze uitgebreide doorlichtingen resulteerden voor iedere individuele MKB'er in een plan van aanpak en de implementatie van de eerste 'quick wins'. Om de leereffecten te maximaliseren deelden de MKB'ers onderling de individuele resultaten in een gezamenlijke slotsessie.

Business opportunities

digitalisering (IoT en big data)

automatisering & robotisering

additive manufacturing

light weight structures

operational excellence

DigiPro (Euregio Duitsland-Nederland);
Het DigiPro-programma ondersteunt MKB'ers in de Duits-Nederlandse grensregio bij het ontwikkelen en implementeren van digitale oplossingen in hun producten of processen. Voor LIOF zijn de innovatieprojecten het belangrijkste onderdeel van het programma; projecten waarbinnen in samenwerking met een partner aan de andere kant van de grens innovaties worden ontwikkeld en doorgevoerd. In 2019 is subsidie toegekend aan drie projecten waarbij een Limburgse MKB'er is betrokken. Het programma is verlengd en loopt door in 2020.

QRM 4.0 (Euregio Maas-Rijn); Het QRM 4.0-project heeft tot doel de beginselen van Quick Response Manufacturing (QRM) bij het Euregionale bedrijfsleven te introduceren. QRM is gericht op het verkorten van de levertijd van klantspecifieke producten. Het raakt daarmee sterk aan smart industry-elementen. Het project is op de overgang 2019/2020 goedgekeurd en wordt momenteel uitgerold. LIOF zal als associated partner dit project waar relevant onder de aandacht brengen van het Limburgse MKB en geïnteresseerde MKB'ers aan het project verbinden.

CrossRoads 2 (Euregio Vlaanderen-Nederland);
Via het CrossRoads 2-programma ondersteunden we in de afgelopen jaren innovaties tussen MKB'ers aan weerszijden van de Vlaams-Nederlandse grens financieel. De Provincie Limburg en LIOF beëindigden hun actieve inzet op het programma per 2019. Momenteel loopt de afwikkeling van individuele innovatieprojecten en het overkoepelende programma.

DigitsME (Euregio Maas-Rijn); Het project DigitsME heeft als doelen het meer digitaal en het meer internationaal georiënteerd maken van het Euregionale MKB. Hiertoe wordt voorlichting en coaching ingezet. Ook dit project is op de overgang 2019/2020 goedgekeurd en wordt momenteel verder uitgewerkt in aanloop naar de uitrol. Als associated partner zal LIOF het project bij het Limburgse MKB introduceren en de belangstellenden onder hen bij het project laten aansluiten.

FOKUS (Euregio Vlaanderen-Nederland);
Als zogenoemde associated partner zal LIOF vanaf 2020 het eind 2019 gestarte programma FOKUS (a.k.a. Fabriek van de Toekomst) onder de aandacht brengen van Limburgse MKB'ers. FOKUS biedt een uitgebreide on-line smart industry-scan aan. De resultaten van een scan worden in Nederland aansluitend door de brancheorganisatie voor de technologische industrie FME opgevolgd, in samenwerking met de ROM van de regio waarin de MKB'er is gevestigd.

Business opportunities

digitalisering (IoT en big data)

automatisering & robotisering

additive manufacturing

light weight structures

operational excellence

Logistiek

SMART Logistics Centre Venlo; Een netwerk van ondernemingen en relevante stakeholders, die via een uitvoeringsprogramma met vier bouwstenen de logistieke sector in Noord- (en Midden-) Limburg op een hoger niveau brengen en positioneren. De bouwstenen betreffen infrastructuur, innovatie, arbeidsmarkt & onderwijs en PR & branding. LIOF voerde ook in 2019 het overall programmamanagement over SMART en ondersteunde de bouwsteen innovatie actief. Tevens nam LIOF mede het initiatief tot en voerde het procesmanagement bij het opstellen van een nieuw inhoudelijk uitvoeringsprogramma voor het tijdvak 2020-2024. Dit programma wordt momenteel gedetailleerd uitgewerkt en in uitvoering genomen.

Slimmer Logistiek E-Fulfilment Management; In SLEM werken in een drietal innovatielijnen totaal vijftien partijen (voornamelijk Limburgse MKB'ers) samen om het open innovatieklimaat binnen de Zuidoost-Nederlandse logistiek te bevorderen. Logistieke dienstverleners worden uitgedaagd om vernieuwing door te voeren in de eigen bedrijfsprocessen, samen te werken in de keten of digitale ondersteuningstools te gebruiken. De innovatielijnen zijn digitalisering en data-uitwisseling, toezicht en handhaving (douane) en automatisering en robotisering (e-fulfilment). Het project startte in december 2019 en loopt de komende jaren, mede ondersteund door een forse financiële bijdrage uit OP Zuid.

Slim Containertransport Rotterdam-Limburg a.k.a. slim datagebruik; Als één van de gezamenlijke activiteiten met het Havenbedrijf Rotterdam (onder de paraplu van het samenwerkingsconvenant van Havenbedrijf, Provincie Limburg en LIOF/SMART LCV) werken we via dit TKI-programma aan het ontsluiten van de data die is gekoppeld aan de goederenstromen op de corridor Rotterdam-regio Venlo (-Duitse achterland), gericht op het optimaliseren van deze stromen.

Electric Green Last Mile (Euregio Duitsland-Nederland); Het eGLM-programma gaat in het Duits-Nederlandse grensgebied het transport rond de logistieke knooppunten Venlo, Born en Duisburg uitvoeren met volwaardige elektrische trucks. In 2019 zijn de eerste vier elektrische trucks geleverd en is een start gemaakt met het ontwikkelen en implementeren van de bijbehorende laadinfrastructuur. Het jaar 2020 staat in het teken van het completeren van de vloot van in totaal zeven vrachtwagens, en ook de realisatie van de zogenoemde ultra fastchargers die de vrachtwagens in staat stellen op strategische locaties in een zeer korte tijd te kunnen bijladen, zodat ze zonder onderbreking hun dagelijkse operationele inzet kunnen voltooien. Bovendien wordt in 2020 gestart met de analyse van de voertuigbewegingen door de bij het project betrokken kennisinstellingen (Fontys, Fachhochschule Aachen), met als doel de trucks optimaal te benutten. LIOF is lead partner van het project en het eGLM-consortium van Duitse en Nederlandse logistieke bedrijven.

Syn-ergie (Euregio Vlaanderen-Nederland); Dit programma in de grensregio Vlaanderen-Nederland heeft tot doel ladingstromen op de vervoerscorridor mainports-Venlo-Duits achterland geoptimaliseerd en multimodaal (via weg, water en spoor) af te wikkelen. Uit zes kansrijke cases die met verladers en logistiek dienstverleners zijn onderzocht, vond in 2019 een uitwerking plaats van zowel een casus via spoor als via water. Onder leiding van LIOF is de case opgezet en zijn belangrijke stappen gezet in de feitelijke realisatie van een spoordienst.

Lean and Green Offroad; Onder het nationale Lean and Green Offroad-programma wordt voornamelijk ingezet op het ontwikkelen van een synchromodaal vers-netwerk. Na een eerdere inventarisatie van de meest potentievolle corridors zijn in 2019 in samenwerking met Lean and Green Offroad twee synchromodale vervoersdiensten ontwikkeld, en wel op de corridor Venlo-China en Venlo-Italië.

Business opportunities

big data, digitalisering & 4c

automatisering & robotisering

e-commerce

synchromodaal

Catalyst; Op het gebied van Connected & Automated Transport (CAT) is veel gaande. Het betreft dan innovaties zoals truck platooning, duo-trailer combinaties, intelligente verkeerslichten, autonome robottrucks en real-time datadelen in de supply chain. Om deze ontwikkelingen in de praktijk uit te testen en uit te rollen, wordt onder de werknaam Catalyst een zogenoemd living lab opgezet. Dit lab voert in gezamenlijkheid praktijkonderzoek uit. Het living lab Catalyst wordt gevormd door een grote community, bestaande uit bedrijfsleven (transporteurs, verladers, vrachtwagenfabrikanten, leveranciers, digitale dienstverleners, brancheorganisaties), overheid en kennisinstituten. LIOF heeft meerdere Limburgse partijen aan het lab verbonden, monitort met hen de ontwikkelingen en brengt toepasbare ontwikkelingen naar Limburg.

GEDAC; Traditioneel op papier afhandelen van douanefaciliteiten is een knelpunt in internationale supply chains; langere doorlooptijden, verminderde voorspelbaarheid en betrouwbaarheid, en extra administratieve lasten. Dit wrekt zich in het bijzonder bij bederfelijke goederen. Het project Government Digitization to Enhance Agro-food Chains is opgezet om de papieren informatiestroom bij de export van agro-producten om te zetten naar een digitale informatiestroom. Inmiddels is een zestal internationale handelsstromen geïdentificeerd die kansrijk zijn om te digitaliseren. LIOF probeert met Limburgse bedrijven in de verslogistiek in de digitalisering van deze stromen te participeren.

Transitietafel Vers Logistiek Greenports; Greenport Venlo is een economisch sterk in ontwikkeling zijnde versregio, van nationaal en internationaal belang. Binnen Greenports Nederland wordt in de Transitietafel het pad uitgewerkt voor de gezamenlijke ontwikkeling van excellente, toekomstbestendige verslogistiek. Het voornaamste doel van het project is het versterken van de positie van Nederland als Fresh Hub van Europa en het stimuleren van samenwerking tussen ondernemers. LIOF is namens Greenport Venlo als inhoudelijk expert verbonden aan de Transitietafel en probeert het Limburgse logistieke bedrijfsleven aan de relevante ontwikkelingen te verbinden.

Business opportunities

big data, digitalisering & 4c

automatisering & robotisering

e-commerce

synchromodaal

Agrofood

Top Zuid; Een bundeling van vier telersverenigingen die met 275 aangesloten telers het grootste deel van de productie van het Noord-Limburgse tuinbouwcomplex vertegenwoordigen. Top Zuid richt zich op de doorontwikkeling van producten, diensten en/of ketens, en het verhogen van de toegevoegde waarde. In 2019 is Top Zuid aangesloten bij het ROM-programma Voedselwaarde en verkennen zij met ons nieuwe toepassingen van hun jaarlijkse 40.000 ton aan nevenstromen uit het primaire productieproces door andere (food-)partijen in de keten.

Young Potentials; Een community van jonge agrofood-MKB'ers, waarbij wordt ingezet op het verhogen van de ambities en de professionalisering van de bedrijfsvoering. Daartoe organiseerden wij 2019 diverse inspiratiebijeenkomsten, zowel bij aangesloten MKB'ers, alsook bij ondernemers buiten de sector. LIOF trekt de Young Potentials-community samen met de Limburgse Land- en Tuinbouw Bond.

Food Netwerk; De community van agrofood-producenten en marktpartijen, met als doel het initiëren en ondersteunen van innovaties tussen agrofood-producenten enerzijds en marktpartijen anderzijds. Nadruk ligt op het met een hogere kans van slagen introduceren van innovatieve agrofood-producten in retail- en foodservice-marktkanalen. Ook in 2019 organiseerden wij hiervoor meerdere netwerk- en inspiratiebijeenkomsten. Hieruit ontstonden enkele gezamenlijke innovatietrajecten die we nu opvolgen.

Korte Ketens; Een netwerk van agro-producenten, gericht op het verkorten van de keten en de ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen. Uiteindelijke doel is het verschuiven van de waarde-opbouw in de keten naar de primaire producenten. In samenwerking met de HAS Venlo organiseerden wij in 2019 het masterclass-programma korte keten marketing. Zes agro-MKB'ers namen deel en voerden aansluitend op de masterclasses met ondersteuning van HAS-studenten individuele wijzigingen in hun waardeketen en verdienmodel door. Om reden van het achterblijven van de schaal van de vernieuwingen besloten we najaar 2019 in overleg met Provincie Limburg onze inzet op het netwerk af te bouwen.

Kiempunt-limburg.nl; Het digitale platform voor community-building, kennisuitwisseling, inspiratie en matchmaking in de agrofood-keten. In 2019 breidde de groep van actieve gebruikers verder uit. Zo had de nieuwsbrief ultimo 2019 854 abonnees. Binnen het platform maakten we in 2019 thema-specifieke secties aan om de kennisuitwisseling en matchmaking tussen partijen verder uit te dagen. Een belangrijke sectie is die van het Limburgse veredelingsnetwerk. De grootste Limburgse veredelingspartijen, zoals BASF Vegetable Seeds, Bejo Zaden, Limgroup en Novisem gebruiken Kiempunt inmiddels als hun digitale platform.

Voedselwaarde; Een gezamenlijk programma van LIOF en de collega-ROMs, waarbij ook de stichting Samen tegen voedselverspilling zich heeft aangesloten. Het programma richt zich op het voorkomen en reduceren van voedselverspilling in de food-voortbrengingsketen en supply chain. Daar waar voorkomen en reduceren onvoldoende uitkomst bieden, wordt gezocht naar het verwaarden van rest- en nevenstromen. In 2019 sloten wij de 275 overwegend Limburgse telers van Top Zuid bij het Voedselwaarde-programma aan.

Food2020 (Euregio Duitsland-Nederland); Programma gericht op het initiëren en ondersteunen van grensoverschrijdende innovaties in de agrofood. Sinds medio 2018 is Food2020 fase 2 actief. In deze fase ligt de focus op de food security, sustainability, food safety, healthy food and social innovation. In 2019 is één Limburgse MKB'er vanuit het programma ondersteund. Food2020 fase 1 is in 2019 ook financieel-administratief afgesloten. De instrumenten van Food2020 worden bijkomend ingezet om het Voedselwaarde-programma inhoudelijk te versterken.

Business opportunities

veilig & gezonde voeding

future farming

bio circular

nieuwe verdienmodellen

technologische innovaties

Participaties & Financiering - Overzicht Participaties

naam	korte omschrijving activiteit	plaats/gemeente	belang (%)	jaar
LIOF Participatiefonds (77)				
Agro/Food (4)				
1 Bakeplus Holding BV	groothandel in bakkerij grondstoffen	Venlo	17,4	2000
2 Brightlands Agrifood Ventures BV	venture capital fonds in agri- en voedseltechnologie	Venlo	7,0	2017
3 Choc-Culinair BV	ontwikkelen, produceren en vermarkten van chocoladeproducten	Kerkrade	25,0	2015
4 Eggciting Products BV	het ontwikkelen en vermarkten van One-minute egg	Oirlo	5,4	2014
Energy (1)				
1 Braden Europe Holding BV	engineering van onderdelen voor elektriciteitscentrales die worden aangedreven door gastturbines	Heerlen	35,0	2019
Health (16)				
1 Brainmarker BV	diagnose tools voor hersenaandoeningen	Heerlen	19,9	2007
2 Cristal Delivery BV	creëren van superieure medicinale producten	Maastricht	8,4	2017
3 Equilence Holding BV	een e-procurementsysteem ontwikkelt t.b.v. inkopen van lab chemicaliën.	Maastricht	0,0	2019
4 Fabpulous BV	ontwikkeling diagnostische tests	Maastricht	1,9	2009
5 Fortimedix Holding BV	medische apparatuur en implantaten Nuth	Nuth	17,8	2009
6 Fortimedix Surgical Holding BV	medische apparatuur en implantaten Nuth	Nuth	15,6	2017
7 Goofra Quality Products BV	vervaardigt (fijn)mechanische onderdelen door middel van draaien en frezen	Geleen	20,1	2017
8 Kersten Next BV	revalidatietechniek	Roermond	lening	2011
9 Medace BV	dienstverlening medisch onderzoek	Maastricht	24,4	2018
10 Mirabilis	ontwikkelen van medicijnen	Den Haag	8,9	2018
11 Nano4Imaging GmbH	MRI-zichtbare coatings	Aachen	5,0	2011
12 Neuroplast BV	ontwikkeling klinische validatie en vermarkting van stamceltherapie voor behandeling acute dwarslaesie	Geleen	16,9	2019
13 Embloom BV (TelePsy BV)	diagnose- en behandelmethodiek voor GGZ	Maastricht	26,6	2010
14 Thuja capital healthcare investor BV	beleggingsfonds	Utrecht	13,5	2016
15 Maastro Protonentherapie BV (ZON-PTC)	behandeling van kanker- en kankeronderzoek dmv protonentherapie	Maastricht	lening	2016
16 Xilloc Medical BV	ontwikkeling, productie en verkoop van patiëntspecifieke bot implantaten	Maastricht	40,0	2019
High tech & smart services (17)				
1 Admiror BV	vermarkting spiegels advertentiemogelijkheid	Valkenberg a/d Geul	33,3	2011
2 Apostle BV	social media beheertool	Venlo	14,9	2014
3 Cadac BV	tekenkamerautomatisering en ICT	Heerlen	28,0	1998
4 CoLiBra BV	(IT)-oplossingen voor het monitoren, inspecteren en onderhouden van industriële apparatuur in gebouwen en de procesindustrie.	Stramproy	35,0	2018
5 DC Power Holding BV	vervaardiging van overige elektrische apparatuur	Kerkrade	8,2	2019
6 GoBikeServices BV	service & delivery facilitator high- end fietsen voor B2BC en B2B	Maastricht	25,0	2018
7 I4Things BV	ingenieurs en overig technisch ontwerp en advies	Herten	25,0	2019
8 IGL BV	ingenieursbureau voor landmeetkunde, hydrografie en advisering.	Herten	15,0	2018
9 Kellpla BV	vervaardigen van overige producten van kunststof	Venlo	27,5	2017
10 Luminosa BV	logistieke dienstverlener (4PL) voor de gehele internationale staalketen	Maastricht	25,0	2018
11 Marudio BV	ICT venture	Sittard	30,0	2017
12 Mediaan Holding BV	begeleiden bij automatiseren bedrijfsprocessen	Heerlen	25,0	2015
13 QES holding BV	speur- en ontwikkelingswerk op gebied van de maatschappij- en geesteswetenschappen	Heerlen	20,3	2018
14 Ronmas BV	productie en handel automatiseringssystemen, verzorgen engineering	Venlo	40,0	2016
15 Ronmas Holding BV	productie en handel automatiseringssystemen, verzorgen engineering	Venlo	lening	2016
16 Stella Nove Intellectual Property BV	ontwikkeling en vermarkting van software oplossing gericht op het financiële afsluitingsproces bij bedrijven	Maastricht	7,5	2018
17 Unconstrained Robotics Holding BV (Accerion)	ontwikkelen en verkopen van positioneringsoftware voor AGV's	Venlo	19,4	2019

	naam	korte omschrijving activiteit	plaats/gemeente	belang (%)	jaar
Materials (8)					
1	Chemelot Ventures BV	venture capital fonds life sciences	Maastricht	25,0	2013
2	Limburg Venture BV (DSM/LIOF)	venture capital fonds life sciences	Maastricht	37,5	2003
3	Nefrex BV	productie en verkoop van circulaire bakstenen (en tegels) tegen een traditionele prijs	Eygelshoven	30,0	2018
4	Polyscope Holding BV	productie SMA-copolymeren	Geleen	12,7	2006
5	QCP Holding BV	ontwikkeling en vermarkting van near virgin plastics	Urmond	lening	2014
6	Smart Level Company BV	flexibel ladder systeem	Beringe	15,0	2017
7	Terra Sports	elastische grondstoffen voor sportvloeren	Sittard	33,3	2004
Systems (15)					
1	Admesy Group BV	ontwikkelen en produceren van colorimeters	Ittervoort	42,7	2006
2	Applied Biomedical Systems BV	ontwikkeling medisch instrumenten	Maastricht	31,0	2013
3	Babywatcher BV	produceren, verhuren en vermarkten van echoapparatuur	Ulestraten	13,5	2016
4	Ceradure Products BV	gespecialiseerde racefiets onderdelen	Stein	30,0	2011
5	Chemtrix BV	ontwikkelen micro reactor systemen	Echt	15,0	2015
6	Greentom Holding BV	ontwerp, productie en distributie van duurzame kindervagens	Maastricht	32,3	2016
7	ICM Mediaholding BV	aanbieden tailormade TV content	Maastricht	27,5	2014
8	InCompanyMedia BV	aanbieden tailormade TV content	Maastricht	lening	2011
9	Inflotek BV	gepatenteerde watersnij technologie	Belfeld	20,7	2012
10	Melotte Pumptechnology	productie en verkoop van onderwaterpompen	Maastricht	33,3	1999
11	Aluminium Gieterij BV	aluminium gieterij	Tegelen	16,1	2009
12	Microfan BV	ontwikkeling, produceren en verkoop besturingssystemen	Horst a/d maas	30,0	2015
13	Phenospec BV	geautomatiseerd plant management	Heerlen	17,5	2011
14	SOIOS BV	producent zonne-energie gedreven voertuigen	Venlo	18,4	2011
15	Venne Electronics BV	indusdriele electronica	Maastricht-airport	35,0	2001
Overige (17)					
1	C & C Automotive	productie van en handel in remsystemen voor oldtimers	Baarlo	33,3	2018
2	Chemelot Ventures Management BV	venture capital fonds life sciences	Maastricht	49,0	2013
3	Eurode business center	grensoverschrijdend bedrijventerrein	Kerkrade/ Herzogenrath	45,0	2003
4	Fortezza Maastricht BV	logistieke dienstverlener gespecialiseerd in staal	Maastricht	25,0	2018
5	Fortezza Maastricht II BV	logistieke dienstverlener gespecialiseerd in staal	Maastricht	25,0	2018
6	Frissen Holding	Verkoop en leasing van machines en gereedschappen voor grondverzet, intern transport, reiniging en tuin en park.	Valkenburg a/d Geul	lening	2005
7	GEM Californië	ontwikkeling bedrijventerrein	Horst a/d Maas	15,3	2004
8	GOB Aachen Heerlen BV	grensoverschrijdend bedrijventerrein	Heerlen	25,0	1997
9	Hartelt Fund Management BV	opzetten, inrichten en beheren beleggingsfondsen	Maastricht	33,3	2015
10	LEBE BV	bieden van startershuisvesting	Sittard	lening	2014
11	LHB BV	herstructurering bedrijventerreinen	Maastricht	33,3	2009
12	Pozo Negro BV	Verpakkingsindustrie en displays.	Echt	lening	2006
13	Technostarters ZON BV	fonds t.b.v. technologische (door)starters	Tilburg	50,0	1996
14	Technostarters Zuid Ned BV	fonds t.b.v. technologische (door)starters	Eindhoven	26,4	2006
15	Texture Tex BV	twijnen van garens voor de tapijtindustrie	Kerkrade	20,0	1995
16	Toverland	attractiepark	Sevenum	lening	2017
17	Verschuieren Orgelbouw BV	vervaardigen van muziekinstrumenten	Heythuysen	lening	2018

naam	korte omschrijving activiteit	plaats/gemeente	belang (%)	jaar
Nedermaas Hightech Ventures B.V. (9)				
Agro/Food (3)				
1 Bioactor BV	ontwikkelen voedingssupplementen	Maastricht	9,6	2011
2 Phenospex BV	geautomatiseerd plant management	Heerlen	16,6	2011
3 Eggciting Products BV	Het ontwikkelen en vermarkten van One-minute egg	Oirlo	1,3	2014
Health (4)				
1 Cellmade Nederland	humane cel biologie services	Sittard-Geleen	lening	2010
2 Cristal Delivery BV	creëren van superieure medicinale producten	Maastricht	3,0	2013
3 Cytuvax BV	ontwikkelen effectieve vaccins ter kankerbestrijding	Maastricht	28,6	2012
4 Enzytag BV	ontwikkelen, produceren op aminozuren gebaseerde producten	Sittard-Geleen	13,6	2018
Materials (1)				
1 Innosolids BV	productie van kunststoffen, kleurstoffen en machines	Geleen	26,2	2012
Systems (1)				
1 Applied Biomedical Systems BV	ontwikkeling medisch instrumenten	Maastricht	18,0	2010

Profielschets RvC-leden

Dr. R.W. van Leen MBA, voorzitter RvC

Nationaliteit: Nederlandse

Geboortejaar: 1957

Benoemd: 23 mei 2018

Hoofdfunctie: Chief Innovation Officer en Member Executive Committee, Royal DSM

Nevenfuncties:

Lid STAK, Merus

Board Member, Poet-DSM Advanced Biofuels

Lid Raad van Toezicht, ZIO

Lid Raad van Commissarissen, Houdstermaatschappij Zuid-Holland

Drs. E.J.J. Jennissen, lid RvC

Nationaliteit: Nederlandse

Geboortejaar: 1968

Benoemd: 23 mei 2018

Hoofdfunctie: CFO MGG International en MD MGG Netherlands

Nevenfuncties:

Lid RVT stichting Dichterbij

Lid RVT Limburg Museum

A.J.W. Croonenberg, lid RvC, voorzitter auditcommissie

Nationaliteit: Nederlandse

Geboortejaar: 1967

Benoemd 22 mei 2019

Op voordracht van: College GS Provincie Limburg en

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Hoofdfunctie: Consultant

Nevenfuncties:

Lid Raad van Toezicht Mosae Zorggroep

LIOF vertegenwoordigingen/ lidmaatschappen

Anderz
AutomotiveNL
Brightland Business CLub
Brookz
Cercle L'union
Connected
CVN
Duits Nederlandse Handelskammer
Dujat
European Logistic Centre
HAS
Hogescholen Fontys
IHK Aken
Immenx
Karmijn Kapitaal Management
LifetecZONE
Limburg Export Award
Limburgse Werkgevers Vereniging
LRM
Maastricht University
MKB Limburg
Nederland Distributie Land
Nederlandse Vereniging van Participatiemaatschappijen
NirV
NRW Bank
NT Publishers
Plexon
Regitel
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Stg Internationale Ronde Tafel
Trade & Innovatie NL
Vereniging Vrienden Maastricht Aachen Airport
VOC Maastricht
VOKA Limburg
Zuyd

Overzicht van begrippen en afkortingen

AGIT	Aachener Gesellschaft für Innovation und Technologietransfer	MKBFP	MKB Financieringspoort
AO/IC	Administratieve Organisatie en Interne Controle	MKBLF	MKB Leningen Fonds
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders	MT	ManagementTeam
BIGV	Brightlands Campus Greenport Venlo	MUMC+	Maastricht Universitair Medisch Centrum
BOM	Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij	MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
EGLM	Electric Green Last Mile	NAP	Nationaal Acquisitie Platform
EU	Europese Unie	NFIA	Netherlands Foreign Investment Agency (Ministerie van Economische Zaken)
EZK	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat	NV NOM	Noordelijke OntwikkelingsMaatschappij (van Drente, Friesland, Groningen)
FID	Foreign Investment Development	OOST NV	Ontwikkelingsmaatschappij van Gelderland en Overijssel
FIR	Forschungs Institut für Rationalisierung	OP-Zuid	Operationeel Programma Zuid(-Nederland)
GRI	Global Reporting Initiative	OR	OndernemingsRaad
I2M	Innovation2Market	P&F	LIOF Participaties & Financiering
IC	InvesteringsCommissie LIOF	ROM('s)	Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (in Nederland: NV NOM, Oost NV, BOM, LIOF en Innovation Quarter)
IHK	Industrie- und Handelskammer	RvC	Raad van Commissarissen
IiH	Invest in Holland	RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
IoT	Internet of Things	RWTH	Rheinisch-Westfälische Technische Hochschule (Aachen)
IQ	Innovation Quarter	SMART LCV	Smart Logistics Centre Venlo
KIA	Kennis- en innovatieagenda's	UBO	Ultimate Beneficial Owner
KIC	Kennis- en innovatieconvenanten	UM	Universiteit Maastricht
LIOF BD	LIOF Business Development	VFF	Vroege Fase Financiering
LIOF A&C	LIOF Accounting & Control	Wet Fido	Wet Financiering Decentrale Overheden
LBDF	Limburg Business Development Fonds	WNT	Wet Normering Topinkomens
LRM	Limburgse Reconversie Maatschappij		
LWV	Limburgse Werkgevers Vereniging		
MBO	Medewerkers Belevings Onderzoek		
MIT	MKB Innovatiestimulering Topsectoren		
MKB	Midden- en Kleinbedrijf		

Colofon

Uitgave en coördinatie: NV LIOF

Ontwerp en opmaak: Zuiderlicht, Maastricht

Aan de inhoud van deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.

Copyright 2020, N.V. LIOF

Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden overgenomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van uitgever N.V. LIOF en andere auteursrechthebbenden.

Kantoor Maastricht

Wim Duisenbergplantsoen 27, 6221 SE

Postbus 1310, 6201 BH

T+31 (0)43 328 02 80

Kantoor Venlo

Villa Flora

Sint Jansweg 20, 5928 RC

T +31 (0)43 328 02 80

liof.nl

liof.com

Publicatiedatum jaarverslag: 20 mei 2020.

LIOF